

Latvijas Republikas Satversmes tiesas sēde

2021. gada 25. novembrī

Turpinājums

2021. gada 7. decembrī

Sēdi vada Latvijas Republikas Satversmes tiesas priekšsēdētāja

Sanita Osipova.

S. Osipova.

Labdien! Lūdzu, sēdieties!

Satversmes tiesa turpina tiesas sēdi, izskatot lietu Nr. 2021-06-01.

Šodien mēs turpinām uzklaut pieaicinātās personas.

Un pieaicinātā persona, kuru šobrīd tiesa aicina paust savu viedokli, ir Andris Sirmulis.

A. Sirmulis.

Labrīt, godājamā tiesa!

S. Osipova.

Jā, paldies. Dokumenti ir iesniegti, identitāte ir pārbaudīta. Lūdzu, vārds jums!

A. Sirmulis.

Es esmu Andris Sirmulis. Nodarbojos ar uzņēmējdarbību, un šī lieta pamatā ir balstīta uz manu iesnieguma saistībā ar Tiesībsarga biroju.

2008. gadā uznāca finanšu krīze, mans uzņēmums bija SIA, kurā bija daudz nodarbošanās un viena no tām nodarbošanās bija pasažieru pārvadājumi. Lai glābtu šo nozari un visu pārējo, un, tā kā finansiālās iespējas nebija, tika nodibināts individuālais komersants. Un pasažieru pārvadājumi tika pārnesti uz individuālo komersantu.

Tas uzņēmums tika lēnā garā attīstīts un turpināts, un auga, un tika izveidots neliels uzņēmumiņš jau ar vairākiem darbiniekiem, katru gadu tika pieņemts kāds darbinieks un viņš izveidojās, un auga.

Un 2019. gadā es saskāros pirmo reizi ar šo problēmu, ar šo nodokļu problēmu, kas mani kā uzņēmēju ļoti šokēja. Es negaidīju, ka valsts var man iedurt nazi mugurā ar šādu nodokļu politiku, jo es biju pieņēmis un arī tā kā izdomājis, un mācījies, un kā man augstskolā pasniedza... ka ja es nodarbojos ar uzņēmējdarbību, valsts nodarbojas ar savām lietām, viņa iekasē nodokļus samērīgā, taisnīgā veidā un nav par šo jautājumu tā kā diži jāuztraucas.

Un šī problēma radās tā, ka mans uzņēmums ir dubultās grāmatvedības maksātājs un man no apgrozījuma tiek skatīti 20 procenti, vai mana peļņa sastāda, ir

lielāka par 20 procentiem no apgrozījuma vai nav. Tā kā 2018. gada taksācijas periodā man apgrozījums bija 210 tūkstoši, tad manai peļņai bija jābūt 43 tūkstošiem. Man peļņas nebija, man bija pat zaudējumi. Bet man lika samaksāt... Un pēc visiem nodokļiem un pēc visiem likumiem man bija jāsamaksā trijos mēnešos gandrīz vai 9 tūkstoši eiro. Un tas mani šokēja, jo man tādas naudas, pirmām kārtām, uzreiz nebija, otrām kārtām, es biju attīstījies, biju ieguldījis autobusus, un uzņēmums tā kā bija augošs un pelnošs... es uzskatu pēc saviem ieskatiem, ka mēs izdzīvot varējām, darbiniekiem viss bija nomaksāts un viss pārējais...

Tad, kad es izveidoju IK, es biju mācoties un visu pārējo... es biju sapratis, ka atšķirība starp SIA un IK ir tā, ka es atbildu ar visu savu mantu un maksāju nedaudz lielāku iedzīvotāju ienākuma nodokli. Bet tā kā ar IK... es biju apmierināts... un viss pārējais. Un tad es sāku interesēties, es izsūtīju četras vēstules, jo es domāju no sākuma, ka šajā likumā ir kļūda, bet tad, saņemot Finanšu ministrijas atbildi un visu pārējo, es sapratu, ka kļūdas nav, bet tāds ir tas likums, ka valsts ir mēģinājusi mazināt ēnu ekonomiku. Pēc šī visa spriežot, man bija jāatgriežas... jācenšas atgriezties ēnu ekonomikā, jo man visi nodokļi tika rēķināti pēc apgrozījuma, tā kā es skaitos uzņēmums, kurš ir bīstams, kuram ir darbība ar skaidru naudu, jo mums daļa no braucieniem notiek ar skaidru naudu, bet, nu, lai būtu godīgi pret cilvēkiem un visu pārējo, mēs rakstījām līgumus, mēs rakstām stingrās uzskaites kvītis un saņemam naudu oficiāli. Bet, ja mēs skatāmies mērķi, tad mērķis būtu taisni otrādāk, atgriezties pie ēnu ekonomikas un viss pārējais.

Protams, es tur izgāju, meklēju visu informāciju arī caur Finanšu ministriju... sazinājos ar domes priekšsēdētāja palīdzību ar Finanšu ministriju... ministru... un viņi arī pateica, ka es esmu pats vainīgs, ka es neesmu SIA un esmu IK, jo, lai es no IK aizietu uz SIA, man ir pēc jaunajiem likumiem jānodibina SIA ar 9 tūkstošiem pamatkapitāla... un tad, lai pārnestu visus autobusus, katram autobusam vajag licenci, pirmā licence maksā 5 tūkstoši vienam autobusam... nevis pie jauna maksājuma, bet ir vajadzīgi līdzekļi... tāpat katram nākamajam ir 4,5 tūkstoši... Tā kā man ir 8 autobusi, tad man tas ir diezgan liels finansiāli... IK es nevaru pa taisno pārnest uz SIA, man ir jānolikvidē, tad jāveido viss jauns un nākošā lieta, ko es nevaru izdarīt, es nevaru pārnest vēsturi. Ja es piedalos konkursos, tad šim SIA nav vēstures... visos konkursos cilvēki prasa vēsturi, tev ir 3 gadi, pieņemsim, jāstrādā noteiktā sfērā... Un tā kā, lai no šī visa kaut kāds risinājums būtu, es esmu nodibinājis vairākas SIA, jo valsts man to piespieda, lai es varētu kaut cik pieklājīgi strādāt un mēģināt nodrošināt saviem darbiniekiem algas un visu pārējo... Es esmu nodibinājis vairākus SIA, atdalījis vairākus uzņēmumus, bet šis IK vēl eksistē, jo man vēl nav šim SIA... tā kā vēstures. Nav termiņa.

Ko šis nodoklis man lika... tad, kad man viņš bija jāsamaksā, man nebija... tad es dabiju 12 mēnešu sadalījumu un maksāju pa daļām. Protams, jāatvainojas man

saviem darbiniekiem, jo es viņiem nespēju algas palielināt, nu viņiem tās pensijas ir nedaudz mazākas, bet, nu... ja es tā klausos kādreiz viņu runā, cik ir tās viņu pensijas... jo es būtu labprāt palielinājis, bet man bija jāmaksā šis nodoklis. Un arī savai ģimenei kaut kas jāatņem no investīcijām... jāatņem, protams... Esmu zaudējis savas pozīcijas šinī sfērā, jo laiks iet uz priekšu, noteikumi prasa... ejam uz tā kā zaļāku to enerģiju, zaļāku vidi un vajag jaunākus autobusus, dažos konkursos es esmu zaudējis tikai dēļ tāpēc, ka es nespēju tikt laikam līdz. Bet nu... likums bija tāds un tā bija jādzīvo.

Vēl kas, pieņemsim, bija par šiem individuālajiem komersantiem... ne vairs kā kapitālsabiedrībai... pamatlīdzekļi no 50 eiro... ja tev ir tikai tūkstoš eiro, ir jābūt lielai vērtībai, lai tas kļūtu par pamatlīdzekli... Nu, šo apsvērumu arī es pieņēmu un dzīvoju tālāk, jo, lai šo IK pārvērstu SIA, tas nav tik vienkārši izdarāms, jo ir ļoti daudz normatīvo aktu un viss pārējais, kas ir jāizpilda. Un tāpēc es to IK tā kā turpinu un strādāju.

Protams, bija no Finanšu ministrijas atnākusi man atbilde, ka ir iespējams maksāt divos veidos – vai nu uzņēmuma ienākuma nodokli vai IK. Protams, zinot to, ka es nevēlos šādas summas maksāt un tas nav tiesiski pareizi, un viss pārējais, mēs 2020. gada sākumā noreģistrējāmies par uzņēmuma ienākuma nodokļa maksātājiem. Sirds mierīga... dzīvojam tālāk. Pienāk 2020. gada beigas, mēs iesniedzam visas atskaites un mums no Ieņēmumu dienestā atnāk atbilde, ka mēs atvainojamies, diemžēl jūs nevarat būt uzņēmuma ienākuma nodokļa maksātājs. Nu atkal nonākam pie tās pašas sasistās siles. Tas nozīmē to, ka tev ir vēl 2019. gads bijis vēl labāks un tu atkal esi spiests maksāt šo nodokli un visu pārējo un tu atkal esi spiests grimt un nespēj.. tev ir jādomā, kā nopelnīt nodokļus, nevis attīstīt savu uzņēmumu, nevis attīstīt un uzlabot savu vidi saviem darbiniekiem kaut kā labāk un tādā veidā.

Tas droši vien arī īsumā būtu viss, ko es vēlējos pateikt.

S. Osipova.

Jā, paldies.

Jautājumus uzdos tiesnesis Laviņš.

A. Laviņš.

Labrīt, Sirmuļa kungs. Man būs divi jautājumi.

Pagājušajā tiesas sēdē mēs dzirdējām gan no lietas dalībniekiem, gan arī no vairākām pieaicinātajām personām, ka saimnieciskās darbības veicēji vidēji strādā ar rentabilitāti 26 procenti.

Sakiet, lūdzu, jūs, kā es sapratu no jūsu teiktā, jūs strādājat transporta jomā, pārvadājumu jomā... Kāda ir rentabilitāte jūsu biznesa jomā?

A. Sirmulis.

Precīzos procentos neatbildēšu. Katrā ziņā... pieņemsim, 2018. gada taksācijas periods mums bija ar zaudējumiem, un 2019. gada taksācijas periods mums jau bija ar peļņu. Bet nebija tik liela peļņa, lai sasniegtu šos 20 procentus no apgrozījuma.

A. Laviņš.

Paldies.

Otrs jautājums saistīts ar to, ka jūs minējāt, ka nespējat tikt līdzīgi dažādiem procesiem, kas notiek sabiedrībā un kas ietekmē jūsu biznesu... Bet šajā ziņā man jāpieskaras tādām aspektam, ka, piemēram, Finanšu ministrijas pārstāve, sniedzot viedokli, norādīja, ka šāda veida prezumpcija vai pieņēmums, kādā tiek noteikta apliekamā nodokļa bāze, ir saistīta ar to, ka ir samērā liels ēnu ekonomikas īpatsvars un ir tēze par to, ka nodokļu maksājumiem vai nodokļu saistības ir jāpilda ikvienam.

Un no šāda skatpunkta... jūs kā uzņēmējs... jums taču šāds regulējums kaut kādā aspektā varētu būt labvēlīgs no tāda viedokļa, ka, ja, piemēram, jūsu biznesa nišā konkurents kaut kādā veidā izmanto iespēju optimizēt nodokļus vai kā savādāk, tad šāds regulējums ar noteiktu prezumpciju, ka 20 procenti no apgrozījuma... no ieņēmumiem ir tā nodokļa bāze, no kuras ir jāsamaksā iedzīvotāju ienākuma nodoklis, nu, ikvienu godīgu vai mazāk godīgu uzņēmēju nostāda vienādās pozīcijās. Un šī konkurence godīga veidojas.

Kāds būtu jūsu komentārs kā uzņēmēja viedoklis?

A. Sirmulis.

Es nevienā brīdī neesmu teicis, ka nodokļi nav jāmaksā. Es esmu par nodokļu nomaksu, par godīgu nodokļu nomaksu, jo apzinos, ka mana sieva strādā skolā, viņai jākrāj nauda, apzinos par situāciju, kāda ir medicīnā... visā pārējā publiskajā sektorā... nevienā brīdī...

Par godīgu nodokļu nomaksu uzskatu tā, ka ja tev, pieņemsim, ir zaudējumi, tad tanī gadā tev nav jāmaksā vēl lielāks nodoklis nekā tev ir bijuši zaudējumi... ja tev ir ienākumi jeb peļņa, tad es uzskatu, ka tev ir jāmaksā iedzīvotāju ienākuma nodoklis no peļņas nevis no apgrozījuma, jo es būtu ar mieru maksāt iedzīvotāju ienākumu nodokli par sevi tāpat, kā es maksāju sociālo nodokli. Man ir noteikta naudas summa, ko es drīkstu izņemt kā algu un pēc kuras vadās un es maksāju par sevi sociālo nodokli. Es labprāt tāpat arī maksātu par sevi iedzīvotāju ienākuma nodokli. Un nevienā brīdī nevēlos nemaksāt.

A. Laviņš.

Jā... Sirmuļa kungs... drīkst, es jūs pārtraukšu... Iespējams, mans jautājums bija pārāk gari formulēts un tamdēļ tas akcents acīmredzot nav saprasts. Es vairāk to biju domājis no konkurences viedokļa. Ja jūsu konkurents, kā jau es minēju, strādā šajā

pašā jomā un nu jums, iespējams, kā godīgam nodokļu maksātājam, rodas aizdomas, ka ir kaut kādas priekšrocības jūsu konkurentam, izmantojot dažādas nodokļu optimizācijas iespējas. Un šis nodoklis, šāds regulējums ar to, ka ikvienam 20 procenti no ieņēmumiem ir jāmaksā nodoklis no tādas konkurences viedokļa, jūs taču nostāda visus saimnieciskās darbības veicējus tādā vienādā pozīcijā un varat veiksmīgāk konkurēt. Kā jūs šo komentētu?

A. Sirmulis.

Ja visi uzņēmumi būtu saimnieciskās darbības veicēji, tad jā. Bet kapitālsabiedrībām, kā SIA, ir savādāki noteikumi. Viņi maksā... pat tagad vairs nemaksā... no savas peļņas nodokļus... Viņi nomaksā tekošos nodokļus... bet man aprēķinās no apgrozījuma un tajā apgrozījumā iekšā ir ieņēmumi par manu darbību, par degvielu, šoferu algas un viss pārējais, tur tas nodoklis netiek rēķināts no manas peļņas, bet viņš tiek aplikts... tajos ieņēmumos ir iekšā visi mani ieņēmumi no manas saimnieciskās darbības, nevis mana peļņa. Es uzskatu, ka ja tas nodoklis būtu godīgs, tiktu maksāts no peļņas un nevis no ieņēmumiem. Tādā ziņā es neesmu vienāds.... Jo, pieņemsim, kapitālsabiedrība kā SIA ir savādāka nodokļu sistēma un es automātiski zaudēju no šī.

A. Laviņš.

Jā. Skaidrs. Respektīvi, te no tādas konkurences viedokļa šis arguments īsti nav vietā, jo ir dažādas formas, pēc kurām atbilstoši uzņēmēji veic savu saimniecisko darbību un ir citi nodokļu režīmi.

A. Sirmulis.

Es ātri vēl pabeigšu... Līdz 2018. gada šai reformai bija vienādāks... tur bija tikai procentpunktos uzņēmumu ienākumu nodoklis, ja nemaldos, bija 20 procenti un iedzīvotāju ienākuma nodoklis bija 25 procenti. Līdz tam brīdim bija godīgi šie noteikumi. Tagad viņi vairs nav godīgi pret visām citām uzņēmējdarbībām.

A. Laviņš.

Un tad vēl šāds jautājums. Tiesas sēdē arī ir izskanējis, ka, lūk, ir arī regulējums, kas paredz iespēju šos izdevumus, kuri pārsniedz 80 procentu apmēru, tos var ieskaitīt nākamā gada izdevumos. Un šādā veidā it kā esot izveidota elastīga sistēma, kādā šos patiesos izdevumus uzņēmējdarbības veicējs var nākamajos trijos gados iekļaut savas saimnieciskās darbības rādītājos.

Kā jūs nokomentētu šo aspektu? Šāds noteikums nepalīdz jums atrisināt tās saimnieciska rakstura problēmas, kuras minējāt?

A. Sirmulis.

Nepalīdz, jo man, pieņemsim, 2019. gadā vēl pieauga apgrozījums un vēl uzlabojās finanšu rādītāji, un automātiski no tā visa mani peļņas rādītāji atkal nesasniedza šos 20 procentus no mana apgrozījuma un automātiski iekļaujot to visu zaudējumos... man nedod tas nekādu rezultātu...

Bet es precīzi par šo minējumu visu laiku esmu domājis... bet es tajā tik ļoti neesmu iedziļinājies, tā kā es varu arī kļūdīties. Bet katrā ziņā šie 80 procenti un šie visi mani zaudējumi, viņi veidojās tā kā lavīna, viņi paliek lielāki, un es viņus neatgūstu.

A. Laviņš.

Paldies.

S. Osipova.

Tā... Jautājumus uzdos tiesnesis Kusiņš.

G. Kusiņš.

Labdien, Sirmuļa kungs! Paldies par sniegtajiem faktiem.

Es uzdošu vairākus jautājumus, tikai, lai noskaidrotu jūsu konkrēto situāciju.

Vai es pareizi sapratu, ka jūs šobrīd esat... tā forma ir individuālais komersants... un vai es pareizi sapratu, ka jūs nevēlaties šo reorganizācijas procesu tāpēc, ka jums tas individuālais komersants obligāti būs jālikvidē? Vai patiesām, jūsuprāt, nav iespējams to reorganizēt uz citu formu? Paldies.

A. Sirmulis.

Labdien! Es esmu kā individuālais komersants. Es šo vēlos likvidēt, bet man viņš ir jānotur pie dzīvības trīs gadus, kamēr es savam citam SIA, uz kuru es jau daļu esmu pārnēsis saimniecisko darbību, izveidojas vēsture. Jo, lai es nostartētu kādos konkursos vai publiskos iepirkumos, viena no obligātajām prasībām ir jābūt tai uzņēmuma vēsturei. Es nevaru aiziet kā jauns uzņēmums un nostartēt konkursā, un man pateiks, ka, jā, visi ir apmierināti, bet jūs esat jauns, jums nav nekā. Man tā kā ir jāstrādā uz divām daļām. Es zinu, ka arī kolēģei no Aizkraukles, kurai bija šāda pati situācija, viņa izdarīja šādi – viņa paņēma un nolikvidēja individuālo komersantu, uztaisīja SIA, aizgāja uz publisko iepirkumu, uzvarēja un viņu atsijāja tikai tāpēc, ka viņai nav vēstures par iepriekšējo darbību. Un, lai es šo visu nezaudētu, es vienkārši sēžu uz diviem krēsliem dotajā brīdī. Un jā, es saku, ka ir jālikvidē, bet es nevaru sēdēt uz viena krēsla, man vēl kāds pusotrs gads ir jāsež uz diviem krēsliem un tad es šo jautājumu likvidēšu.

G. Kusiņš.

Paldies.

Vai es pareizi sapratu, ka tas viens no iemesliem... iespējams, ir arī citi iemesli... bet viens no iemesliem ir tas, ka, ja jūs pārveidojaties par SIA, tad tā piemērošana, kas ir attiecībā uz piedalīšanos dažādos iepirkumos, ir tāda, ka ir obligāti jābūt vēsturei un tad tā vēsture, kas ir bijusi individuālajam komersantam, pirms viņš ir pārveidojies par SIA, tad tā netiek ņemta vērā? Vai es pareizi sapratu jūsu atbildi?

A. Sirmulis.

Pilnīgi pareizi.

G. Kusiņš.

Paldies.

Otrs jautājums. Mums iepriekšējā tiesas sēdē izskanēja tāds arguments no lietas dalībniekiem, ka šī nav tāda nezināma lieta. Un tika norādīts, ka šāda ideja jau ir iekļauta valsts nodokļu politikas pamatnostādņēs 2018.-2021. gadam un ka tā publiski ir bijusi zināma, jo tas ir Ministru kabinets rīkojums Nr. 245.

Vai es pareizi sapratu jūsu pozīciju, ka jums tas bija tā kā negaidīts lēmums no valsts puses un jūs nespējāt tam sagatavoties tāpēc, ka nezinājāt, ka valsts šādi rīkosies un noteiks tieši šādu 80 procentu ierobežojumu? Paldies.

A. Sirmulis.

Jā, šis man bija negaidīts. Es paļāvos uz valsts nodokļu politiku, ka viņa būs samērīga, ka viņa būs taisnīga un nesekoju sīkumiem līdz nodokļu izmaiņās. Jā, es dzirdēju, ka ir nodokļu reforma, bet es cilvēciski cerēju, ka viņa ir samērīga pret mani kā pret uzņēmēju. Un mani, protams, arī grāmatvede nepabrīdināja. Nu, vainīga, nevainīga... nevainošu nevienu, bet tad, kad man atnāca šie pirmie skaitļi, man pat grāmatvede nespēja paskaidrot, no kurienes šis viss rodas. Tad es braucu vairākas reizes uz Ieņēmumu dienestu, kamēr man beidzot paskaidroja, ka netiek ņemta vērā ne mana saimnieciskā darbība, nedz viss pārējais, tiek ņemts vērā tikai viens mans skaitlis... tas ir, divi skaitļi... mana peļņa un mans apgrozījums... 20 procenti no mana apgrozījuma ir mazāki par manu taksācijas gada peļņu, tad man iedzīvotāju ienākuma nodoklis ir jāmaksā no apgrozījuma. Un tas, kas notiek viss pārējais... vai tur ir pamatlīdzekļi un viss pārējais... tas nespēj ietekmēt manu nomaksāto naudas summu.

G. Kusiņš.

Paldies. Un tad pēdējais jautājums saistībā ar to atbildi, ko jūs jau sniedzāt iepriekš, tikai lai noprecizētu faktus.

Es saprotu, ka normatīvais regulējums pieļauj pārnest uz nākamajiem trijiem gadiem un tad ir kaut kādas iespējas nākamajos trijos gados ieskaitīt, lai tas nepārsniedz šos 80 procentus. Jūs teicāt, ja es pareizi sapratu, ka jums tas vienkārši tā uzkrājās un

tāda tā kā lavīna, ka jūs redzat, ka arī šis nebūs nokompensējams ne nākamajā, ne aiznākamajā, ne tajā trešajā gadā. Vai es pareizi sapratu?

A. Sirmulis.

Jā, pilnīgi pareizi. Pilnīgi pareizi jūs sapratāt, tas nebūs nokompensējams, jo nākošajā gadā mēs jau pārnesām un es skatījos šo deklarāciju... mēs nespējam nokompensēt šo zaudējumus ar iepriekš... nu, nespējam nokompensēt, jā.

G. Kusiņš.

Bet jūs skatāties deklarāciju, ka tikai vienā gadā nespējat nokompensēt. Kāpēc... kāpēc jums ir tāda pārliecība, ka jūs nespēsiet ne otrajā, ne trešajā? Kādi argumenti jums liek domāt, ka tas patiešām nebūs iespējams?

A. Sirmulis.

Nu, pieņemsim, es redzēju sava uzņēmuma darbību... protams, *Covid* ir izmainījis visu, ir izmainīta... arī šī uz diviem gadiem prasība ir atcelta un es jau pagājušajā gadā varēju viņu nokompensēt, bet, ja nebūtu *Covid* atnācis un nobremzējis visu, it sevišķi arī manu uzņēmējdarbību, kas ļoti cieta no visa tā, tad uzņēmējdarbība pieaugtu, katru gadu tas apgrozījums paliktu lielāks un viņš tā kā nespēj to nokompensēt, jo tad ir vai arī jālikvidējas, ka tu drīkstī pēdējā gadā ielikt visu iekšā un varbūt pat tad nedabūtu visu atpakaļ. Nu, tāds tas ir... Man bija augoša tā komercdarbība, jo man 2018. gadā bija 210 tūkstoši apgrozījums, tad 2019. gadā man jau kādi 260 tūkstoši apgrozījums. Viņš bija augošs. Un ja nebūtu atnākusi šī *Covid* slimība un viss pārējais, es domāju, ka 2020. gads būtu vēl lielāks apgrozījums, jo visas tendences un visi tie darbi, un tās iespējas bija tikai augošas.

G. Kusiņš.

Jā... un tad vēl pēdējais... es atvainojos... vēl pats pēdējais jautājums no jūsu atbildes, kas tagad man radās.

Tāpat šajā *Covid* ierobežojumu laikā tāpat ir izdarīti grozījumi un šo normu nepiemēro. Sakiet, lūdzu, vai šobrīd jums tad reāli ir tādas sekas, ka jūs nevarat to ieskaitīt jeb arī jūs vienkārši redzat, ka turpinās kaut kāda lavīna un ka jums uzkrāsies? Paldies.

A. Sirmulis.

Es jau esmu daļēji saimniecisko darbību pārnesis uz SIA projām un 2020. gadā mēs jau esam ieskaitījuši daļu iekšā. Es domāju, ka šogad mēs atkal ieskaitīsim iekšā un mēs viņu atgūsim šādā veidā. Bet ja nebūtu tās izmaiņas un viss pārējais un ja tas likums nebūtu atcelts uz pāris gadiem, tad viņš būtu kā lavīna.

G. Kusiņš.

Labi, paldies. Man vairs nav jautājumu.

S. Osipova.

Jautājumus uzdos tiesnesis Artūrs Kučs.

A. Kučs.

Labdien! Paldies par jūsu skaidrojumu. Man būs viens jautājums, tas, kas iepriekš tiesas sēdē izskanēja vairākkārt, ka nevar būt tāda situācija, ka uzņēmējs ilgstoši strādā bez peļņas vai strādā ar zaudējumiem. Kā jūs paraksturotu no savas un arī redzot jūsu nozarē to situāciju, kā var izveidoties situācija, ka ilgāk, teiksim, par diviem gadiem jūs strādājat ar zaudējumiem un šīs peļņas nav?

A. Sirmulis.

Labdien! Es to izskaidrotu ar to, ka, ja tu katru gadu attīsties, ja tev rodas līdzekļi un tu pērc pamatlīdzekļus un visu pārējo, tad tev nav peļņas, jo tu visu laiku to ieguldi attīstībā. Un tāpēc, pieņemsim, notiek, ka divi gadi ir jābūt tam periodam, kad uzņēmumam ir jāģenerē peļņa.... Es uzskatu, ka tas nav pareizi, jo katrs uzņēmums ir specifiski atšķirīgs... Un man, pieņemsim, katrs autobuss maksā vairākus tūkstošus eiro, un, ja tev ir iespējas, ja tev ir tirgus un tev ir tirgus pieprasījums, tu meklē finansiālos līdzekļus, tu viņus atrodi un tu attīsties, un nopērc pamatlīdzekļus un tāpēc tev tā peļņa nav. Tev vienkārši visu laiku ir attīstība. Un tāpēc nav tās peļņas. Neģenerējās... Un katrs uzņēmums, es uzskatu... ka tur nav divi gadi... ir jāredz katra uzņēmuma specifika. Tas ir ļoti grūti pateikt, tie ir tikai cipari, bet mēs neredzam, kas tur notiek tajā uzņēmuma iekšpusē. Cik tas cilvēks... tanī pašā laikā nodarbina darbiniekus, cik viņš dod cilvēkiem algas, cik maksā un viss pārējais.... tas jau viss arī ietekmē tavu peļņu.

A. Kučs.

Paldies.

S. Osipova.

Tā... tiesai šobrīd nav vairāk jautājumu. Būs iespēja uzdot jautājumu Jansona kungam. Lūdzu, tiesībsarga birojs!

J. Jansons.

Labrīt, godātā tiesa! Mums ir viens jautājums. Tad jautājums ir tāds: kā ir mainījies ar grāmatvedību un nodokļu administrēšanu konkrēti jūsu situācijā? Vai tas slogs ir palielinājies, vai tā grāmatvedība ir kļuvusi vienkāršāka?

A. Sirmulis.

Labrīt! Jūs domājat pēc šīs normas ieviešanas...?

J. Jansons.

Jā, tieši tā. Kā ir mainījās, teiksim, jūsu grāmatvedības organizēšana un nodokļu administrēšana, nu, teiksim, sadarbība ar VID? Teiksim, tas slogs ir pieaudzis? Vai arī jums ir brīvāk un vienkāršāk tagad kārtot to grāmatvedību un nodokļu administrēšanu?

A. Sirmulis.

Es precīzi... man būs grūti atbildēt, jo grāmatvedību man sniedz ārpalpojumu uzņēmums. Tad būtu jājautā viņiem. Bet katrā ziņā tad, kad šī norma tika ieviesta, tur bija ļoti daudz neskaidrību, bija grūti šo sistēmu palaist. Varbūt tagad tas ir viss nedaudz sakārtojies, bet tad pašā sākumā bija ļoti grūti, pat grāmatvede nespēja paskaidrot, no kurienes šādi cipari ir radušies. Es tur daudz meklēju pats un centos saprast, kāpēc tas viss ir un ko tas viss nozīmē.

J. Jansons.

Paldies. Mums nav vairāk jautājumu, godātā tiesa.

S. Osipova.

Jā, paldies, Jansons kungs.

Iespēja uzdot jautājumus ir Saeimas pārstāvjiem. Lūdzu!

J. Priekulis.

Labdien, godātā tiesa un klātesošie! Saeimai nebūs jautājumu.

S. Osipova.

Tādā gadījumā liels paldies, Sirmuļa kungs, par to, ka sniedzāt savu viedokli tiesas procesā. Paldies jums. Jauku dienu!

Un kā nākamo mēs aicināsim viedokli paust Tieslietu ministriju. Tieslietu ministriju pārstāv divas amatpersonas – Sanita Armagana un Iveta Brīnuma. Lietā ir iesniegtas pilnvaras, lietā ir iesniegti dokumenti, tiesa pārliecinās par pieaicinātās personas pārstāvju identitāti. Lūdzu, vārds Tieslietu ministrijas viedoklim.

S. Armagana.

Labdien, godājamā tiesa! Tieslietu ministrija pateicas Satversmes tiesai par iespēju sniegt savu vērtējumu šajā lietā. Mēs vēlamies uzsvērt būtiskāko, necitējot no sava rakstiskā viedokļa.

Tātad nevar abstrahēties no šī tiesiskā regulējuma vēstures. Proti, pirms apstrīdētā regulējuma pieņemšanas spēkā bija tiesību normas, kas noteica, ka saimnieciskās darbības veicēji maksā iedzīvotāju ienākuma nodokli no gūtās peļņas.

Un šāda kārtība diskusijas neraisīja, jo tika vērtēta kā absolūti taisnīga. Taču likumdevējs tiesisko regulējumu attiecībā uz privātpersonām pasliktināja.

Tieslietu ministrija viennozīmīgi piekrīt Satversmes tiesas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksē nostiprinātajam principam, ka likumdevējam ir plaša rīcības brīvība nodokļu politikas izstrādē un iekasējamo nodokļu noteikšanā, taču vienlaikus uzskatām, ka privātpersonām nelabvēlīgāka regulējuma pieņemšanas gadījumā likumdevējam būtu jānorāda konkrēti un objektīvi pamatojumi šādām izmaiņām.

Šajā sakarā jāpiekrīt tiesībsarga pieteikumā paustajam, ka konkrētajā gadījumā likumdevēja motīvi netika skaidri pausti un argumentēti sabiedrībai normu pieņemšanas brīdī. Tiesas sēdē Saeimas pārstāvji un Finanšu ministrijas pārstāvji izsvērti argumentēja un pamatoja normas nepieciešamību, taču Tieslietu ministrija uzskata, ka šāda izvērstā argumentācija bija nepieciešama jau pie normas izstrādes.

Kā viens no argumentiem, kas minēts likumprojekta anotācijā un Valsts nodokļu politikas pamatnostādņēs 2018.-2021. gadam, un uz to norādīja arī Saeimas pārstāvis sēdē, kāpēc jāapliek ar iedzīvotāju ienākuma nodokli nevis gūtā peļņa, bet procentuāli jālimitē attaisnoto izdevumu proporcija un tādējādi jāprezumē, ka gūtais ienākums... ka noprotams mērķis ir novērst ēnu ekonomiku un nodokļu optimizāciju, ko veicot saimnieciskās darbības veicēji. Pašas par sevi šīs frāzes nesniedz skaidrību, kādā veidā tiks sasniegts šis mērķis ar jaunajām lietā apstrīdētajām tiesību normām. Iespējams, tieši pretēji. Palielinot nodokļu slogus, saimnieciskās darbības veicēji vēlēties vairāk būt motivēti neuzrādīt ienākumus, lai tādā veidā samazinātu saimnieciskās darbības ieņēmumus, no kuriem būtu potenciāli jāmaksā ienākuma nodoklis.

No Saeimas pārstāvja un Finanšu ministrijas teiktā, secināms, ka daudzi saimnieciskās darbības veicēji ilgstoši strādā bez peļņas, vai arī rodas aizdomas, ka tiek palielināts attaisnoto izdevumu apmērs, vai netiek uzrādīti visi ienākumi. Taču šīs problēmas norāda tikai uz to, ka tiek pieļauti normatīvo aktu pārkāpumi grāmatvedības kārtošānā. Attiecīgi tas arī skaidri iezīmē ceļu, kā šo problēmu būtu jārisina un tas ir preventīvs vai kontrolējošs darbs ar konkrēto saimnieciskās darbības veicēju.

Valsts ieņēmumu dienests minēja, ka aizdomīgas saimnieciskās darbības veicēji – tie ir tikai 4 procenti no visiem saimnieciskās darbības veicējiem, kurus attiecīgi būtu nepieciešams papildus uzraudzīt. Šajā gadījumā, kad ar apstrīdētajām tiesību normām lielāks nodokļu samaksas slogs tiek pārlikts uz visiem, tajā skaitā arī uz godprātīgajiem nodokļu maksātājiem, kas dažos gadījumos nebūs atbildīgi par to, kā strādā ar zaudējumiem, šāda situācija var arī radīt nesamērīgu slogu šiem nodokļu maksātājiem. Jāapzinās, ka pārnesot nodokļu samaksas slogu no saimnieciskās darbības uz privātpersonām, ko tās nespēj segt no ieņēmumiem, persona tiek nostādīta nelabvēlīgā situācijā, proti, parādniekā pret valsti, vai arī šī nodokļu nasta ir jāsedz privātpersonai

no citiem finanšu avotiem, piemēram, saviem ienākumiem un cita algota darba vai īpašuma.

Var piekrist Saeimas pārstāvju teiktajam, ka nodokļu administrācijai būtu jāiegulda lieli resursi, lai pārbaudītu tā sauktos mazos nodokļu maksātājus un tas arī būtu slogs pašiem mazajiem nodokļu maksātājiem, taču tas būtu Valsts ieņēmumu dienesta un Finanšu ministrijas labas pārvaldības un kompetences jautājums – izveidot atbilstošu sistēmu, kas orientētos uz potenciālo pārkāpēju identificēšanu un savlaicīgu preventīvu brīdināšanu, piemēram, izmantojot informācijas tehnoloģiju risinājumus efektīvai sākotnējai uzraudzībai.

Valsts ieņēmumu dienests sēdē norādīja, ka risku analīze ik gadu kļūst efektīvāka un veicinātu godprātīgu nodokļu nomaksu. No minētā var secināt, ka pat tad, ja netiktu mainīts nodokļa aprēķināšanas princips, varētu sasniegt līdzvērtīgu ieguvumu sabiedrības interešu labā, efektīvu nodokļu administrācijas darbībā un nodokļu ieņēmumu palielināšanā.

Tieslietu ministrija piekrīt lietā norādītajiem apstrīdēto normu leģitīmajam mērķim – nodokļu iekasēšana pietiekama apmērā, kas nodrošina visas sabiedrības labklājību un valsts funkciju nepārtrauktu uzturēšanu. Tajā pašā laikā samērīguma kritērijs rada šaubas. Piemēram, budžeta fiskālās intereses prioritāri varētu nodrošināt, radot saimnieciskajai darbībai draudzīgu un motivējošu nodokļu vidi nevis, tieši pretēji, apgrūtinošu. Jāapzinās, ka, pasliktinot nodokļu regulējumu, var apdraudēt mazo uzņēmējdarbību, jo īpaši tādus, kas veic to papilddarbības veidā vai arī, tieši pretēji, šāds nodokļu režīms varētu palielināt ēnu ekonomikas īpatsvaru.

Situācijas var būt dažādas, tajā skaitā objektīvi radušies zaudējumi, pat ne saimnieciskās darbības veicēja vainas dēļ, bet no viņa neatkarīgu trešo personu vai apstākļu dēļ. Tāpat var būt gadījumi, kad saimnieciskās darbības veicējs vēlas vai ir spiests veikt lielus ieguldījumus savas saimnieciskās darbības attīstīšanai, un šādos gadījumos nodokļu samaksas slogs, vadoties no apstrīdēto tiesību normas sliktā regulējuma, var kļūt nesamērīgs un ekonomiski nepamatots.

Šeit jāapzinās, ka parāds rodas pret valsti un Valsts ieņēmumu dienests lielāko tiesu ir ļoti strikts, lai savlaicīgi tiktu samaksāti nodokļi vai arī vēršas ar piedziņu.

Jāatzīst, ka likumdevējs ir centies apstrīdēto regulējumu līdzsvarot, ieturot izņēmumus par tiem izdevumu veidiem, kas iegrāmatojami kā attaisnoti simts procentu apmērā, kā arī par gadiem, kad šo regulējumu nepiemēro, kas ir pozitīvi vērtējams fakts, kā arī papildus ir šīs te iespējas zaudējumus pārnest trīs gadus uz priekšu. Taču rodas šaubas, vai šie kompensējošie mehānismi ir pietiekami visiem gadījumiem.

Kā atzīst Satversmes tiesas prakse, lai secinātu, vai nodokļu maksāšanas pienākuma radītais pamattiesību ierobežojums ir piemērots leģitīmā mērķa sasniegšanai, ir jāpārbauda, vai likumdevēja lietotie līdzekļi ir saprātīgs izskaidrojums,

kas pamatots ar objektīviem un racionāliem apsvērumiem. Proti, vai nodokļu maksātāju ar nodokli apliekamais objekts un nodokļa aprēķina princips nav noteikts patvaļīgi.

Nodokļu tiesību normām ir jābūt ekonomiski pamatotām un nodokļa regulējumam jābūt pamatotam ar objektīviem un racionāliem apsvērumiem. Eiropas Savienības tiesībās tiek piemērots kritērijs, ka likumdevējs nevar piemērot nodokļus, kas izraisa nodokļu maksātāju saimnieciskās spējas mazināšanu, izraisot nepamatotu nodokļu uzlikšanu. Likumdevējam ir pienākums noteikt tādus nodokļus, kuru rezultātā iekasētā nodeva var iznīcināt ekonomiskās iespējas nodokļu maksātājiem. Lai nodeva būtu leģitīma, nodevai jābūt pēc iespējas tuvākai ražošanas jaudu ekonomiskajam rezultātam, proti, spējai radīt ieņēmumus. Un nodokļa maksātājam pēc nodokļa apmaksas ir jāpaliek pāri kādai peļņas daļai.

Attiecībā uz tiesībām uz īpašumu. Īpašumam un tā lietošanai ir jābūt derīgam lielākā mērā nodokļu maksātājam nekā valstij. Ja nodokļa apmērs ir tik liels, ka nodokļu maksātājs no sava īpašuma negūst nekādu labumu, tad šim īpašumam var zust jēga.

Ņemot vērā lietas apstākļus, Tieslietu ministrijai rodas šaubas par minētā regulējuma samērīgumu.

Paldies.

S. Osipova.

Jā, paldies Tieslietu ministrijai par viedokli.

Jautājumus uzdos tiesnesis Aldis Laviņš.

A. Laviņš.

Labrīt! Paldies, jums par sniegto rakstveida viedokli.

Man vispirms būs viens jautājums no tā, ko varēju un visa tiesa var izlasīt jūsu rakstveida viedoklī.

Un 4. lapaspusē ir norādīts, ka, piemērojot apstrīdētās normas, iedzīvotāju ienākuma nodoklim varētu būt konfiscējošs raksturs. Paskaidrojiet, lūdzu, tuvāk, kā jūs saskatāt, kādā veidā šim apstrīdētajam regulējumam varētu būt tik skarbas sekas, kā konfiscējošs raksturs?

I. Brīnuma.

Konfiscējošs raksturs ir viens no galvenajiem kritērijiem, kas tiek izmantots nodokļa sfērā, vērtējot, vai nodoklis ir samērīgs. Faktiski tas konfiscējošais raksturs iezīmē to, ka likumdevējs nevarētu piemērot tādu nodokli, kas izraisa nodokļa maksātāja saimnieciskās spējas mazināšanu un izraisa nepamatotu nodokļu uzlikšanu. Kā mēs arī mēģinājām teikt, šim te nodoklim būtu jābūt pēc iespējas tuvāk šai te ražošanas jaudai vai, teiksim, šai te saimnieciskās un ekonomiskās darbības tātad peļņai un ekonomiskajam rezultātam, bet spējai radīt ieņēmumus. Un nodokļu maksātājam pēc nodokļa apmaksas ir jāpaliek pāri kaut kādai peļņas daļai. Nu, faktiski īpašumam ir

jānes pienesums galvenokārt šai te privātpersonai nevis valstij. Ņemot vērā tos apstākļus, ka dažos gadījumos zaudējumi no saimnieciskās darbības varētu būt lielāki nekā šie te ieņēmumi un tātad peļņa, un cilvēkam varētu būt pienākums maksāt nodokli no tā, ko viņš vispār nav nopelnījis, tad dažos gadījumos varētu rasties aizdomas, ka tas varētu būt arī ar konfiscējošu raksturu.

A. Laviņš.

Labi. Paldies par skaidrojumu.

Tad nākamais jautājums saistīts ar to, ka... nu, jūs norādāt, ka apstrīdētais regulējums samazina saimnieciskās darbības veicēju spēju samaksāt nodokli. Savukārt Saeimas pārstāvis norādījis, ka šāds regulējums balstās uz noteikta veida prezumpciju vai pieņēmumu, kas nodokļu tiesībās esot pieļaujama metode.

Tieslietu ministrija šai ziņā... kādu viedokli varētu... kādu komentāru varētu sniegt par pieņēmumu vai prezumpcijas metodes piemērošanu nodokļu tiesībās, lai noteiktu apliekamo bāzi. Vai pati par sevi tā rada noteiktus satversmības riskus, par ko jūs minējāt, ka šādā veidā tiek pazemināta nodokļa maksātāja spēja samaksāt nodokli un vai pats par sevi, līdz ar to tas rada satversmības riskus?

I. Brīnuma.

Nu, prezumpcija kā tāda... teiksim, noteikta likme normatīvajā aktā... mēs neuzskatām, ka būtu neatbilstoša. Tas tiešām tiek piemērots nodokļa tiesībās. Bet tas noteikti saistās ar lieliem riskiem. Nu, jebkurā gadījumā šāda normatīvi noteikta likme var kļūt ļoti riskanta, respektīvi, ir jāvērtē ļoti faktiskie apstākļi un jāskatās, kāda ir šī te ietekme. Līdz ar to šajā gadījumā, ņemot vērā, ka šie mazie uzņēmēji ir lielākoties... lielākoties mēs tomēr runājam pa mazo saimniecisko darbību... tad rodas zināmas šaubas... Var rasties gadījumi, kad, piemēram, cilvēkam ir lielāki zaudējumi, objektīvi... varbūt, ka tiešām cilvēks iegulda vairāk pamatkapitālā... respektīvi, var rasties situācijas, kad jā, šī te likme nesasniedz to taisnīgo godīgo rezultātu. Varbūt ir līdzekļi, kādā veidā varētu to taisnīgāk sasniegt... piemēram, Valsts ieņēmumu dienests strādātu ar šo te riska grupu, kura ir tā kā šie nodokļa nemaksātāji... Tā grupa faktiski... riska grupa ir tā, kura ilglaicīgi negūst peļņu, it kā nodarbojas ar saimniecisko darbību, bet peļņas nav. Un saprotams, ka tā ir riska grupa. Bet vai ar šo riska grupu nevar strādāt īpašāk un padziļinātāk, neuzliekot apgriezti proporcionālu slogu visiem pārējiem nodokļu maksātājiem.

A. Laviņš.

Labi. Un tad vēl šāds jautājums.

Jūs jau minējāt, ka atbilstoši Satversmes tiesas judikatūrai izvērtējot nodokļu tiesību jomā regulējuma atbilstību Satversmei, tiek vērtēts, vai noteiktais regulējums balstās uz saprātīgiem un objektīviem apsvērumiem. Finanšu ministrijas pārstāvji, kā

arī Saeimas pārstāvji ir norādījuši, ka nosakot šo regulējumu tādā veidā, ka ir jāmaksā nodoklis no 20 procentiem no ieņēmumiem, ir ņemts vērā, ka saimnieciskās darbības veicēju vidējā rentabilitāte esot 26 procenti. Un ir šis regulējums balstīts tieši uz šādu informāciju un šī procentu likme, lūk, ir noteikta 20 procenti no ieņēmumiem.

Vai Tieslietu ministrijas ieskatā šis nav objektīvs racionāls apsvērums, kas izskaidro, kāpēc šāds regulējums ir un ka tas liecina, iespējams, par to, ka ikviens saimnieciskās darbības veicējs pie šādas rentabilitātes, pie šādiem rentabilitātes rādītājiem ir spējīgi izpildīt nodokļu saistības. Kāds būtu Tieslietu ministrijas komentārs par šo?

S. Armagana.

Jā, paldies, es varbūt sāksu un tad kolēģe turpinās.

Tieslietu ministrija neapšaubā, ka Saeimas pārstāvju minētais par rentabilitāti varētu būt pietiekami pamatots arguments, kādēļ ir izvēlēti konkrētie procenti attiecībā uz nodokļa sloga noteikšanu. Taču šeit ir jāvērtē, ka šie mazie uzņēmumi un mazie šie te ienākumu guvēji, kur ir jāvērtē arī individuālās situācijas, kas šobrīd nav pietiekami mūsaprāt argumentētas, kādēļ šāds te nodokļu režīms tiek paredzēts arī uz šiem te mazajiem, kur lielāko svaru ir kā papilddarbības veidā un kur, iespējams, viņi nav centrēti tieši uz peļņas gūšanu, lai tādā veidā iegūtu šos te peļņu un maksātu nodokli no peļņas. Līdz ar to pietiekami augsts slogs veidojas, ja šī te rentabilitāte ir 20 procenti. Turklāt, ja es pareizi atceros, tad viņi to bija vērtējuši uz visiem nodokļu maksātājiem nevis tieši uz šo te mazo grupu.

A. Laviņš.

Paldies par sniegto viedokli. Man nebūs jautājumu.

S. Osipova,

Tā... paldies. Tiesai šobrīd vairāk jautājumu Tieslietu ministrijas pārstāvēm nav. Šobrīd ir iespējams uzdot jautājumus tiesībsargam. Lūdzu, Jansona kungs!

J. Jansons.

Jā, paldies, godātā tiesa. Mums nav jautājumu.

S. Osipova.

Paldies.

Saeimas pārstāvjiem?

J. Priekulis.

Jā, godātā tiesa! Paldies par vārdu. Mums būtu vairāki jautājumi, ja mēs drīkstam.

Tas pats varbūt pirmais jautājums. Precizējot viedoklī norādīto. Gribētu precizēt vispirms vienu lietu. Jūs viedoklī esat izteikušies, ka apšaubāms ir Saeimas atbildes raksta 9. lappusē norādītais pamatojums, ka papildu finanšu resursi ir nepieciešami ēnu ekonomikas mazināšanai.

Sakiet, lūdzu, vai jūs varētu varbūt, ja tas ir iespējams, nocītēt konkrētu vietu, kur tas Saeimas atbildes rakstā ir minēts, jo... vai arī jūs vairs neuzturat šo te viedokli, jo pateikšu, ka Saeimas atbildes rakstā es neatrodu šādu argumentāciju. Vai jūs atrodat? Ka tāpat šie finanšu līdzekļi ir nepieciešami, tieši, lai mazinātu ēnu ekonomiku, finanšu līdzekļi kā tādi.

S. Armagana.

Jūs nevarētu pateikt, kurā lapā tas...

J. Priekulis.

Tas ir viedokļa, ja nemaldos 3. vai 4. lappusē. Tas vienkārši, lai precizētu jūsu pozīciju.

S. Armagana.

Jā, es sapratu... tūlīt mēs paskaidrosim.

J. Priekulis.

Vai arī es varu uzdot to jautājumu arī savādāk: vai jūsu ieskatā no apstrīdētās normas ir pieņemtas... nu, kur rezultātā, protams, ir arī šis fiskālais efekts, nodokļu ieņēmumi... Jūsu ieskatā šie te nodokļu ieņēmumi ir vērsti tieši uz vienu konkrētu mērķi, kas ir cīņa ar ēnu ekonomiku, lai šos līdzekļus izmantotu?

I. Brīnuma.

Jā, tā mūsu tēze bija tāda, ka, protams, tiek pamatots ēnu ekonomikas mazināšana. Bet, ja tas nodokļu slogs tiek palielināts un uztaisīts patiesībā cilvēkam nepanesams, tad šo nodokļu slogu un ēnu ekonomikas mazināšanu var neizdoties sasniegt. Cilvēks patiesībā būs ieinteresēts šos ienākumus neuzrādīt. Kā jau arī šeit teica: ir definēts nodoklis no apgrozījuma. Viens no ēnu ekonomikas pamatojumiem un rašanās iemesliem ir, ka cilvēks neuzrāda savus ienākumus. Respektīvi, palielinot nodokļu slogu, cilvēks būs tieši motivēts neuzrādīt savus ienākumus, lai samazinātos šis te it kā ienākums, no kā ir jāmaksā nodoklis. Līdz ar to tas ir jāskatās kompleksi.

J. Priekulis.

Paldies liels. Vēl varbūt, ja var precizēt. Mans jautājums mazliet bija savādāks. Viedokļu 3. lapaspusē, tas ir, 3. rindkopa, citēju, rakstīts: „Saeimas atbildes raksta 9. lapaspusē norādītais pamatojums, ka papildu finanšu resursi ir nepieciešami ēnu ekonomikas mazināšanai..” un tad seko pamatojums, ka tas nav pietiekams. Bet

Saeimas atbildes rakstā jūs tiešām saskatāt, ka Saeima ir rakstījusi, ka finanšu līdzekļi ir nepieciešami tieši ēnu ekonomikas mazināšanai?

I. Brīnuma.

Man liekas, ka tur bija vairāk tā tēze par to, ka Valsts ieņēmumu dienestam ir nepieciešami lieli finanšu līdzekļi, lai kontrolētu, respektīvi, savā ziņā uztaisītu šādu regulējumu... šis te.. tiktu optimizēti Valsts ieņēmumu dienesta līdzekļi.... Tā varētu...

J. Priekulis.

Labi, paldies. Es tad varbūt paturpināšu ar citiem jautājumiem.

Jūs arī pieskārāties jautājumiem par šo te iespējamo ieņēmumu slēpšanu saistībā ar apstrīdētajām normām, kā vienu argumentu minot šo te, iespējams, nesamērīgo slogu, kas tiek uzlikts šiem te iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksātājiem - saimnieciskās darbības veicējiem.

Sakiet, lūdzu, vai jūs varētu šajā sakarā paskaidrot tieši par šo te argumentu, par iespējamo ieņēmumu slēpšanu... Kā šāds jūsu arguments varētu izturēt kritiku, ja, pirmkārt, ir ieviesti tādi pasākumi, kas vērsti tieši uz to, lai neveicinātu ieņēmumu slēpšanu, piemēram, jau šodien arī tiesas sēdē pieminētā iespēja pārnest izdevumus, jo, ja slēpj ieņēmumus, tad attiecīgi šī iespēja tiek pazaudēta. Un otrām kārtām... ja šo normu efektivitāti redzam arī praksē. Gan pirmajā tiesas sēdē, gan arī Satversmes tiesai tika iesniegta statistika, no kuras redzams, ka pēc šīm te apstrīdēto normu spēkā stāšanās gan 2018., gan 2019. gadā ievērojami pārsniedzot pat iepriekšējo tendenci pirms apstrīdētajām normām, palielinājās šie te ieņēmumi un apliekamais ienākums. Un tie faktiski ir miljoniem eiro mērāmos skaitļi.

Tātad, varbūt varētu paskaidrot šo te argumentu, kā tas iztur kritiku, ka apstrīdēto normu rezultātā varētu slēpt šos ieņēmumus, galvenokārt, ja skaitļi parāda pilnīgi pretēju situāciju?

I. Brīnuma.

Skaitļu palielināšanās parāda to, ka cilvēki ir samaksājuši šo te nodokli. Bet, kā arī norādīja šis komersants, rodas jautājums, vai ir veikts pētījums, kādā veidā un no kā ir samaksājuši šo te nodokli. Iespējams, nodoklis ir samaksāts, bet to sedz no citiem ienākumiem. Tur tas risks varētu būt. Tas varētu būt arī diezgan nesamērīgi, ka cilvēki tiešām neiegulda savā biznesa attīstībā vai tiešām samaksā nodokli... formāli samaksā tāpēc, ka ir kaut kādi uzkrājumi.

Un kādi ir tās summas palielinājumi, ka nodokļi ir samaksāti vairāk... to noteikti nevar noliegt, bet man liekas, ka lietā tomēr neizskanēja apstākļi un es skatījos Centrālās statistikas pārvaldes datus, ka no 2018. līdz 2021. gadam arī bijusi tomēr inflācija 5 procenti. Tātad, respektīvi, summa palielinās, vispār ekonomiski cenas palielinās par 5 procentiem. Līdz ar to, ja mēs paņemam nost no šīs te it kā lielākās

nodokļu nomaksas arī šo te inflāciju, kas automātiski palielina cenas, tātad automātiski skaitļi ir lielāki, patiesībā tad tas ienākums nebija laikam tik liels. Tā inflācija arī būtu jāņem vērā šajā...

J. Priekulis.

Paldies.

Tad vēl precizējot šo jautājumu, ja drīkst.

Bet jūsu tas arguments bija viens no tiem, ka šo te apstrīdēto normu rezultātā, lai šie te saimnieciskās darbības veicēji, IIN maksātāji, nesaskartos ar šo te nesamērīgo slogu, tiktu slēpti ieņēmumi. Mēs šobrīd varbūt nerunājam par to nesamērīgo slogu, bet par to faktu, ko jūs argumentējāt, ka varētu tikt slēpti ieņēmumi.

Un no statistikas vēl paturpinot... nu gribētu vaicāt varbūt tā... Vai jūsu ieskatā nu tik tiešām tas, ka ievērojami palielinās ieņēmumi pēc apstrīdēto normu spēkā stāšanās ar IIN apliekamais ienākums un skaitliski tas ievērojami pārsniedz arī vidējo inflāciju... Rēķinot par 2016., 2017. gadu, šis pieaugums ir trīs un četras reizes lielāks, nekā tā tendence bija pirms tam. Vai jūs vēl aizvien uzturat to argumentu, ka apstrīdēto normu rezultātā varētu rasties risks, ka ieņēmumi tiek slēpti? Es vienkārši nesadzirdēju to atbildi tieši uz šo jautājumu.

I. Brīnuma.

Jā, skatoties no Valsts ieņēmumu dienesta datiem, kas arī ir pausti lietā, kas tad ir tā ēnu ekonomika? Ēnu ekonomika, sevišķi attiecībā uz saimnieciskās darbības veicējiem, izpaužas dažādos veidos. Un viens no tiem veidiem ir, ka ienākumi netiek uzrādīti, otrs – ka tiek nepamatoti palielināti attaisnoties izdevumi, respektīvi, ja mēs skatāmies uz komponentēm, kas tad ir tā ēnu ekonomika un kuros brīžos viņa rodas, un kur varētu rasties šī te nodokļu nenomaksāšana, pamatā tam varētu būt šī te vai nu ienākumu neuzrādīšana vai nu attaisnoto izdevumu palielināšana, nu, teiksim tā, uz sava pašpatēriņa rēķina patiesībā.

Tur bija vēl pāris komponentes, kas veido šo ēnu ekonomiku... es tā ātrumā neatradīšu... bet nu jebkurā gadījumā šis ir viens no tiem argumentiem, kas tiek lietā argumentēts, kas notiek un kāpēc šī ēnu ekonomika veidojas. Un tad mums cilvēki varētu arī neuzrādīt šos te ienākumus.

J. Priekulis.

Labi. Es varbūt pāriešu pie nākamā jautājuma, ja iespējams, ja nē, sakiet droši... es tad vairs neuzdošu šāda veida jautājumu.

Bet tas jautājums ir tieši par ieņēmumu slēpšanu. Vai jūs saskatāt... ir skaidrs, ka šī ēnu ekonomika ir un tā tālāk... ka nodoklis ir jāmaksā un tā tālāk... no dažādiem resursiem, bet šis te arguments tieši par ieņēmumu slēpšanu. Vai tik tiešām risks pastāv,

ja skaitļi parāda faktiski pretējo, ievērojami pārsniedzot varbūt pat to tendenci, kas bija iepriekšējos gados?

I. Brīnuma.

Tas droši vien ir arī ļoti ekonomisks jautājums, ka vispār varbūt aug komercdarbība un uzņēmējdarbība, arī ekonomika kā tāda aug. Tāpēc arī skaitļi aug. Tā kā... tur droši vien ir jāvērtē detalizētāk un dziļāk.

Un, kā es saku, pat jau aug skaitļi, tad līdz ar to... tur var būt daudz un dažādi ekonomiskie iemesli. Tik sīki mēs nevaram droši vien...

J. Priekulis.

Labi, paldies. Es paturpināšu tad ar nākamo jautājumu. Liels paldies par šo atbildi.

Par šo te smago nodokļu nastu. Paturpinot varbūt arī jau šodien tiesas uzdoto jautājumu par šo te konfiscējošo raksturu. Kā argumentu arī šai te ieņēmumu iespējamai slēpšanai jūs minējāt arī šo te smago nodokļu nastu.

Sakiet, lūdzu, vai jūs varētu, lūdzu, arī paskaidrot mazliet sīkāk, kā šāds jūsu arguments par šo smago nodokļu nastu varētu izturēt kritiku, ja skaitļi atkal parāda pilnīgi pretēju situāciju, proti, ja pēc apstrīdēto normu spēkā stāšanās, absolūtais vairākums strādā ar peļņu, tas ir, rēķinot ar šo te vienkāršo grāmatvedības kārtotāju, kur ir apmēram 98 procenti no aktīvajiem 84 procenti tāpat strādā ar peļņu. Un vēl viens, teiksim, paskaidrojiet varbūt varētu argumentēt arī uz šo te skaitli, kas ir nākamais skaitlis, par šo te rentabilitāti, kas ir iegūta arī pēc apstrīdētajām normām. Proti, 2018., 2019. gadā šī te rentabilitāte bija 34 procenti, 2020. gadā – 36 procenti, kas ir astoņas un deviņas reizes lielāka par nodokļu nastu, rēķinot, ka šī te nodokļu nasta ir 4 procenti no ieņēmumiem. Un vēl vairāk. Arī treškārt, ja ir ievērojami palielinājies šis te peļņas pieaugums, nu, iepriekšējā tiesas sēdē minēja, ka tie ir pat 40-50 procenti.

Jūs varētu paskaidrot varbūt, kā šāds arguments par iespējamo nodokļu smago nastu iztur kritiku, ja skaitļi atkal parāda pretējo situāciju?

I. Brīnuma.

Jā, gribētos tad pajautāt, kādi būtu skaitļi ar iepriekšējo normu... jauna ekonomika... varbūt tad arī šis te nodokļu pieaugums tāpat būtu, balstoties arī uz iepriekšējo normu. Iepriekšējā norma jau arī pateica, ka tev ir jāmaksā nodoklis no peļņas, respektīvi, ja aug ekonomika, tad, iespējams, arī šie nodokļi augtu arī pie šīs iepriekšējās normas. Un nenosakot mehāniski, bet matemātiski.

Bet tādēļ tas ir eventuāls pieņēmums un tas ir jāskatās, kā būtu, ja būtu vecā vai jaunā norma. Un vai tieši jaunā norma ir veicinājusi to, ka nodoklis ir pieaudzis... vai matemātiski vai mehāniski. Un tad jau rodas jautājums, no kādiem ienākumiem cilvēki ir maksājuši šo te nodokli.

J. Priekulis.

Varbūt paturpinot vēl mazliet precizējot...

S. Osipova.

Es atvainojos... Jums vēl daudz ir jautājumi?

J. Priekulis.

Faktiski... tūlīt paskatīsimies... divi trīs jautājumi maksimums.

S. Osipova.

Paldies. Un pēc būtības. Tos, ko tiesa nav uzdevusi un tie, kas ir izmantojami, protams, tiesas spriešanā. Paldies.

J. Priekulis.

Jā, tad varbūt paturpinot šo te jautājumu par to situāciju pirms un pēc apstrīdētajām normām... Nu, skaitļi parāda diezgan lielu ievērojamu pieaugumu arī šajā te peļņā. Ja pirms apstrīdētajām normām tā tendence bija 8-9 procenti, tad uzreiz pēc apstrīdētajām normām, piemēram, bija 40 un 51 procents peļņas pieaugums, salīdzinot ar 2017. gadu, tas ir vienu gadu iepriekš pirms, kad apstrīdētās normas stājās spēkā.

Vai, jūsu ieskatā, arī faktiski šis skaitlis tomēr nebūtu ņemams vērā kopā ar šo te rentabilitātes skaitli, kas parāda, ka tā nodokļu nasta faktiski ir nu kā kurā gadā, bet astoņas reizes mazāka nekā nodokļu slogs, lai noteiktu, vai šis te nodokļu slogs, kas ir uzlikts ar apstrīdētajām normām, ir vai nav samērīgs.

Par šo jautājumu... tas tad būs vienīgais un tad paturpināšu vēl ar diviem vai vienu citu jautājumu.

I. Brīnuma.

Man liekas, ka šeit ir jāklusās arī tas, ko teica komersants, ka, jā, viņš nodokli ir samaksājis, bet viņam tas negāja viegli, viņš patiesībā to maksā ar saviem zaudējumiem. Jūs te tā kā ļoti akcentējāt šo te summas ieņēmumu... Jā, par to jau šaubu nav, ka summas to parāda. Bet par to jau arī ir šī lieta, no kā tad rodas šie te samaksātie nodokļi. Tā ir vai nu neizmaksātā alga darbiniekiem, vai neieguldītais attīstībā, kā rezultātā komersants pāriet uz citu uzņēmējdarbības formu, kā mēs dzirdējām... respektīvi... summa jau var augt, bet tas komersants tiek nostādīts tādā situācijā, no kā viņš maksā šo nodokli. Vai viņš paliek parādnieks valstij.

J. Priekulis.

Labi, tad paldies.

Pēdējie divi jautājumi ļoti ātri. Es varbūt tad uzdošu par šo nodokļu administrēšanas efektivitāti.

Vēlējos precizēt jūsu viedoklī norādīto. Vai jūsu ieskatā šo apstrīdēto normu rezultātā ir iespējams kaut kādā mērā efektīvizēt iedzīvotāju ienākuma nodokļa administrēšanu vai nav iespējams?

I. Brīnuma.

Es teiktu, ka, tieši pastāvot iepriekšējai normai, kas bija tīri tā, kā balstīta uz grāmatvedības datiem, tika izveidota šī te jaunā norma, jo Valsts ieņēmumu dienests tā kā teica, ka īsti nespēj menedžēt un kontrolēt šos te mazos nodokļa maksātājus.

Tad mēs redzam... tomēr nerodas pārliecība, ka tiktu izdarīts viss no valsts puses, reāli viss iespējamais un ne tik dārgās metodes izmantojot, kā reāli varētu piedzīt... auditus. Bet vienkārši, lai uzrunāto šos te saimnieciskās darbības veicējus, kuriem ilglaicīgi neuzrādījās nekāda peļņa un ienākumi. Patiesībā, tā skatoties no 90 tūkstošiem apmēram tikai kādiem 5 tūkstošiem liekas, bija tādi, kuri regulāri strādāja ar negatīvu bilanci vai pa nullēm. Tātad, vai nevarēja šos te 5 tūkstošus saaktivizēt un kaut vai izmantojot šos te tiešām digitālos rīkus kaut kādā veidā optimizēti uzrunājot, ka varētu tikt iekļauts riska grupā un mēs pievērsīsim jums lielāku uzmanību, ja šādas darbības turpināsies, jo tas rada aizdomas, piemēram, tātad elementāri brīdināt. Un Valsts ieņēmumu dienestam ir šī te pozīcija, ka tiek strādāts ar riska grupām, ka uzņēmēji tiek gradēti. Ir pozitīvie uzņēmēji un riska grupas uzņēmēji... Vai attiecībā uz saimnieciskās darbības veicējiem tika veiktas kādas tādas darbības? Īsti pārliecību neguvām.

J. Priekulis.

Paldies.

Pats pēdējais jautājums. Tāds vairāk juridisks. Vai jūsu ieskatā, Tieslietu ministrijas ieskatā, likumdevējam no Satversmes izriet tiesības faktiski arī Iedzīvotāju ienākuma nodokļa likuma ietvaros noteikt tādu nodokļa bāzi, kas nav starpība starp ieņēmumiem un izdevumiem, bet citādu. Tātad, vai tieši no Satversmes izriet? Tas ir pats pēdējais jautājums.

S. Osipova.

Tā... mēs neredzam un nedzirdam šobrīd Tieslietu ministriju... Varētu būt, ka ir problēmas ar interneta savienojumu... Bilde arī vismaz mums nav šobrīd...

Tā kā arī tiesai, uzklusot Saeimas un Tieslietu ministrijas jautājumus un atbildes, ir vēl jautājumi Tieslietu ministrijai, tad šobrīd mēs taisām tehnisku 5 minūšu pārtraukumu, cerot, ka Tieslietu ministrija sakārtos visas lietas, kas ir saistītas ar savienojumu interneta.

(Pārtraukums.)

S. Osipova.

Lūdzu, sēdieties!

Tātad Satversmes tiesa turpina tiesas sēdi lietā Nr. 2021-06-01.

Saprotu, ka Tieslietu ministrijas pārstāves nedzirdēja Priekuļa kunga pēdējo jautājumu. Tāpēc lūgšu, Priekuļa kungs, atkārtojiet jautājumu, lai Tieslietu ministrijai ir iespēja atbildēt.

J. Priekulis.

Jā, noteikti. Paldies, godātā tiesa.

Tātad tas pats pēdējais jautājums ļoti juridisks.

Vai likumdevējam no Satversmes varētu izrietēt tiesības ieviest arī likumā „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” tādu iedzīvotāju ienākuma nodokļa bāzi, kura nebūtu tikai kā starpība starp likumā noteiktajiem ieņēmumiem un izdevumiem... Tātad citāda veida iedzīvotāju ienākuma nodokļa bāzi, no kā būtu rēķināms nodoklis?

S. Armagana.

Jā, paldies par jautājumu. Jāatzīst, ka Satversme neparedz kādu konkrētu nodokļa veidošanas bāzi, kāda būtu jāparedz... Satversme dod rīcības brīvību Saeimai izvēlēties, kāviņi nosaka šīs te nodokļu bāzes. Tam mēs piekrītam. Paldies.

J. Priekulis.

Liels paldies jums.

S. Osipova.

Tā, uzklusot diskusiju starp Saeimu un Tieslietu ministriju, arī tiesai radās vēl papildu jautājumi.

Jautājumus uzdos tiesnesis Gunārs Kusiņš.

G. Kusiņš.

Man būtu viens jautājums Tieslietu ministrijas pārstāvjiem.

Iepriekšējā tiesas sēdē tika norādīts uz to, ka šobrīd šis regulējums ir cieši saistīts ar citu likumu, tas būtu, ar *Covid-19* infekcijas izplatības seku pārvarēšanas likumu un konkrēti, tas ir, ar šī likuma 6. panta otro daļu, respektīvi, ka 2000. un 2021. taksācijas gadā šo normu nepiemēro.

Es vēlētos dzirdēt Tieslietu ministrijas viedokli par grozījumu projekta anotācijā norādīto... tātad tieši nosakot šo 6. panta otro daļu... valdības iesniegtajam likumprojektam tika pievienota finanšu ministra Reira kunga parakstīta anotācija, kurā ir šādi vārdi, es nocitēšu, lai jums vieglāk saprast. „Tātad veicot izmaiņas normatīvajā regulējumā, tiks novērsts, ka valsts liek maksāt nodokli no mākslīgi noteikta nosacīta ienākuma.”

Mans jautājums Tieslietu ministrijas pārstāvjiem būtu šāds: sakiēt, lūdzu, vai šo anotācijā ietverto tad būtu jāuzskata kā tādu viedokli, ka valdība ir atzinusi, ka tas ir mākslīgi noteikts ienākums, vai ka tas ir nepareizi noteikts vai kaut kā mehāniski... kā saprast šo anotācijā ietverto? Paldies.

S. Armagana.

Jāatzīst, ka attiecībā uz šo te noteikto Ministru kabinets, visticamāk, ir domājis, ka šis te mākslīgi noteiktais ienākums ir tāds, kas varētu veidot nesamērīgu slogu, ņemot vērā Covid pandēmijas apstākļus... ka komersantiem virknei un tajā skaitā saimnieciskās darbības veicējiem ir darbība bijusi ierobežota vai daļēji apturēta saistībā ar pandēmijas izplatību. Un tādā veidā, lai mazinātu šo te nesamērīgo slogu, pandēmijas apstākļos Ministru kabinets ir izvēlējis šo regulējuma darbību apturēt.

G. Kusiņš.

Jā, paldies.

S. Osipova.

Jautājumus uzdos tiesnesis Artūrs Kučs.

A. Kučs.

Labdien! Man viens jautājums būs Brīnumas kundzei.

Atbildot uz Saeimas pārstāvja jautājumu par to, vai prezumpcijas metodi nodokļu tiesībās... mana kolēģa jautājums laikam tas bija... vai vispār var lietot, jūs teicāt, ka ir jāvērtē faktiskie apstākļi un jāskatās, kāda ir ietekme. Tā kā šis likumprojekts gāja, teiksim, es domāju, arī caur valsts sekretāru sanākumi, viņš gāja caur Ministru kabinetu... mans jautājums būtu... nu, droši vien arī Tieslietu ministrija sniedza savu atzinumu toreiz vai nesniedza. To es gribētu dzirdēt... Vai tad tie faktiskie apstākļi un ietekme netika izvērtēti tajā brīdī, kad šis likumprojekts valdībā tika skatīts?

I. Brīnuma.

Nu, valsts politikas pamatnostādņēs pie šī te tika minēts, ka vai nu ir jānosaka šāds regulējums vai jānosaka efektīvāka nodokļu iekasēšanas sistēma. Tā kā valsts politikas pamatnostādņu laikā bija divi varianti – vai nu konkrēts regulējums vai nu efektīvizēta šī te nodokļu iekasēšanas sistēma. Izstrādājot likumprojektu, tas bija Budžeta likumprojekts, droši vien gāja ļoti lielas steidzamības laikā... faktiski, cik es paskatījos, kā Tieslietu ministrija viņu skaņoja, budžeta laikā tas faktiski bija divu nedēļu laikā. Tas tomēr ir nesamērīgi īss... regulējums... bija ļoti plašs likumprojekts. Līdz ar to, iespējams, tās divas nedēļas, kad Budžeta likumprojekta izstrāde tapa... tur droši vien ir kaut kādas atkāpes un detalizācijas.

A. Kučs.

Tātad, ja es varu saprast no jūsu atbildes, tad tāda iespēja, ka tiešām... kā jūs teicāt... Valsts politikas pamatnostādņēs ir, bet nu tas nekāds plašāks vērtējums netika sniegts, teiksim, tajā laikā arī no Tieslietu ministrijas puses. Tā es varu saprast atbildi?

S. Armagana.

No Tieslietu ministrijas puses likumprojekta izstrādes gaitā tas, kas ir budžeta likumprojekta paketes skaņošana un izstrāde, jāatzīst, ir gana apgrūtinošs un ļoti sasteigts process un ja divu nedēļu laikā ienāk visa tā likumprojektu pakete ar apjomīgiem grozījumiem, tad, jā, Tieslietu ministrija lielā mērā paļaujas uz Finanšu ministrijas izstrādāto projektu argumentāciju, kas ir anotācijā un cenšas izķert lielākās kļūdas. Jāatzīst, ka šeit Ministru kabinetam noteikti būtu jāpiestrādā pie procedūras, lai Tieslietu ministrija spētu pietiekami kvalitatīvi iedziļināties visos likumprojektos, kas nāk vienlaikus. Paldies.

A. Kučs.

Paldies par atbildi.

S. Osipova.

Jā, liels paldies Tieslietu ministrijas pārstāvēm Armaganas kundzei un Brīnumas kundzei par dalību tiesas sēdē un par viedokļa paušanu. Jauku jums dienu!

Un Satversmes tiesa aicinās viedokli sniegt nākamajai pieaicinātajai personai Juruša kungam.

Tā... Juruša kungs, labdien. Jūsu personas dokumenti ir tiesai iesniegti, identitāte ir pārbaudīta. Lūdzu, vārds jūsu viedoklim!

M. Jurušs.

Labdien, godātā tiesa!

Paldies par iespēju sniegt viedokli. Detalizēti savu viedokli esmu izklāstījis rakstiski, iesniedzot to Satversmes tiesai. Paudišu tikai galvenās svarīgākās atziņas.

Pirmā lieta. Tātad, vērtējot no sava skatpunkta... vērtējot šo te ierobežojumu samērīgumu, šajā ziņā arī piedaloties sēdē un jau dzirdot dažādus viedokļus, es sliecos tomēr domāt, ka tātad Saeima bija tiesīga noteikt šādu te ierobežojumu un kopumā tas būtu samērīgs, jo dažādos citos nodokļu likumos ir daudz dažādi ierobežojumi, kas rada šo papildus slogu gan konkrētam nodokļu maksātājam un nav, teiksim, atbilstošs reālai situācijai, kāds tas būtu viņa konkrētajā darbībā, vadoties, ko regulējums paredz pēc būtības.

Otra lieta ir... es, savukārt, vērtēju nodokļu neitralitāti. Šo terminu paskaidrošu mazliet vairāk, proti, pēc būtības nodokļu teorijā tiek uzskatīts, ka nodokļiem jābūt neitrāliem, proti, ir šis te nodokļu slogs jāpārceļ uz faktisko nodokļa maksātāju un

dažādus izdevumus, kas rodas ar šo te nodokļu maksātāju darbību būtu jāatļauj atskaitīt... nu, piemēram, tas raksturīgāks vairāk ir pievienotās vērtības nodokļa jomā, kurā dominē šis te princips, ka, piemēram, pievienotās vērtības nodokļa maksātājam ir radušies šis te priekšnodoklis par iegādātajām precēm, kuras tas izmantos tieši saimnieciskajai darbībai. Tad tam ir jāatļauj pilnībā atskaitīt šis te priekšnodoklis, kas samazina viņa maksājamo nodokli.

Līdzīgi, manuprāt, jābūt arī citos nodokļu regulējumos, proti, ja nodokļu maksātājs pilnībā pierāda, ka šie te izdevumi ir saistīti ar viņa saimniecisko darbību un nepārprotami acīmredzami tas ir piemērojams, tad būtu jāatļauj šie te izdevumi pilnībā jāatskaita.

Nu, papildus tam tikai piezīmēšu... jā... ka Saeima, nosakot šo ierobežojumu, manuprāt, ir centusies ņemt dažādus aspektus, tajā skaitā paredzot arī tādus izdevumus, kurus acīmredzami var pilnībā atskaitīt, piemēram, algas un sociālā nodokļa maksājumi par darbiniekiem, piemēram, arī pamatlīdzekļi... piemēram, par pamatlīdzekļu nolietojumu precīzāk sakot konkrētajā taksācijas gadā, piemēram, par iegādātajiem transportlīdzekļiem, kurus tas izmantos savā saimnieciskajā darbībā un līdz ar to tomēr šajā te regulējumā, manuprāt, jau ir ietvertas šīs te normas, kas vērstas uz nodokļu maksātāju attīstību, tātad, ja viņš iegādājas šādas lietas. Un tiešām izmaksā arī algas, kas norāda, ka viņš dalās ar saviem ienākumiem ar citiem, kas arī galu galā attīstās... citus un dod papildus ienākumus citiem un valstij kopumā. Līdz ar to šādi izdevumi ir pilnībā attaisnoti.

Nu... jā... varētu būt izvērtējams jautājums, vai ir pietiekošs šādu te izdevumu klāsts, kas pilnībā acīmredzami attaisno saimnieciskās darbības izdevumus. Tās ir tās bažas no manas puses. Paldies.

S. Osipova.

Jā, paldies jums par viedokli.

Tiesnesis Laviņš uzdos jautājumus.

A. Laviņš.

Labdien, Juruša kungs! Tiešām arī no savas puses es vēlos pateikties jums par iesniegto rakstveida viedokli šajā lietā.

Un man būs daži jautājumi un vispirms šāds. Sakiet, lūdzu, vai šim apstrīdētajam regulējumam... vai šis apstrīdētais regulējums ir ar fiskālu funkciju, vai tam jūs kā ekonomists saskatāt arī regulatīvo funkciju?

M. Jurušs.

Paldies, godātā tiesa. Jautājums ir skaidrs.

Es no savas puses tomēr saskatu arī šo te ekonomisko funkciju, jo... vai, pareizāk sakot, regulatīvo, kas nozīmē, ka šajā nodokļu teorijā pastāv princips, ka valsts

var noteikt dažādus ierobežojumus vai citus pasākumus, vai, gluži pretēji, dažādus stimulus, lai, teiksim, ietekmētu nodokļu maksātāju uzvedību. Tātad arī, teiksim, plānotu savu darbību, mazinātu izdevumus vai mēģinātu efektīvāk lietot dažādas lietas un tādējādi, teiksim, stimulētu šo te vai, tieši pretēji, tātad viņa rīcību ietekmētu ar šādu te domu. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Šodienas tiesas sēdē mēs uzklausījām arī vienu no saimnieciskās darbības veicējiem, kas strādā transporta jomā un viņa viedoklis bija... nu, jāteic... ja es pareizi varu atreferēt attiecībā uz šo apakšmērķi, ka apstrīdētais regulējums var motivēt nodokļu maksātājus veikt nodokļu saistības, tad īsti tāda pozitīva atbilde no uzņēmēja nebija.

Bet saki, lūdzu, kā jūs kā ekonomists varētu komentēt šo vienu no apakšmērķiem, ka šim apstrīdētajam regulējumam mērķis ir veicināt nodokļu nomaksu?

M. Jurušs.

Jā, paldies.

Šodienas arī sēdē tika atkārtoti skatīta šī te tēze, ka nodoklis ir kā obligāts maksājums un tie tātad jāmaksā noteiktajā kārtībā. Es arī drīzāk pievienotos šai te tēzei, ka tātad plānojot savu saimniecisko darbību, ir jāņem dažādas likuma prasības vērā, tajā skaitā arī obligātais regulējums par nodokļu samaksu, kas būtu jāiekļauj jebkurā biznesa plānā un līdz ar to tas jāņem vērā. Līdz ar to... nu, atbildot uz jūsu jautājumu, vai valsts, nosakot nodokļus, regulējumus, pieņemot likumus... stimulē nodokļu maksājumus, droši vien, ka nē, jo jebkurš nodoklis tātad ir jāmaksā saskaņā ar likumu, tas nav brīvprātīgs maksājums. Līdz ar to tas vairāk ir atkarīgs no nodokļa maksātāja godaprāta nevis, teiksim, no kaut kāda viņa veicināšanas... motivācijas dēļ. Paldies.

A. Laviņš.

Jā, paldies. Tieši tā. No jūsu puses izskanēja cits aspekts, kas te būtu jāņem vērā.

Bet tad es varētu paturpināt ar šiem apakšmērķiem, kas ir norādīti. Un vēl bez šī, ko es pieminēju – veicināt nodokļu nomaksu – ir norādīts kā apakšmērķis – ēnu ekonomikas mazināšana. Kāds būtu jūsu komentārs? Vai apstrīdētais regulējums sasniedz vai var sasniegt šādu mērķi... samazināt ēnu ekonomiku?

M. Jurušs.

Paldies.

Jebkurš papildus maksājums obligātā veidā, proti, nodokļu nomaksa, rada riskus veicināt ēnu ekonomiku un nodokļu maksātāja vēlmi nepakļauties likuma prasībām.

Līdz ar to jebkurš arī papildus ierobežojums, teiksim, atskaitīt izdevumus vai citādi palielināt maksājamo nodokli, drīzāk rada risku šo te nodokli nemaksāt.

Vienlaicīgi jāsaka, ka jā... ka pārredzot dažādus nosacījumus vai šos te dažādos ierobežojumus, kā konkrētajā gadījumā, piemēram, minēju... algu un citus izdevumus, ko viegli administrēt un pārbaudīt, tas ierobežo šo te tendenci, ka nodokļu maksātājs tāpat izmanto kaut ko neatbilstoši likumam. Un arī vienlaicīgi tāpat palielina tā kā motivāciju uzrādīt šādus te izdevumus, jo, galu galā, par šiem te izdevumiem var pilnībā atskaitīt un nemaksāt nodokli.

A. Laviņš.

Paldies. Un man būs vēl divi jautājumi.

Tāpat... no šodienas sēdē jūs teiktā varu noprast, ka jūs uzskatāt par pieļaujamu to, ka maksājama nodokļa bāzes noteikšanā tiek piemērota prezumpcija jeb pieņēmums un šāda metode pati par sevi nav nekas prettiesisks.

Jautājums būtu... Vai visiem saimnieciskās darbības veicējiem, nosakot uz pieņēmuma pamata šo likmi, kāda ir jāmaksā, tiek piemērota viena likme. Piemēram, ja ir divkārsa ierakstu sistēma grāmatvedībai, tad runa ir par 20 procentiem no ieņēmumiem... vismaz... Šajā saimnieciskās darbības veicēju grupā mēs varam redzēt dažādas apakšgrupas. Ir saimnieciskās darbības veicēji transporta jomā, ko mēs šodien vienu no šādiem uzņēmējiem arī uzklaušijām tiesas sēdē... saimnieciskās darbības veicēji grāmatvedības jomā, juridisko pakalpojumu sniegšanas jomā. Tad ir lauksaimniecības joma, zivsaimniecības joma.

Sakiet, vai šādas prezumpcijas piemērošana ar vienu noteiktu metodi arī ir pieļaujama un vai tā nerada noteiktus taisnīguma riskus?

M. Jurušs.

Paldies. Jā, jautājums skaidrs.

Jā... nu, manuprāt, pēc šādiem principiem, kas jau ir ietverti kā piemērs likumā, kurā nav dalījums nozarēs, bet vairāk pēc izdevumu pozīcijām, piemēram, alga vai pamatlīdzekļu nolietojums, tad šajā ziņā es neredzu pretrunas. Jo jebkurš, piemēram, pamatlīdzeklis vai, precīzāk, tāpat šī te pamatlīdzekļu nolietojuma norma ir attaisnojams... vai nu tas būtu traktors vai urbis... vai dakša un citas lietas, kas klasificējas šajā te pozīcijā.

Līdz ar to nosakot vēl papildus regulējumu pēc nozaru principa, manuprāt, tas radītu tieši kaut kādu diskrimināciju vai, teiksim arī sarežģītu uzskaiti, lai panāktu pilnīgi varbūt tās taisnīgu pieeju un arī tad tas būtu iejaukšanās tomēr no valsts puses nodokļu maksātāja izvēlē, kādā biznesa veidā... kādā nozarē sākt, pieņemsim, vai veikt savu uzņēmējdarbību, pieņemsim, grāmatvedībā vai lauksaimniecībā, kur, protams, ir

atšķirīgi šie te nosacījumi. Līdz ar to es uzskatu, ka tas pieņemtais regulējums, kas ir... vismaz par pilnīgu atskaitījumu, ir atbilstošs.

A. Laviņš.

Paldies.

Un vēl paturpinot šo. Arī jautājums jums kā ekonomistam.

Vai šajos sektoros vai nozarēs, ko savā iepriekšējā jautājumā es uzdevu, caurmērā ir vienāda šī rentabilitātes likme, ko mums minēja Saeimas pārstāvis – tie ir 26 procenti. Vai tur ir vērojamas arī krasas atšķirības, piemēram, starp saimnieciskās darbības veicēju, kas sniedz juridiskus pakalpojumus un saimnieciskās darbības veicēju, kas nodarbojas ar lauksaimniecību. Kāds būtu jūsu komentārs?

M. Jurušs.

Jā, paldies.

Tiešām, būs tikai komentārs, jo precīzi es nevarēšu atbildēt uz šo te jautājumu.

Manuprāt, ir atšķirīga rentabilitāte, jo tomēr katrā... cik es esmu saskāries... katrā no šīm te nozarēm ir dažādas arī pozīcijas. It īpaši, kas attiecas uz izdevumiem un arī nepieciešamajiem dažādiem resursiem un līdzekļiem, lai šo te saimniecisko darbību veiktu. Līdz ar to, manuprāt, arī atšķirīgi finanšu rezultāti ir vērojami katrā no šīm te minētajām nozarēm, tajā skaitā arī rentabilitāte. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Tātad, ja jūs sakāt, ka šie rentabilitātes rādītāji var atšķirties... Vai varētu sniegt tādu jūsu vērtējumu par to, kas ir tie tiesiskie instrumenti, kas ļauj, piemērojot šo regulējumu, ņemt vērā šās rentabilitātes atšķirības un novērst iespējamo taisnīguma risku vai netaisnīguma risku. Ir kādi papildu instrumenti, ja citiem vārdiem es varu pārformulēt savu jautājumu... piemērojot šo regulējumu... vai saskatāt kādus mehānismus, instrumentus, kādā veidā var novērst šo dažādo rentabilitāšu esības radītos iespējamus netaisnīguma riskus.

M. Jurušs.

Paldies... jā... Es pieļauju atbilstoši tehnoloģiskajam progresam un mūsdienīgām tendencēm, ka ir šādi te informācijas tehnoloģijas risinājumi vai citādi tehniskie līdzekļi, ar kuriem iespējams pierādīt izdevumu pozīcijas. Tātad, es minēju, ko bieži vien, teiksim, arī praksē izmanto nodokļu kontrolē dažādus tehniskos līdzekļus, pieņemsim, šīs te pievienotās vērtības nodokļa un uzņēmumu ienākuma nodokļa vajadzībām automašīnai var atskaitīt pilnībā kā saimnieciskās darbības izdevumus, ja tā tehniski ir aprīkota ar nepieciešamajiem tehniskajiem līdzekļiem. Tas, pieņemsim, nebija iespējams pirms desmit gadiem, kad šādu te tehnisko līdzekļu nebija.

Tāpat es pieļauju, ka arī mūsdienās ir daudz un dažādas tehniskās ierīces un risinājumi, kas ļautu pārliecināties par saimnieciskās darbības veicēju godaprātu, piemēram, elektrības skaitītāji vai citi šie te instrumenti un mērlīdzekļi, ar kuriem apliecināt, ka tā elektrība patiešām ir izmantota konkrētai saimnieciskajai darbībai jeb ražotnei, vai, pieņemsim, konkrēta nekustamā īpašuma iznomāšanai vai citādi nodrošinot šādu te pilnvērtīgu arī ar to izdevumu uzskaiti un apliecinājumu, kuras nav ietvertas šajā simtprocentīgajā atskaitījumā. Paldies.

A. Laviņš.

Labi. Un man beidzamais jautājums.

Tas izriet no jūsu rakstveida viedoklī paustā. Un to es labprāt vēlētos precizēt.

Tā tad viedoklī jūs norādāt, ka būtu izvērtējamas arī citas alternatīvas, piemēram, izņēmums no ierobežojuma, ja nodokļu maksātājs pierāda, ka izdevumi izmantoti pilnīgi tikai un vienīgi saimnieciskās darbības nodrošināšanai.

No vienas puses jūs minējāt, ka šis regulējums ir samērīgs, tajā pat laikā jūs sakāt, ka pastāv, lūk, šāda alternatīva, ka, ja nodokļu maksātājs pierādītu, ka izdevumi izmantoti pilnīgi un tikai vienīgi saimnieciskās darbības nodrošināšanai, tad būtu jāļauj šos izdevumus iekļaut bilancē un tādā veidā noteikt apliekamā nodokļa bāzi.

Vai šāda jūsu tēze norāda uz to, ka piemērota neapgāžamā prezumpcija tomēr ir ar zināmiem trūkumiem un jūs norādāt, ka vajadzētu paredzēt tomēr apgāzamu prezumpciju, ļaujot nodokļu maksātājam tomēr pierādīt.

Varbūt es līdz galam neesmu šo vietu pareizi uztvēris jūsu rakstveida viedoklī... Jūs varētu šo noprecizēt? Un, ja mans jautājums nav precīzs, tad es mēģināšu to precizēt, jo šis ir ārkārtīgi būtiski, manuprāt, tāpēc es ar tādu nelielu piesardzību šo jautājumu uzdodu. Vai patiesi jūs to uztvērāt? Paldies.

M. Jurušs.

Jā, paldies. Jā, iespējams, varbūt varēs precizēt... Bet, manuprāt, tas taisni sakrīt ar to, ko nupat jau mēs runājām par šiem te dažādiem papildus mūsdienīgajiem arī risinājumiem, kas ļautu identificēt un pamatoti pierādīt un uzskaitīt nodokļu maksātāja izdevumus, kā es jau minēju... globālās pozicionēšanas sistēmas vai citi līdzekļi, kas ļauj tehniski arī apliecināt šo te precīzo uzskaiti, kas nepieciešama šādu te izdevumu apliecināšanai. Nu, tas bija vairāk domāts šajā te kontekstā.

Un iespējams, ir arī citi mehānismi, kas ļautu tā tad veidot šādu te izņēmumu, kas radot kaut vai papildus neapšaubāmi izdevumus arī nodokļu maksātājam šādus tehniskos līdzekļus un aprīkojumu darīt, taču vienlaicīgi nodrošināt un pārliecināties par viņa godprātīgumu šajā ziņā. Paldies.

A. Laviņš.

Šobrīd es mēģinu precīzi uztvert jūsu sniegto atbildi. Vai es pareizi sapratu, ka jūs domājat, ka šo izņēmumu uzskaitījumu tāpat, respektīvi... tie iespējamie uzņēmēju izdevumi, kurus likumdevējs ļauj iekļaut bilancē simtprocentu apmērā, ka to uzskaitījumu būtu nepieciešams papildināt ar tādiem, kas nepārprotami ir saistīti ar šā uzņēmēja veikto saimniecisko darbību. Pareizi es uztvēru jūsu teikto?

M. Jurušs.

Jā. Tieši tā. Precīzi.

A. Laviņš.

Paldies. Man citu jautājumu šobrīd nav.

S. Osipova.

Jautājumus uzdos tiesnesis Artūrs Kučs.

A. Kučs.

Labdien! Man būs viens precizējošs jautājums.

Jūs teicāt, ka algas... teiksim, ieguldījums transportlīdzekļos var... tur nav šo griestu, var simtprocentīgā apmērā ieskaitīt.

Bet es gribēju precizēt un saprast... bet vienalga jau paliks tas kopējais ierobežojums 80 procenti vai nepaliks? Tas kopējais ierobežojums, man liekas, ir 80 procenti. Vai tad tas nesaglabājas? 80 procenti no apgrozījuma.

M. Jurušs.

Jā, es saprotu... ir vairāki panti šajā te regulējumā. Uz šo jautājumu es precīzi nemācēšu atbildēt tāpēc, ka tur ir vairāki papildus kritēriji, atkarībā no vienkāršā ieraksta un divkāršā ieraksta. Kā es izprotu, tas nav visos gadījumos. Es nemācēšu precīzi atbildēt.

A. Kučs.

Paldies.

S. Osipova.

Tā... tiesai šobrīd papildjautājumu nav.

Šobrīd iespēja uzdot jautājumus ir tiesībsargam. Lūdzu, Jansona kungs!

J. Jansons.

Jā, paldies, godātā tiesa! Mums būs vairāki jautājumi. Dažus es uzdošu un dažus mana kolēģe.

Tātad viens no jautājumiem ir šāds. Vai nodokļu administrēšanas slogs ar apstrīdēto normu samazinās vai nē?

M. Jurušs.

Vai es pareizi sapratu... Tātad, vai nodokļu administrēšanas slogs pēc minētās normas ieviešanas ir samazinājies? Vai tā es sapratu?

J. Jansons.

Jā, tieši tā.

M. Jurušs.

Tātad... nodokļu administrēšanas slogs, manuprāt, nav būtiski mainījies, tāpēc ka arī līdz šim grāmatvedības regulējums noteica nodokļu maksātājam veikt nepieciešamās darbības un uzskaiti. Tas, kas ir nācis klāt, ir papildus kritēriji, kuros ir nepieciešams pārbaudīt šo te saimniecisko darbības izdevumu apmēru. Un līdz ar to viņš noteikti nav samazinājies, bet, es pieļauju, ka nav arī būtiski palielinājies.

J. Jansons.

Tātad bez izmaiņām.

Un man vēl ir pāris jautājumu. Sakiet, tas, protams, ir ierakstīts jūsu eksperta viedoklī Satversmes tiesai, proti, ka ar šīm te apstrīdētajām normām faktiski nu nav ievērots nodokļu neitralitātes princips. Tātad jūs uzturat šo pozīciju vēl joprojām?

M. Jurušs.

Šo pozīciju es uzturu, jo šajā ziņā es uzskatu, ka būtu, iespējams, jāizvērtē tiesai, vai tā ir pilnvērtīgi... vai likumdevējs ir pilnvērtīgi izsmēlis visas iespējas, nosakot tās izdevumu pozīcijas, ko var uzskatīt un kur panākt vēl lielāku neitralitāti, kāda ir patreiz... diskusijās... mēs esam ar dažādiem tehniskajiem līdzekļiem... panākot pilnvērtīgāku uzskaiti.

J. Jansons.

Paldies. Un manai kolēģei Līgai būs jautājums.

L. Leitāne.

Tā. Man būtu jautājums attiecībā uz nozaru griezum. Tātad dažādās nozarēs tiek izmantoti dažādi aktīvi. Tā, piemēram, var būt situācija, ka lauksaimnieks izmanto, piemēram, gan traktoru, bet tanī pat laikā arī jūsu minēto urbi. Un urbja vērtība ir zem tūkstoš eiro, kā rezultātā tas nav pamatlīdzeklis. Un šajā situācijā šī urbja nepieciešamība ir vitāli svarīga, kura ieiet citu izdevumu sastāvā, kuru iekļaut simtprocentīgā apmērā tātad nevar, jo pastāv šis ierobežojums par apstrīdētajām normām.

Sakiet, lūdzu, kā tādā gadījumā jūs vērtējat dažādu nozaru šo te situāciju saistībā ar izmantotajiem aktīviem, kurus atzīst un neatzīst, bet kas ir vitāli ilgtermiņā lietojami, bet sakarā ar likumdevēja noteikumiem tūkstoš eiro ir robeža, kad mēs atzīstam pamatlīdzekļus. Cik būtiski, jūsuprāt, tas tiek ietekmēts arī tātad nozaru griezumā šāds regulējums?

M. Jurušs.

Paldies. Jā, piekrītu. Ir šis te papildus nosacījums nosakot konkrētu summu, kuru tad nosaka šajā te atskaitījumā.

Taču par šo... nu vismaz nebija šī te norma apstrīdēta. Līdz ar to šobrīd varu paust tikai papildus viedokli, ka arī šī te summa vienādi tad attiecas uz visiem... tātad arī urbis... tātad arī grāmatvedībā, ja viņa pierāda, ka viņiem vajag tādu... nevar ieskaitīt un atskaitīt... Līdz ar to šī te naudiskā izteiksme arī uz visām nozarēm nu darbojas vienādi. Praksē, protams, atšķirībā no nozarēm var būt tad ļoti dažādas situācijas un šie te līdzekļi kādam var būt vitāli svarīgi un var radīt šādu te nevienādu attieksmi. Tad šie te papildus ierobežojumi ir jāvērtē atsevišķi, manuprāt.

L. Leitāne.

Tātad faktiski mums veidojas šī situācija, ka dažādās nozarēs strādājošie atkarībā no tā, ar kādiem aktīviem strādā, vai kuru vērtība ir praktiski pielīdzināma pamatlīdzekļiem vai arī ar aktīviem, kas ilgtermiņā lietojas, bet kuri ir zem tūkstoš eiro vērtības...

S. Osipova.

Jūs šobrīd paužat viedokli vai uzdodat jautājumu?

L. Leitāne.

Nē, es uzdošu jautājumu... Tātad... un tanī pat laikā ir tātad šī situācija ar to vērtību zem tūkstoš eiro, tātad faktiski, vai es pareizi sapratu, ka jūs uzskatāt, ka veidojas dažāda situācija dažādiem uzņēmumiem šajā iedzīvotāju ienākuma nodokļa regulējumā... finansiālo rezultātu arī nodokļu maksāšanas apmērā?

M. Jurušs.

Dažādu rezultātu veido arī ekonomiskā situācija un citi faktori. Nodokļu regulējumā nav šis te dalīts pēc šāda te principa. Un līdz ar to... jā, faktiski... tas, protams, rada arī atšķirīgu rezultātu un atkarībā no saimnieciskās darbības veida un ienākumu apmēra kopumā. Arī maksājamais nodoklis galu galā... jā...

L. Leitāne.

Un tad pēdējais jautājums attiecībā par šās saimnieciskās darbības izdevumiem. Šībrīža regulējums prasa, lai pilnīgi visi izdevumi, kas tiktu iekļauti saimnieciskās

darbības izdevumu pozīcijās, tātad tiktu pierādīti ar attaisnojuma dokumentiem. Vai jūs uzskatāt, ka tas nav pietiekama prasība, ka, piemēram, ja tā ir kaut vai degviela, ir tikai 50 vai 75 procentu apmērā attiecināma uz izdevumiem un pēc tam vēl uz šiem izdevumu ierobežojumiem vēl papildus darbojas 80 procentu ierobežojums. Vai jūs uzskatāt, ka tādā gadījumā jau tas pirmais regulējums par 50 vai 75 procentiem piemērojumu jau nav pietiekams?

M. Jurušs.

Nu... jā... Par cik degviela ir viena no tādiem visizplatītākajiem droši vien resursiem, kas nepieciešami saimnieciskajai darbībai, tad tur vēl šie te papildus ierobežojumi ir... šie ierobežojumi... es īsti varbūt arī nesapratu to jūsu jautājumu... Ja viņi ir jau šādi te noteikti, vai vēl vajadzīgs bija papildu 80 procentu ierobežojums? Vai tas ir tas jūsu jautājums?

L. Leitāne.

Jā, tas būtu mans jautājums.

M. Jurušs.

Šis papildus ierobežojums attiecas uz kopumā pārējiem saimnieciskās darbības izdevumiem. Līdz ar to es pieļauju... jā... ka likumdevējs nav varbūtās vēl precīzi izdalījis pozīcijas, kurās ir vēl kaut kādi striktāki ierobežojumi. Bet es neredzu, ka tas ir kaut kāds... nu, teiksim, pārkāpums vai kaut kā rada pretrunīgu piemērošanu.

L. Leitāne.

Paldies.

J. Jansons.

Godātā tiesa, paldies. Mums nav vairāk jautājumu.

S. Osipova.

Jā. Paldies. Šobrīd jautājumus var uzdot Saeimas pārstāvji. Lūdzu!

J. Priekulis.

Godātā tiesa! Paldies. Jautājumu nebūs.

S. Osipova.

Paldies, Priekuļa kungs!

Vēl ir papildu jautājums tiesnesim Aldim Laviņam. Lūdzu!

A. Laviņš.

Juruša kungs, man noslēgumā vēl viens jautājums.

Protams, ja varat sniegt kādu komentāru uz šo jautājumu, labprāt dzirdētu, bet es arī sapratīšu, ja atbilde, iespējams, uz šādu jautājumu nebūs.

Un, proti. Nodokļu teorijas avotos ir sastopamas norādes par to, kā ir izprotams jēdziens „prezumptīvā nodokļu piemērošana”. Tas ir jēdziens, ko minēja Saeimas pārstāvis. Es lietošu arī šo angļu nosaukumu „*presumptive taxation*” jēdziens. Un nodokļu teorijā tiek skaidrots, ka šo principu piemēro ieņēmumiem no kapitāla vai no darbaspēka nevis biznesa ieņēmumiem.

Varbūt no jūsu skatpunkta... jūs varat minēt, iespējams, kādu citu avotu, iespējams, kādu citu tēzi, kas norāda uz citādu, iespējams, šā jēdziena izpratni vai tā attīstību.

Es saprotu, ka šis jautājums ir tāds, kas izriet no nodokļu teorijas un ir runa par nodokļu tiesību jomas pamatiem. Tāpēc es šo jautājumu formulējot jau iepriekš atvairinājos par tik padziļinātu jautājumu attiecībā uz nodokļu jomu un absolūti sapratīšu, ja jūs teiksiet, ka nevarat sniegt komentāru par šo. Bet ja nu gadījumā varat paskaidrot šo jautājumu, labprāt uzklausītu. Paldies.

M. Jurušs.

Paldies. Jā...

Nu, tiešām vairāk no nodokļu teorijas un pētījumiem atbildēšu. Manuprāt, nu vismaz noteikti akadēmiskajos pētījumos šo te principu var skatīties plašāk un arī attiecināt uz peļņu. Kā piemēru... teiksim, atkal praktisku piemēru, lai saprastu, kā tas darbojas... Cik mēs zinām, ir tāpat dažādās valstīs dažādas nodokļu sistēmas un, cik es zinu no saviem pētījumiem, tad, piemēram, Francijā mazajam biznesam tieši restorānu nozarē bija noteikts šāds te... kā jūs minējāt... šāds prezumptīvs nodoklis jeb tā kā nodoklis no pieņēmuma pamata, balstoties uz restorāna galdu skaitu. Līdz ar to šāds te, teiksim, risinājums, manuprāt, var pastāvēt arī praksē un būt ieviests tāpat uz to prezumptīvo noteikšanas bāzi.

A. Laviņš.

Paldies.

S. Osipova.

Jā... tiesa teiks lielu paldies Juruša kungam par viedokli un par dalību tiesas sēdē.

Šobrīd tiesas sēdē tiek pasludināts pārtraukums līdz 13.30.

Pieaicinātā persona, kura tiks uzklausīta kā pirmā pēc pārtraukuma, būs ekonomikas zinātņu doktors Alberts Auziņš.

Pasludīnu tiesas sēdes pārtraukumu.

(Pārtraukums.)

S. Osipova.

Lūdzu, sēdieties!

Satversmes tiesa turpina tiesas sēdi lietā Nr. 2021-06-01.

Tiesa turpina uzklaut pieaicinātās personas. Kā nākamo tiesa aicina izteikties ekonomikas zinātņu doktoru Albertu Auziņu.

Ir iesniegti tiesai dokumenti, tiesa ir pārliecinājusies par pieaicinātās personas identitāti. Lūdzu, Auziņa kungs! Vārds jums!

A. Auziņš.

Labdien, godātā tiesa! Esmu ekonomists un finanšu analītiķis biznesa konsultāciju uzņēmumā „EDO Consult” un vadošais pētnieks Agrosursu un ekonomikas institūtā.

Jau 2017. gadā sniedzu savu viedokli visiem toreizējiem simts Saeimas deputātiem, kad šī apstrīdētā likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” norma vēl tikai tika skatīta Saeimā. Mans kā ekonomista viedoklis ir, ka šī apstrīdētā likuma norma ir ekonomiski netaisnīga pēc savas būtības un ir nopietns 2017. gada nodokļu reformas brāķis.

Izklāstīšu savus argumentus šādam viedoklim.

Pirmkārt, iedzīvotāju ienākuma nodoklis pēc savas būtības un arī nosaukuma ir ienākuma nodoklis. Tā ir bijis noteikts jau kopš šī likuma pieņemšanas 1993. gadā un spēkā stāšanās 1994. gadā, proti, šajā likumā nepārprotami ir bijis noteikts princips, ka ar šo nodokli apliek ienākumu, tajā skaitā ienākumu jeb peļņu no saimnieciskās darbības. Tādējādi šī nodokļa objekts ir bijusi starpība starp ieņēmumiem un izmaksām. Un šāds princips praktiski nemainīgi ir pastāvējis 24 gadus, tas ir, no 1994. gada līdz 2017. gadam. Ministru kabinetam un Saeimai 2017. gadā īstenojot nodokļu reformu, iedzīvotāju ienākuma nodoklis ir daļēji pārveidots par apgrozījuma nodokli, turklāt tas ir noticis attiecībā uz vispārējo šī nodokļa maksāšanas režīmu nevis uz kādiem specifiskiem papildrežīmiem.

Otrkārt. Šajā normā ir noteikts neadekvāti augsts minimālās peļņas līmenis – 20 procenti no ieņēmumiem jeb apgrozījuma. Tik augsta apgrozījuma rentabilitāte ir uzskatāma par retu izņēmumu ne tikai Latvijā, bet gandrīz visur pasaulē, tādēļ mani pārsteidza izskanējušais apgalvojums, ka vidējā rentabilitāte esot 26 procenti. Man ir nopietnas šaubas par šādas aplēses korektumu. Es savā ilggadējā praksē esmu analizējis lielu skaitu uzņēmumu finanšu pārskatu un citu finanšu dokumentu, un mani novērojumi neliecina par tik augstu vidējo rentabilitāti. Turklāt, pat ja vidējā rentabilitāte tiešām būtu 26 procenti, tad jāņem vērā, ka vairumā gadījumu pastāv samērā simetriski izkliede ap vidējo vērtību. Tas nozīmē, ka aptuveni 50 procentiem nodokļu maksātāju rentabilitāte būtu zemāka pat šiem vidējiem 26 procentiem un pietiekoši lielai daļai mazāka arī par 20 procentiem. Jāņem vērā, ka apgrozījuma

rentabilitāte ir ļoti atšķirīga dažādās nozarēs, jo atšķiras aktīva aprīte, kapitāla struktūra un pastāv citas objektīvas atšķirības. Tādēļ operēt ar vidējo apgrozījuma rentabilitāti visā tautsaimniecībā nav korekti.

Piekrītu, ka likumā ir noteikti daži izņēmumi, kas atļauj atsevišķu izmaksu atskaitīt no apliekamā ienākuma pilnā apmērā. Taču šie izņēmumi tāpat nemaina lietas būtību.

Treškārt. Šī norma attiecas tikai uz pilnas atbildības uzņēmējdarbības formām – uz individuālajiem komersantiem, zemnieku un zvejnieku saimniecībām, kas nav uzņēmuma ienākuma nodokļa maksātāji, un fiziskajām personām - saimnieciskās darbības veicējiem. Uz ierobežotas atbildības uzņēmējdarbības formām, piemēram, sabiedrībām ar ierobežotu atbildību, šāda vai līdzīga norma netiek piemērota. Tādējādi šī norma pilnas atbildības uzņēmējdarbības formas padara konkurētspējīgas ar ierobežotas atbildības uzņēmējdarbības formām un faktiski izspiež pilnas atbildības formas no daudzām nozarēm.

Minēšu šādu nosacītu piemēru. Vairumtirdzniecībā ļoti bieži uzcenojumi ir zemāki par 20 procentiem, tas nozīmē, ka preču iepirkšanas izmaksas, uz kurām attiecas 80 procentu ierobežojums, veido vairāk nekā 80 procentus no saimnieciskās darbības ieņēmuma. Līdz ar to pie vienādiem vispārējiem ekonomiskajiem nosacījumiem individuālajam komersantam, kurš saskaņā ar likumu ir iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksātājs, būs būtiski augstāks ienākuma nodokļa slogs nekā sabiedrībai ar ierobežotu atbildību, kura ir uzņēmuma ienākuma nodokļa maksātāja.

Turklāt situāciju vēl nevienlīdzīgāku padara apstākļi, ka kopš 2017. gada nodokļu reformas uzņēmuma ienākuma nodokļa maksātāji ienākuma nodokli maksā tikai par sadalīto peļņu, kamēr iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksātāji maksā ienākuma nodokli neatkarīgi no peļņas sadales. Turklāt papildus tiem vēl ir pienākums ienākuma nodokli maksāt avansā.

Jāatzīmē, ka vismaz Rietumvalstīs pastāv vispārpieņemta prakse nodokļu politikā, ka pilnas atbildības uzņēmēja formām ir zemāki ienākuma nodokļi nekā ierobežotas atbildības formām un šādai praksei ir ļoti loģisks pamatojums – pilnas atbildības subjekta rada mazākus riskus tautsaimniecībai un trešajām personām, jo pilnas atbildības gadījumā īpašnieki uzņemas pilnu atbildību par savām saistībām, kas rodas saimnieciskajā darbībā. Savukārt augstāki ienākumi nodokļa ierobežotas atbildības formu gadījumā savā veidā kalpo kā maksa par sabiedrībai radītajiem papildu riskiem. Saprotu, ka Latvijā dažādu iemeslu dēļ šāda prakse nekad nav pilnvērtīgi pastāvējusi, taču šī konkrētā norma nozīmē, ka pilnas atbildības subjektiem ir būtiski sliktāks ienākuma nodokļa režīms. Un, manuprāt, tik liela atkāpe no minētās Rietumvalstu prakses Latvijā ir pirmo reizi. Turklāt nav nekāda loģiska argumenta, kāpēc šāda atkāpe ir nepieciešama.

Ceturtkārt. Saprotu Finanšu ministrijas, Ministru kabineta un Saeimas deputātu apgalvojumu par nepieciešamību apkarot ēnu ekonomiku, izskaust nodokļu shēmošanu un tā tālāk. Pilnībā piekrītu šādiem mērķiem. Taču nav nopietna pamatojuma, ka šī norma risinās minētās problēmas. Prakse rāda, ka galvenie spēlētāji ēnu ekonomikā un shēmotāji, ja drīkst lietot šādu terminu, ir sabiedrības ar ierobežotu atbildību, it īpaši tā saucamās „maza kapitāla sabiedrības”, kuras ir uzņēmuma ienākuma nodokļa maksātājas un uz kurām neattiecas minētā norma. Ja bija vēlme cīnīties ar ēnu ekonomiku un nodokļa shēmošanu, tad, manuprāt, ir izvēlēts nepareizais mērķis.

Iepazīnos arī ar Saeimas atbildes rakstu. Taču, manuprāt, šajā atbildes rakstā nav sniegti pārliecinoši argumenti, kas pamatotu minēto normu. Rodas priekšstats, ka atbildes raksts balstās uz deklaratīvām tēzēm vai uz ļoti diskutējamiem apgalvojumiem. Piemēram, atbildes rakstā ir nekorekti norādīts, ka saimnieciskās darbības veicējiem ir izvēles iespējas starp nodokļu režīmiem. Vairumā gadījumu, piemēram, individuālajam komersantam, nav iespējams kļūt par uzņēmuma ienākuma nodokļa maksātāju, jo attiecīgajā formā ir likumā noteikts, ka tā ir tikai un vienīgi iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksātāja. Lai pārietu uz uzņēmuma ienākuma nodokļa maksāšanas režīmu, faktiski ir nepieciešams likvidēt esošo uzņēmējdarbības formu, šajā gadījumā individuālo komersantu, un dibināt jaunu formu, piemēram, sabiedrību ar ierobežotu atbildību.

Papildus jāatzīmē, ka Saeimas atbildes rakstā, atsaukšanās uz mikrouzņēmumu nodokli, nav korekti, jo šis nodoklis jau no pirmsākumiem šī nodokļa ir bijis noteikts kā apgrozījuma nodoklis.

Rezumējot iepriekš minēto, uzskatu, ka šī norma ir ekonomiski netaisnīga, turklāt šī ekonomiskā netaisnība ir ļoti izteikta un nav saskatāmas sabiedrības intereses, kuru vārdā to varētu pamatot. Piemēram, šaubos, vai sabiedrības interesēs ir pilnas atbildības uzņēmējdarbības forma, piemēram, individuālo komersantu izspiešana no uzņēmējdarbības.

Paldies par iespēju paust viedokli.

S. Osipova.

Jā, paldies jums par viedokli. Tiesai būs jautājumi.

Jautājumus uzdod tiesnesis Laviņš.

A. Laviņš.

Labdien, Auziņa kungs! Paldies par sniegto viedokli.

Daži jautājumi būs. Pirmais. Jūs minējāt, ka no savas prakses negūstat pārliecību par tik augstu rentabilitātes procenta esību. Palūkojoties uz saimnieciskās darbības veicējiem, varbūt balstoties uz šo jūsu pieredzi, jūs varat sniegt aptuvenu... nu, visticamāk, ka tā būs aptuvena informācija... kādi ir šie rentabilitātes rādītāji?

Varbūt varat nosaukt, kas ir tas vidējais rādītājs? Un man vairāk interesē, vai varat nosaukt kādus aptuvenus rentabilitātes rādītājus dažādos sektoros vai nozarēs attiecībā uz šo nodokļu maksātāju grupu un te es domāju piemēra pēc lauksaimniecībā strādājošie saimnieciskās darbības veicēji... grāmatvedības pakalpojumu sniegšanā, juridisko pakalpojumu sniegšanā, transporta jomā un vēl kādās citās. Ja ir iespējams šādu informāciju sniegt. Paldies.

A. Auziņš.

Nu, jāatzīst, ka manā rīcībā nav pētījumu, kur es varētu nosaukt tādas pētījumos balstītus skaitļus, jo tie pamatā balstās manā pieredzē novērojumu ceļā.

Bet, ja tā ļoti vispārēji atbildot, tad principā apgrozījuma rentabilitāte... un šajā gadījumā es tā kā runāju par apgrozījuma rentabilitāti – peļņas attiecību pret apgrozījumu... ir ļoti cieši saistīta ar aktīvu apriti. Un nozarēs, kur ir, piemēram, raksturīga ļoti liela aktīvu aprīte, parasti ir ļoti zema apgrozījuma rentabilitāte. Tāpēc es pieminēju šo piemēru par vairumtirdzniecību, kur tradicionāli šie te 20 procenti būtu ļoti augsts rādītājs, kas, manuprāt, vairumā gadījumu nav praksē. Savukārt tādās nozarēs, kur ir zema aktīvu aprīte, tur apgrozījuma rentabilitāte būs augstāka.

Bet tā tīri analizējot, piemēram, tos pašus finanšu pārskatus... nu, piemēram, manā praksē... nu, ja, piemēram ir 10 procenti uzņēmumu, kas darbojas tā saucamajās ražošanas nozarēs no apgrozījuma, tad tas jau ir diezgan augsts rādītājs, ja mēs runājam par tīro peļņu nevis par tā saucamo EBITDA peļņu pirms nolietojuma vai tamlīdzīgi, kur, protams, ir augstāki rādījumi. Tāpēc šie 26 procenti man ir diezgan liels pārsteigums. Es labprāt redzētu šo pētījumu, kā šis skaitlis ir iegūts. Man ir tādas aizdomas, ka tur tomēr kaut kā ļoti selektīva... nepilnīga aptvere ir bijusi, uz kuras pamata ir iegūts rādījums. Jo, ja mēs paskatāmies kaut vai rūpniecības uzņēmumu pārskatus, tur mēs 20 procentu rentabilitāti... nu, kādos izņēmuma gados... vienā no 5 vai vienā no 7 gadiem redzēsīm.

A. Laviņš.

Paldies.

Nākamais jautājums šāds. Jūs jau minējāt... vismaz varēja dzirdēt tādu skeptisku noskaņojumu attiecībā uz to, ka šis regulējums sasniedz ēnu ekonomikas mazināšanas mērķi un veicina nodokļu samaksas mērķi. Bet sakiet, lūdzu, kāds būtu jūsu viedoklis attiecībā uz to, ka šāds regulējums sekmē Valsts ieņēmumu dienesta resursu racionālāku izmantošanu – raugoties no tāda aspekta, ka Valsts ieņēmumu dienests var savus resursus novirzīt daudz lielāku nodokļu maksātāju pārbaudei, vai viņi pienācīgi ir veikuši nodokļu maksājumu saistības. Vai šāds mērķis ar šo normu netiek sasniegts, jūsuprāt?

A. Auziņš.

Nu, tas ir tāds jautājums, uz kuru tā viennozīmīgi atbildēt nevar.

Protams, ja tīri tā tehniski runājot... jo vienkāršāks nodokļu piemērošanas veids, jo vieglāk administrēt. Ja mēs, piemēram, ieviestu kaut kādu... nu, kāds jau nepastāv, manuprāt, nekur pasaulē, tā saucamo „galvas naudas” jeb fiksēto nodokli, tad būtu pavisam viegli administrēt. Bet, nu tā kā mēs sabiedrībā esam vienojušies, ka šāds nodoklis laikam nebūtu pieņemams, ja būtu jāmaksā kaut kāda fiksēta summa pilnīgi neatkarīgi no rezultātiem. Tāpēc... nu, var uzskatīt, ka šādi ir vieglāk administrēt, bet es nezinu, vai tas ir pietiekami nopietns arguments šai normai, ņemot vērā negatīvos aspektus, kas rodas.

A. Laviņš.

Labi, paldies. Tad nākamais jautājums.

Mēs šajā tiesas sēdē varējām dzirdēt tostarp no Saeimas pārstāvja teiktā, ka šajā gadījumā runa ir par, tā saucamo, prezumpktīvo nodokļu piemērošanu, respektīvi, ar prezumpciju tiek noteikts, kāda būs maksājamā nodokļa, respektīvi, bāze maksājamam nodoklim.

Vai jūs saskatāt, ka attiecībā uz iedzīvotāju ienākuma nodokļa bāzes noteikšanu prezumpktīvās metodes piemērošana ir nepieļaujama?

A. Auziņš.

Nu, šis arī ir tāds sarežģīts jautājums... Bet ja mēs runājam konkrēti par iedzīvotāju ienākuma nodokli kā par ienākumiem no saimnieciskās darbības, tad šeit šāda prezumpktīvo metožu piemērošana, teiksim tā, ir tāda slidena lieta. Mums iepriekš vēsturiski tādas ir bijušas, bet līdz šim bija tā prakse, ka bija vispārējais režīms, kur nebija prezumpktīvā piemērošana, kur maksāja no faktiskā ienākuma. Un tad bija iespējas izvēlēties dažādus alternatīvus variantus, ja nodokļu maksātājs kaut kādu iemeslu dēļ gribēja... kur bija tā saucamais normatīvais atskaitījums izmaksāt... Tur klasiskais piemērs bija kokmateriālu pārdošana, tad vēl bija dažādi varianti, kas periodiski ir mainījušies. Bet šobrīd ar šo normu ir izveidojusies situācija, ka vispārējais režīms ir pārvērst par prezumpktīvo principu, ka vairs nav... un, ka vienīgais variants, kā arī Saeima atbildes rakstā ir minējusi, ir uzņēmuma ienākuma nodoklis. Līdz ar to, ir tā kā pieņemts politisks lēmums, ka visiem, kas veic tādu klasisku saimniecisko darbību un vēlas maksāt ienākuma nodokli klasiskā veidā, ir jāklūst par uzņēmuma ienākuma nodokļa maksātāju. Un, kā jau es minēju, tad tam ir tādas diezgan tālejošas sekas kā vairāku uzņēmējdarbības un komercdarbības formu tā kā izspiešana no uzņēmējdarbības. Man kā ekonomistam tas nešķiet taisnīgi, jo galu galā tādas formas pastāv gan Latvijā, gan citās valstīs. Nu, tad mums būtu nepieciešama plašāka visas

likumdošanas pārskatīšana, ka mēs noteiktas formas būtībā izņemam ārā no komercdarbības apgrozības.

A. Laviņš.

Labi. Jūs pieminējat tādu vārdu salikumu, ka saimnieciskās darbības veicējs tiek izspiests no uzņēmējdarbības. Bet kāds būtu jūsu vērtējums attiecībā uz to, ka blakus šai apstrīdētajai normai ir arī regulējums par to, ka uzņēmējs šos saimnieciskās darbības izdevumus, ja tie pārsniedz 80 procentu apmēru, un es te nerunāju par tiem izņēmumiem, ka var šos izdevumus atskaitīt simtprocentīgā apmērā... ka šos izdevumus var pārlikt uz nākamajiem trīs gadiem un tādā veidā šie izdevumi jau neiet zudībā, tie tiek ietverti uzņēmēja nākamā gada bilancē. Vai, jūsuprāt, šāds regulējums šo, iespējams, taisnīguma deficītu nenovērš?

A. Auziņš.

Mans viedoklis ir, ka šāds regulējums tikai nedaudz mīkstina un viņš darbojas tikai tad, ja rentabilitātes kritums zem 20 procentiem ir kaut kāda īslaicīga parādība. Bet ja uzņēmums vai saimnieciskās darbības veicējs darbojas nozarē, kurā, piemēram, ir 10 procentu apgrozījuma rentabilitāte, līdz ar to viņam visu laiku ir trīs un piecus un 10 gadus būs šāda līmeņa rentabilitāte. Viņš nonāk neizdevīgākā situācijā konkurētspējas ziņā pret sabiedrību ar ierobežotu atbildību, kura arī darbojas ar 10 procentu rentabilitāti, bet kura ir uzņēmuma ienākuma nodokļa maksātāja. Šajā gadījumā ilgtermiņā tas neko nerisina. Tas tikai var līdzēt tādos īstermiņa gadījumos.

A. Laviņš.

Un vēl papildus šādam regulējumam par izdevumu pārnesi ir arī noteikums, ka šo ierobežojumu – izdevumiem 80 procenti un minimālā procentu likme, no kuras ieņēmumiem ir jāmaksā nodoklis, kas ir 20 procenti, – ka šāds regulējums nav piemērojams saimnieciskās darbības uzsākšanas pirmajā, otrajā, kā arī tajā gadā, kad saimnieciskā darbība tiek noslēgta. Vai šis regulējums vai noteikums nenovērš to netaisnību, par ko runājat?

A. Auziņš.

Mans kā ekonomista viedoklis... šie punkti tikai nedaudz mīkstina šo normu, bet viņi nelīdz situācijā, ja uzņēmums pastāvīgi darbojas nozarē, kur normālais rentabilitātes līmenis ir zem 20 procentiem, jo pēc pirmā, otrā, trešā gada uzņēmums jau darbosies... un ja uzņēmums savu darbību neplāno likvidēt vai veikt kaut kādas tur saimnieciskās darbības formas maiņas vai kaut ko tamlīdzīgu, tad viņam šis punkts par simtprocentu iespēju ieskaitīšanu likvidēšanas gadā... nu, īsti nelīdz, ja uzņēmums ir funkcionējošs.

A. Laviņš.

Variet, lūdzu, precizēt, kuras tās nozares ir, kuras jūs šobrīd pieminat, kurās rentabilitāte pēc jūsu pieredzes ir tie 10 procenti?

A. Auziņš.

Nu, mans vispārējais novērojums ir, ka principā gandrīz visās nozarēs, vismaz kur apgrozījums ir lielāks par kādiem 100 un vairāk tūkstošiem eiro un individuālie komersanti... tur pēc likuma ir paredzēti gadījumos, kad ir liels apgrozījums... Nu, es teikšu godīgi, ka es 20 procentus ļoti reti esmu redzējis, teiksim tā. Bet nu, manuprāt, kā viena tāda tipiska nozare ir, piemēram, vairumtirdzniecība, kur tipiski ir ļoti augsts materiālo vai preču iepirkšanas izmaksu īpatsvars. Un tur 20 procentu uzcenojums parasti nav, jo tā ir nozare, kur strādā ar mazām peļņas normām.

A. Laviņš.

Jā. Un tad man beidzamais jautājums. Auziņa kungs, kāds būtu jūsu vērtējums attiecībā uz vairākiem piemēriem, kurus bija iespējams dzirdēt šajā un arī iepriekšējā tiesas sēdē, proti, citās valstīs šāda prezumptīvā taksācijas metode ir sastopama un kā piemērs tika minēts gan Francijas, gan Spānijas regulējums, kur, piemēram, šī prezumpcija balstās uz to, cik kafējnīcā ir galdiņu, cik konkrētā kafējnīca ir iepirkusi izejvielas un atkarībā no tā var izdarīt kaut kādu pieņēmumu, kāds varētu būt ienākums un līdz ar to šī bāze tiek noteikta uz zināmas pieņēmumu metodes. Vai šie piemēri ir salīdzināmi ar šo regulējumu, ko Satversmes tiesa šobrīd aplūko? Un ja nav, tad kāpēc? Un ja ir, tad arī – kāpēc?

A. Auziņš.

Nu, es teikšu godīgi, ka es nepārzinu Francijas nodokļu likumdošanas nianšes, taču mans priekšstats ir radies, ka šie režīmi, piemēram, ka ir nodoklis atkarībā no galdiņu skaita un tamlīdzīgi, ka tie ir, pirmkārt, specifiski tendēti uz konkrētām nozarēm un, otrkārt, ja es pareizi saprotu, tie tomēr ir alternatīvie režīmi, ko nodokļu maksātājs var izvēlēties pretstatā klasiskajam vispārējam režīmam, kur ir atvieglota grāmatvedības uzskaitē un citi atvieglojumi un kā pretī nāk šis prezumptīvais nodoklis... kā komplektā. Bet tas nav ietverts vispārēja nodokļu režīmā. Mums Latvijas gadījumā ir izveidojusies situācija, ka noteiktām saimnieciskās darbības formām, tajā skaitā individuālajiem komersantiem šis specifiskais prezumptīvais princips ir iestrādāts pamata vispārējā režīmā un ka viņiem nav izvēles starp vispārējo un atviegloto, bet ka ir tikai viens šāds variants.

A. Laviņš.

Jā. Un tad vēl pats beidzamais jautājums.

Tātad tika uz vienu no maniem jautājumiem, šķiet, kāda no pieaicinātajām personām norādīja... ka, ja būtu pieeja tāda, ka saimnieciskās darbības veicēji tiktu detalizētāk grupēti apakšgrupās atkarībā no tā, cik vidējā rentabilitāte noteiktajā apakšgrupā varētu būt... Lai to saprastu, es paskaidrošu... te varbūt var izdalīt lauksaimniekus, grāmatvedības pakalpojumu sniedzējus, transporta jomu... ka, ja šāda detalizētāka pieeja ar apliekamās bāzes noteikšanu tiktu ieviesta, tad rezultāts varētu būt, ka pārāk sadrumstalota sistēma būtu, nepārskatāma un tā apgrūtinātu gan nodokļu administrēšanu, gan arī pašiem nodokļu maksātājiem tāda būtu apgrūtināta. Kāda būtu jūsu refleksija uz šādu jautājumu?

A. Auziņš.

Es piekrižu, ka šī prezumptīvā principa sadrumstalošana... kā saka... padarīs administrēšanu vēl sarežģītāku. Tāpēc nu es pieturos pie tādas samērā klasiskās pieejas, ka tomēr ir mums vispārējs ienākuma nodoklis, kuru maksā vispārēji no ienākuma un ka var būt dažādi papildu režīmi ar prezumptīviem elementiem. Tas būtu mans redzējums, jo tas būtu tāds, kā ekonomiski taisnīgāks. Bet, ja mēģinātu kaut kā esošo normu apstrīdēto kaut kā mīkstināt sadalot... nu, tas visdrīzāk problēmu līdz galam neatrisinātu un tas... teiksim tā... kādam varbūt paliktu vieglāk, bet tas tiešām to padarītu vēl sarežģītāku.

A. Laviņš.

Paldies.

S. Osipova.

Jautājumus uzdos tiesnesis Artūrs Kučs.

A. Kučs.

Labdien! Jūs teicāt, ka klasiski tātad ienākuma nodokli maksā no ienākumiem. Vai šī ir vienīgais gadījums, kad, teiksim, ienākumu nodokli maksā no apgrozījuma? Vai arī ir vēl kaut kādi citi gadījumi?

A. Auziņš.

Nu, ja runājam par Latviju... mums vēsturiski ir bijuši daži specifiski... Tajā pašā Iedzīvotāju ienākuma nodokļa likumā mums bija tā saucamais patentmaksas režīms, tad ir bijis pat vienu brīdi tāds tiešām būtībā kā apgrozījuma nodoklis... tur bija procents no apgrozījuma, bet šie visi bija noteikti kā papildus atviegloti režīmi, ko var nodokļu maksātājs pie noteiktiem nosacījumiem izvēlēties vispārējā režīma vietā. Nu, vienkārši, tur bija situācija, ka bija izvēles iespējas. Šobrīd izveidojusies situācija, ka ir vispārējais režīms un būtībā *de facto* ir pazudis, ka viņš ir pārveidots par tādu, kā minējām, par to prezumptīvo režīmu.

A. Kučs.

Paldies.

S. Osipova.

Jautājumu uzdos tiesnese Rodiņa.

A. Rodiņa.

Jā, godātais Auziņa kungs! Es turpināšu šo pašu tēmu. Paskaidrojiet tā vienkāršoties vārdiem... kāpēc tad šī te prezumptīvā nodokļa uzlikšana nevar būt kā vispārējs režīms, jo jūs mums izklāstījāt ļoti strukturēti, ka Latvijā, pretstatā Rietumeiropas valstu pieejai, mēs esam nonākuši pie tāda rezultāta. Bet kāpēc tad tas tā nevarētu būt?

A. Auziņš.

Nu, viens no... protams, tas jau būtu tāds jautājums par to, kas ir taisnīgi un kas nav taisnīgi. Bet nu tomēr viens no tādiem principiem, kas samērā plaši ir akceptēts, ka, ja mēs runājam par ienākuma nodokli, tad mēs viņu maksājam par ienākumu. Līdz ar to, jo lielāks ienākums, jo ir lielāks nodoklis. Un uzņēmuma ienākuma nodokļa gadījumā šāds princips pastāv un tur nav praktiski nekādu prezumptīvo elementu. Bet vienlaicīgi tām saimnieciskās darbības formām, kuras ir pakļautas tikai un vienīgi iedzīvotāju ienākuma nodokļa režīmam, un kuras gūst pēc ekonomiskās būtības tādu pašu ienākumu, tas ir, ienākumus jeb peļņu no saimnieciskās darbības, viņi ir pakļauti šim prezumptīvajam principam un šeit rodas, var pat teikt, konkurences izkropļojums, ka pie vieniem un tiem pašiem nosacījumiem vienai formai ir sliktāks nodokļu režīms, turklāt šajā gadījumā sliktāks nodokļu režīms ir tai formai, kas sabiedrībai kopumā pat rada mazākus riskus, jo pilnās atbildības gadījumā tomēr īpašnieks uzņemas lielāku risku uz sevi un mazāk rada riskus citām iesaistītajām pusēm.

A. Rodiņa.

Paldies. Ja drīkst vēl vienu jautājumu.

Jūs nepiekrītāt arī Saeimas norādītajiem šā ierobežojuma leģitīmajiem mērķiem... Bet sakiet, lūdzu... kādēļ tad, jūsuprāt, gala beigās Saeima izšķīrās par šādu normatīvo regulējumu? Kāpēc?

A. Auziņš.

Man, protams, ir grūti atbildēt, jo toreiz, kad es savu viedokli 2017. gadā paudu, man no visiem simt deputātiem, tajā skaitā no Budžeta komisijas, atbildēja tikai daži un atbilde parasti pārsvarā bija tāda... nu, ka konceptuāli tā kā piekrītam, ka īsti pareizi nav, bet nu tā kā valdība, Ministru kabinets un Finanšu ministrija rosināja... nebija īsti laika iedziļināties... Nu, es tāda stila atbildes saņēmu. Tāpēc man ir grūti pateikt, kādi

bija Saeimas deputātu apsvērumi. Bet, nu, man radās priekšstats, ka šajā procesā tā īsti Saeima un pat Ministru kabinets nebija iedziļinājies. Tur, šķiet, tas bija tomēr tāds Finanšu ministrijas radīts risinājums, kurš vienkārši izgāja cauri visiem pārējiem etapiem.

A. Rodiņa.

Paldies.

S. Osipova.

Jautājumus uzdos tiesnesis Kusiņš.

G. Kusiņš.

Labdien, Auziņa kungs! Man viens jautājums saistībā ar jūsu runā izteikto argumentu. Vai es pareizi saprotu, ka jūs saskatāt, ka... lai gan tas ir likums, kas paredz aplikēt ienākumus, bet šeit patiesībā ir daļēji apgrozījuma nodoklis. Vai, jūsuprāt, tas, ka likumdevējs šādu principu ievieš likumā, kas patiesībā būtu Ienākuma nodokļa aplikšanas likums... vai tas nodokļu maksātājiem rada tādu situāciju, ka viņi varētu nesaprast savas tiesības un pienākumus? Citiem vārdiem sakot, vai šis izkārtojums, kas ir iekļauts likumā, ir tik neskaidrs un nesaprotams, ka viņi nevarētu saprast, kas tad īsti ir aplikams ar nodokli? Paldies.

A. Auziņš.

Nu, mans viedoklis ir... jā... Ja apgrozījuma... nu, šajā gadījumā mums tā korekti ir jāsaka, ka tas ir daļējs apgrozījuma nodoklis, jo zināmi ienākuma nodokļa elementi jau saglabājas. Bet pēc būtības... ja apgrozījuma tipa nodoklis ir iekļauts likumā, kas saucas un vēsturiski ir definēts kā ienākuma nodoklis, tad tas, protams, var maldināt saimnieciskās darbības veicējus, it īpaši tādus, kas ir mazāki, kuriem nav pieejami profesionālie pakalpojumi un tamlīdzīgas lietas. Jo tomēr cilvēks tā kā vairāk domā, ka tas ir ienākuma tipa nodoklis. Bet nu tas varētu būt arī strīdīgs jautājums, cik, kuram ir labi jāpārzina likumdošana... Nu, ir jau tas princips, ka nezināšana neatbrīvo no atbildības... bet nu man subjektīvi šķiet, ka tā nav laba likumdošanas prakse apgrozījuma nodokli iekļaut Ienākuma nodokļa likumā. Tad jau būtu jāpieņem kādi atsevišķi likumi, ja tiešām būtu tāds politisks lēmums.

G. Kusiņš.

Un tad papildu precizējošs jautājums. Vai šīs apstrīdētās normas teksts nav pārāk plašs? Jūs teicāt, ka tam cilvēkam izlasot... bez attiecīgas palīdzības tad varētu būt neskaidrs, par ko tad ir jāmaksā nodoklis, respektīvi, tas uzrakstītais teksts, jūsuprāt, ir tik nesaprotams, ka tāds vidējais nodokļu maksātājs nevarētu saprast?

A. Auziņš.

Nu, pats tas formulējums ir samērā... nav ļoti neskaidrs vai vispārējs... Bet problēma, kā es sapratu, vislielākā varēja rasties tanī brīdī, kad to normu pieņēma, jo... tā kā likums ir ienākuma nodoklim, tad vienkārši varēja noteikts nodokļu maksātājs īsti savlaicīgi nepamanīt šo normu, jo tomēr vēsturiski tie, kas maksā vispārējā režīmā, ir rēķinājušies, ka tas ir ienākuma nodoklis, kas neizmantoja kādus īpašos atvieglotos režīmus. Un tas laiks reakcijai... tomēr ir samērā... potenciāli citu formu dibināšanai tomēr ir diezgan mazs atstāts. Nu, kaut gan, var protams argumentēt, ka tur vienu gadu drīkst atskaitīt pilnā apmērā un tamlīdzīgi, bet nu, tas, protams, ir interpretāciju jautājums.

G. Kusiņš.

Un tad papildus vēl viens jautājums.

Šobrīd, tā tad atbilstoši *Covid-19* infekcijas izplatības seku pārvarēšanas likumam šeit ir noteikts, ka ir divi gadi, ka šo ierobežojumu nepiemēro.

Sakiet, lūdzu, vai, jūsuprāt, no ekonomiskā viedokļa šo divu gadu dati, ka šo nepiemēro, varētu būt par pamatu kaut kādu secinājumu izdarīšanai? Vienkārši, mums vienlaikus ir vairāki tādi apstākļi, tajā skaitā ir divi gadi, kad šo nepiemēro. Sakiet, lūdzu, vai no šo divu gadu statistikas var izdarīt, jūsuprāt, kaut kādus secinājumus? Paldies.

A. Auziņš.

Manuprāt, būs grūti izdarīt secinājumus, jo šie divi gadi būs ļoti specifiski gadi, kad ļoti daudziem saimnieciskās darbības veicējiem neatkarīgi, vai viņi ir iedzīvotāju ienākuma vai uzņēmuma ienākuma nodokļa maksātāji, būs pasliktināti ekonomiskie rezultāti, daudzi cieš zaudējumus un tamlīdzīgi. Tāpēc grūti izdarīt kādus secinājumus, jo šis ir ļoti specifisks periods, kādā mēs dzīvojam.

G. Kusiņš.

Jā, paldies.

S. Osipova.

Tā. Tiesai šobrīd vairāk jautājumu nav. Ir iespēja uzdot jautājumus tiesībsargam. Lūdzu, Jansona kungs!

J. Jansons.

Godātā tiesa! Mums nav jautājumu.

S. Osipova.

Paldies.

Saeimas pārstāvjiem?

J. Priekulis.

Godātā tiesa, paldies, nav jautājumu.

S. Osipova.

Tādā gadījumā teiksim paldies Auziņa kungam, ka viņš sniedza viedokli tiesai, tā sekmējot tiesvedību. Jauku jums pēcpusdienu! Visu labu!

Un kā nākamo mēs uzaicināsim viedokli paust biedrības „Latvijas Nodokļu konsultantu asociācija” pilnvarotai pārstāvei Sandijai Novickas kundzei.

Pilnvara ir Satversmes tiesā iesniegta, persona ir pēc personas dokumentiem identificēta. Lūdzu, Novickas kundze! Vārds jums!

S. Novicka.

Labdien, godātā tiesa! Klātesošie!

Pirmkārt es gribu teikt, ka es varu tikai pievienoties tai argumentācijai, ko teica Tieslietu ministrijas pārstāves, kā arī Auziņa kungs. Līdz ar to varbūt, lai neatkārtotos, es mēģināšu varbūt mazliet no cita skatpunkta paskatīties uz tiem pašiem jautājumiem.

Pirmkārt, man liekas, ka šīs lietas to pamatproblēmu ārkārtīgi skaidri un skaisti ieskicēja tiesnese Rezevska iepriekšējā tiesas sēdē, uzdodot jautājumu, vai šis ir tas gadījums, kad taisnīgums atkāpjas efektivitātes vārdā vai priekšā.

Un, manuprāt, tā tas ir. Mēs esam, es domāju, visi šeit vienisprātis, ka šo te normu rezultātā var veidoties un veidojas situācija, ka nodokļu maksātājs ir spiests maksāt ienākuma nodokli no summas, kas ir lielāka nekā ienākumi vai arī situācijā, kad šo te ienākumu nav vispār. Līdz ar to faktiski acīmredzot tas centrālais jautājums ir par to, vai šāda te taisnīguma upurēšana ir attaisnojama.

Un lai... no savas puses varbūt iedotu kaut kādu papildus domu par šo, es piedāvāju paskatīties uz šiem jautājumiem, izmantojot faktiski šo pašu Viktora Tjuronija... ja es pareizi izrunāju viņa uzvārdu... rakstu no 1996. gada par šo te prezumpitīvo nodokli, kur 10., 11. lapā šis te speciālists apraksta šo te modeli, ka nodoklis tiek iekasēts no kaut kādas noteiktas daļas no bruto ieņēmumiem. Un šajā te rakstā tāpat šis speciālists iezīmē ar numur viens, kāda tad ir tā galvenā priekšrocība vai tas labums no šāda modeļa, kā arī norāda, kas ir tās galvenās problēmas, kas ir saistītas ar šo te modeli. Un, manuprāt, tā problēma ir tāda, ka Latvijas valsts faktiski ieviešot šo modeli, ir demonstrējusi visā krāšņumā visas iespējamās problēmas, kas ir saistītas ar šo te modeli.

Nu, tāpat numur viens, tas, ko saka Tjuronijs, ar ko šis modelis ir skaists vai labs, tāpat... Tas ir kaut kādā ziņā vienkāršotāks mehānisms, kādā nodrošināt nodokļu iekasēšanu., bet turpat faktiski nākamajā lapā Tjuronijs norāda, ka šis te skaistums zaudē jebkādu jēgu, ja nodokļu maksātāji var turpināt krāpties, neuzrādot šos te bruto ieņēmumus, kas ir tāpat tas atskaites punkts nodokļu piemērošanā. Šīs te tiesību normas,

kas ir ieviestas mums, tātad šīs te apstrīdētās tiesību normas, absolūti nekādā veidā nevēršas vai nemazina šo te negodprātīgo nodokļu maksātāju iespējas krāpties neuzrādot bruto ieņēmumus. Un es arī nemaz nerunāju par iespējam krāpties ar izdevumiem šo te atļauto 80 procentu apmērā.

Otra lieta, uz ko vērš uzmanību šīs te speciālists, tātad ir... kā tad noteikt šo te rentabilitātes apmēru vai šo te iedomāto minimālo peļņu, no kuras nodoklis ir jāmaksā. Un viņš raksta, ka, ja to nosaka vienu kā vienotu normu, tad faktiski tas modelis ir ārkārtīgi neprecīzs un patiesībā būtu jāvērtē katra nozare, jo katrai nozarei šīs te rādītājs ir ārkārtīgi atšķirīgs. Un te es varu tikai pievienoties Auziņa kungam, ka man galīgi nav saprotams, no kurienes ir radies šīs te cipars 26.

Neesmu speciālists šajā jomā, bet vienkārši mēģināju paskatīties tos datus, kas ir pieejami Centrālās statistikas pārvaldes lapā, un tur es paskatījos 2017. gadu. Vidējā rentabilitāte... tātad apgrozījuma rentabilitāte ir 5,3, 2018. gadā – 6,6. Un ja savukārt pa nozarēm paskatāmies, tad 2018. gadā lauksaimniecībā tie ir 13,5 procenti, sauszemes transports, kas tātad būtu Sirmuļa kunga tā nozare, ir 2,7 procenti, juridiskie un grāmatvedības pakalpojumi – 9,8 procenti. Un tad es paskatījos arī tādu materiālu, kas ir Latvijas biznesa gada pārskats - 2018. gads, ko ir sagatavojis uzņēmums „Firmas LV” kopā ar LETU un ar Stokholmas ekonomikas augstskolu... nu, tur faktiski tas, ko viņi konstatē attiecībā uz 2018. gadu, ka visaugstākā rentabilitāte ir tātad finanšu pakalpojumu industrijai, kas ir 17 procenti, nekustamā īpašuma nozarē – 14, un savukārt, ja mēs paskatāmies tādas nozares, kas varētu būt raksturīgas tātad tiem saimnieciskās darbības veicējiem... nu, lauksaimniecība – 7 procenti, nekustamais īpašums un apsaimniekošana – 4 procenti, skaistumkopšana un kosmētika – 1 procenti, konsultācijas, juridiskie un citi biznesa pakalpojumi – 6 procenti, autopārvadājumi – 2 procenti, naktsmājas un tūrisms – 4 procenti. Nu, līdz ar to tas izvēlētais cipars ir tik tālu no tā, kas ir dzīvē, ka, manuprāt, par taisnīgumu mēs šeit nevaram runāt.

Un jau vairākkārt šī procesa ietvaros ir izskanējis šīs te jautājums par tiem trim gadiem, uz kuriem var pārcelt un pārcelt šos te zaudējumus. Bet ja nozare strādā ar rentabilitāti 2 procenti, kā tas ir Sirmuļa kunga gadījumā, nu tad šī te pārceļšana absolūti neko nedod, jo katru gadu tu faktiski esi ļoti tālu no šī te noteiktā iedomātā peļņas rādītāja. Un līdzīgi jau ir arī šie te pirmie divi gadi, kuru laikā nav jāmaksā un pēdējais gads, kurā... ja persona tā kā beidz šo te saimniecisko darbību, tad arī nav jāmaksā... Nu, šīs varētu kalpot tikai tad, ja tiešām cilvēks plāno saimniecisko darbību uz trīs gadiem. Nu, tad viņš divus gadus nemaksā, jo viņš ir tikai uzsācis un trešajā gadā viņš nemaksā, jo viņš beidz šo saimniecisko darbību.

Un visbeidzot tas, ko Tjuronijs arī norāda šajā te savā rakstā, ka, jā, faktiski šīs te tāds nodoklis... minimālais nodoklis no bruto ieņēmumiem faktiski darbojas kā apgrozījuma nodoklis. Bet turpat viņš raksta, ka nav labi šāda veida modeli ieviest slēptā veidā. Ja to dara, tad tas ir jādara tieši un atklāti. Un arī ar šo mums ir problēma,

jo tas ir ļoti piņķerīgi, ļoti sarežģītā veidā ieviests kopumā šis te iedzīvotāju ienākuma nodoklis, kāds tas ir šobrīd, ir ārkārtīgi sarežģīts.

Un vienkārši atkāpei varu ilustrēt, kā tas kopā darbojas... Šeit pirms diviem gadiem, tad, kad tika plānoti grozījumi attiecībā uz saimnieciskās darbības veicējiem, paredzot, ka būs jāmaksā sociālais nodoklis no visa ienākuma, tad Tieslietu ministrija palūdza Zvērinātu advokātu padomei, Zvērinātu notāru padomei un Tiesu izpildītāju padomei parēķināt, kā tad tas ietekmēs, paņemot šajā nozarē esošos profesionāļus ar dažādu ieņēmumu līmeni. Un tie līmeņi visām trim padomēm bija vienādi. Un bija trīs dažādas atbildes no grāmatvežiem. Un neviena no tām atbildēm nebija pareiza. Un ar to es tikai gribu ilustrēt to, ka nu nebija tā, ka tie grāmatveži bija paši sliktākie. Bet vienkārši tā sistēma ir kļuvusi tik ārkārtīgi, ārkārtīgi sarežģīta. Un šis te papildinājums ar ierobežojumiem attiecībā uz izdevumiem, kur daļu var pilnībā atskaitīt, daļu nevar, tas to sistēmu ir padarījis tikai vēl sarežģītāku.

Paldies. Tas no manas puses arī būtu viss.

S. Osipova.

Jā, paldies, Novickas kundze, par viedokli.

Jautājumus uzdos tiesnesis Laviņš.

A. Laviņš.

Jā, paldies par sniegto viedokli.

Būtībā es tagad domāju, kurš no aplūkojamajiem jautājumiem palicis neatbildēts vismaz priekš manis... tā ļoti strukturēti, precīzi sniegtas atbildes...

Novickas kundze, tad varbūt jūsu vērtējumam, kā šajā jomā praktizējošam speciālistam... Par ko varētu liecināt tas, ka lielākā daļa no saimnieciskās darbības veicējiem uzrāda kā apliekamo ienākumu... nu, lielākā daļa... līdz 1000 eiro. Ka šis apliekamais ienākums ir tātad relatīvi neliela summa tikai. Un daudzu gadu garumā pēc kārtas, katru gadu tas notiek... Vai tas liecina par to, ka šī nozare ir ar tādu ārkārtīgi nelielu rentabilitātes procentu? Vai tas liecina par kādiem būtiskiem ieguldījumiem katru gadu šajā biznesā? Vai tas liecina par kaut ko vēl citu?

S. Novicka.

Nu, droši vien tie skaidrojumi varētu būt ļoti dažādi, jo tās situācijas varētu būt dažādas. Nu, piemēram, ja mēs paņemam tos pašus autopārvadājumus, tad mēs redzam, ka tā rentabilitāte ir 2 procenti un es saprotu, ka Centrālā statistikas pārvalde... viņa principā tajos savos datos iekļauj tikai individuālos komersantus un komersantus. Tātad, tur varētu nebūt šie te pavisam mikroniņi, kas ir saimnieciskās darbības veicēji pavisam maziņi, bet tad es domāju, ka tie ekonomikas teorijas pamatprincipi saka, ka tur, kur tā saimnieciskā darbība ir vēl mazāka, tur, visticamāk, ka tas rentabilitātes

rādītājs būs vēl mazāks tāpēc, ka vienkārši tās visas izmaksas ir lielākas. Tas varētu būt viens skaidrojums.

Otrs skaidrojums. Mēs visi zinām, ka Latvijas realitāte ir tāda, ka ļoti daudzi reģistrējas kā saimnieciskās darbības veicēji tādēļ, lai faktiski izpildītu likuma prasības attiecībā uz kaut kādu savu blakusdarbību... Cilvēks kaut kur varbūt ir darba ņēmējs, dara vienu lietu, bet tad viņam ir vēl kaut kāda papildus saimnieciskā darbība, ko cilvēks varbūt šad un tad veic, un nu attiecīgi cilvēks, lai izpildītu likuma prasības, reģistrējas kā saimnieciskās darbības veicējs. Un kas nu tur viņam sanāk, tad to viņš arī ziņo un uzrāda. Tā kā tas varētu būt vēl viens iemesls, kādēļ ir nodokļi maksātāji - saimnieciskās darbības veicēji, kuriem tur tie rādītāji ir tādi, kādi tie ir.

A. Laviņš.

Tad paturpināsim šo aspektu, ko arī jūs minējāt, ka saimnieciskās darbības veicēju profils ir dažāds, ir dažādas jomas, jūs jau pieminējāt un norādījāt arī rentabilitātes rādītājus lauksaimniecībā, transporta jomā... juridiskie pakalpojumi un grāmatvedība... Ja likumdevējs šo jautājumu risinātu ar šīm pašām prezumpcijām, tikai attiecinot šīs prezumpcijas detalizētāk attiecībā uz, iespējams, vai katru vai varbūt vēl kaut kā grupētu šīs grupas.... Vai, jūsuprāt, šāds regulējums nebūtu pārāk sadrumstalots un tas radītu sarežģījumus gan nodokļu konsultantiem, gan pašiem nodokļu maksātājiem, gan arī nodokļu administrācijai?

S. Novicka.

Jā, noteikti, tāds rezultāts droši vien būtu taisnīgāks, bet savukārt sarežģītāk administrējams. Nu, es nesaku, ka tas ir tā kā labākais variants. Ja ir nepārvarama vēlme turēties pie šī modeļa ar šo te prezumēto minimālo ienākumu, no kura maksājams ienākuma nodoklis, iespējams, ka tad ir jādomā par šīs te bāzes samazināšanu. Ja mēs redzam, ka faktiski ir ļoti maz nozares, kur rentabilitāte ir virs 5 procentiem, tātad acīmredzami, manuprāt, ir nepareizi teikt, ka šī te bāze ir 20 procenti. Tad acīmredzot mums drīzāk būtu jādomā par ciparu, kas ir zem 5 procentiem. Jā, iespējams, mēs tādā veidā kādu palaižam garām, bet, iespējams, ka tas ir tāds atbilstošāks vai samērīgāks veids. Mēs sakām, ka tātad pamatprincips ir, ka mēs maksājam nodokli no ieņēmumiem mīnus izdevumi, un tad mēs sakām, ka nu vismaz 2 procentiem no apgrozījuma ir jābūt tam, no kā tad samaksāt ienākuma nodokli. Bet tā ir tikai tāda ideja, par ko domāt. Es nesaku, ka tas ir tāds absolūtais un labais risinājums. Bet tas noteikti būtu taisnīgāk nekā esošā situācija ar šo te 20 procentu bāzi no bruto ieņēmumiem.

A. Laviņš.

Labi. Un nākamais jautājums. Jūs minējāt šo... nu, jāteic tā... iespējams, lietas pamatjautājumu, kuru formulējāt šādā veidā, es pierakstīju... vai attaisnojama taisnīguma upurēšana. Bet, ja mēs palūkojamies uz šo regulējumu, ka nākamās trīs

gadus ir iespējams izdevumus pārnest uz nākamā gada bilanci... Ja pirmos divus gadus, kad tiek uzsākta saimnieciskā darbība, šis ierobežojums netiek piemērots un turklāt ir tādi izdevumi... likumdevējs ir paredzējis tādus izdevumus, uz kuriem neattiecas šie ierobežojumi... Vai arī pie šāda regulējuma mēs varam runāt, ka taisnīgums kaut kādā mērā tiek upurēts?

S. Novicka.

Manuprāt, jā. Un galvenais iemesls tam ir tas, ka šī te noteiktā bāze, tātad 20 procenti no bruto ieņēmumiem, ir ārkārtīgi liela salīdzinot ar tiem rentabilitātes datiem, ko mēs tagad redzam no Centrālās statistikas pārvaldes, no šī te „Firmas LV” apkopojuma. Jo... ja vidējā rentabilitāte nozarei, par piemēru ņemot šos te pārvaldījumus, ir 2 procenti, tad skaidrs, ka nekāda pārņemšana, vienalga, tā varētu mūžīgi un mūžos... bet tas nebūs risinājums, jo tas būs gadu no gada problēma.

A. Laviņš.

Labi. Jā, es sapratu.

Mazliet par šiem rentabilitātes rādītājiem. Jūsu vērtējums... šķiet, ka Saeimas pārstāvis mums norādīja un arī Finanšu ministrijas pārstāvji norādīja, ka šie Centrālās statistikas pārvaldes sniegtie dati nav precīzi, jo tie neatspoguļo to situāciju, kāda pastāv tieši saimnieciskās darbības veicēju grupā, tā atspoguļo visā tautsaimniecībā esošos rādītājus. Pateikšu tomēr... ka arī Nodokļu konsultantu asociācija, sniedzot viedokli, atsaucas uz šiem datiem. Droši vien, ka jums ir tam izskaidrojums.

S. Novicka.

Nu, jā, godājamā tiesa. Kā jau es minēju, tātad jā, šie dati, kas nāk no Centrālās statistikas pārvaldes, tātad patiesi, visticamāk, nosedz salīdzinoši lielus komersantus, tajā skaitā individuālos komersantus, bet individuālie komersanti jau ir nosacīti tādi lielākie saimnieciskās darbības veicēji vai nu dēļ apgrozījuma, vai dēļ tā, ka viņiem ir vairāk darbinieku.

Un atkal es neesmu speciāliste ekonomikas jautājumos... bet nu ekonomikas teorijas pamatprincips ir, ka, visticamāk, labāks rezultāts... un efektīvāk var strādāt liels uzņēmums, kurš var vairumā iepirkt un saņemt vairuma atlaides, kurš, teiksim, var samazināt fiksētās izmaksas, pārdodot vairāk, sniedzot vairāk pakalpojumus. Mazajam saimnieciskās darbības veicējam, mazajiem uzņēmējiem pēc definīcijas vajadzētu būt grūtāk nodrošināt tikpat labu rentabilitāti. Līdz ar to manā ieskatā, visticamāk, ka tā reālā rentabilitāte saimnieciskās darbības veicēju gadījumā ir krietni vien sliktāka nekā tā, ko mēs redzam lielo komersantu vidū.

A. Laviņš.

Respektīvi, tā loģika jūsu atbildē ir... šobrīd es mēģināšu noformulēt to izprasto atbildi, lai saprastu, vai ir pareizi uztverta tā doma... Proti, ja reiz lielajiem uzņēmumiem ir šāds rentabilitātes rādītājs, ko jūs minējāt, kas ir balstīts uz Centrālās statistikas datiem un viņu resursi ir krietni vien lielāki un šo rentabilitātes rādītāju ir iespējams augstāku uzturēt, tad vēl jo vairāk... mazajiem uzņēmumiem nevarētu būt lielāks rentabilitātes rādītājs. Tāda ir tā loģika, jo viņiem resursu ir mazāk.

S. Novicka.

Tieši tā. Kaut vai atkal, ja mēs paņemam šo te Sirmuļa kunga piemēru... nu, es nezinu, nodarbojas ar pasažieru pārvadāšanu... nu, visticamāk, ir starpība, vai brauc autobuss, kurā var uzņemt 20 cilvēkus un šis autobuss maksā vairāk, vai ir autobuss, kurš var uzņemt tikai 10 cilvēkus un attiecīgi nopelnīt mazāk... un tas autobuss ar 10 vietām maksās mazāk. Un otrkārt, droši vien, teiksim, mazs uzņēmums, kuram ir jāpērk degviela, viņš aiziet pie NESTES vai STATOIL un prasīs: iedodiet, lūdzu, mums vairuma atlaidi... viņi teiks, nu... jūs mums tur tāds mazs un maziņš esat, kādu vairuma atlaidi mēs jums te varam iedot... Un tas ir tas, ko mēs arī redzam. Ja jūs parunājat ar saimnieciskās darbības veicējiem, faktiski teju visi pērk preces un pakalpojumus, kas ir nepieciešami to saimnieciskajā darbībā, par mazumtirdzniecības cenām. Līdz kaut kādām vairumtirdzniecības cenām šie mazie saimnieciskās darbības veicēji ļoti reti kad tiek līdz tādām īstām vairuma atlaidēm... Nu, tie ir pavisam citi apjomi...

A. Laviņš,

Labi. Paldies.

Tad par tiem rentabilitātes rādītājiem mēs prasīsim Saeimas pārstāvim, kādi loģikas un ekonomikas likumi tam ir pamatā.

Bet man būtu vēl beidzamais jautājums jums. Jūs minējāt, atsaucoties uz doktrīnas avotu, norādot šos trīs kritērijus par prezumpktīvo taksāciju. Un viens no kritērijiem bija, ka, ja apgrozījuma nodoklis tiek ieviests, tad tas ir jādara atklātā veidā.

Sakiet, lūdzu, jūs šo regulējumu, kas ir ieviests iedzīvotāju ienākuma nodoklī, Iedzīvotāju ienākuma nodokļa likumā uzskatāt, ka slēptā veidā ir ieviests apgrozījuma nodoklis vai arī ar likumu... likumā noteiktajā kārtībā izsludināts normatīvais akts, kurā ikvienam ir redzams, ka regulējums ir izdarīts atklāti. Kā jūs novērtējat šo regulējumu?

S. Novicka.

Jā, protams, ka tas ir ieviests ar likumu un, teiksim, par šo procesu kā tādu no formālajām prasībām, protams, ka nav jautājumu. Bet ir skaidrs, ka cilvēks, izlasot šīs te normas – Iedzīvotāju ienākuma nodokļa likuma 11. un 11.¹ pantā nu nevarēs pateikt, ka tas ir apgrozījuma nodoklis. Tur nav tas izskaidrots. Tur ir ienākuma nodoklis un vienkārši ir pateikts, kādus izdevumus var pilnībā atskaitīt un kādus nevar atskaitīt. Nu,

tas faktiskais rezultāts ir tāds, ka mums ir ieviesies apgrozījuma nodoklis. Līdz ar to.. tas ir tāds... es to pie sevis saucu par tādu Frankenšteinu, kur ir salīmēts kopā ienākuma nodoklis ar apgrozījuma nodokli. Un, manuprāt, Sirmuļa kungs ļoti labi teica, ka nu viņa grāmatveži no sākuma nav sapratuši vispār, kā viņi ir pie tā nonākuši... Un tad godājamais tiesnesis jautāja Juruša kungam... par to, kā tad ir ar tiem nodokļa maksātājiem, kas ved grāmatvedību divkāršā ierakstu sistēmā, kā viņi ir šo piemērojuši... Juruša kungs, būdams nodokļu konsultants un speciālists, nevarēja atbildēt uz to jautājumu un es viņam to nepārmetu tāpēc, ka 11.¹ pantā, ja jūs lasīsiet, jūs atbildi uz šo jautājumu neatradīsiet. Jūs to varat izlasīt Valsts ieņēmumu dienesta metodiskajos materiālos. Un paldies Valsts ieņēmumu dienestam, ka tur tas ir ierakstīts, bet pantā pašā tas nav ierakstīts, to nevar izlasīt.

A. Laviņš.

Paldies.

S. Novicka.

Līdz ar to tas regulējums nu vienkārši ir sarežģīts.

S. Osipova.

Jautājumu uzdos tiesnesis Artūrs Kučs.

A. Kučs.

Labdien, Novickas kundze! Es varbūt ar to, ko jūs jau tikko teicāt, vēlreiz, lai noprecizētu.

Mēs ļoti daudz runājam par šiem, teiksim, izdevumiem, kurus var pārnest un kuri simtprocentīgi... un kur nav šo griestu... simtprocentīgā apmērā. Bet, ja es pareizi saprotu, vienalga tas attieksies uz tiem 80 procentiem. Tie 20 procenti no apgrozījuma vienmēr būs jāmaksā. Vai es neesmu līdz galam sapratis šo normu?

S. Novicka.

Jā, tas aprēķina veids ir sarežģīts. Tātad faktiski sanāk, ka no sākuma ir jāsarēķina, cik tad ir kopumā šie te izdevumi pret ieņēmumiem un pēc tam faktiski ir jāveic atkārtots pārrēķins, sadalot, kuri tad ir tie izdevumi, kurus es tiešām varēju ieskaitīt pilnā apmērā un kurus es varēju tikai 80 procentu apmērā ieskaitīt. Un es nezinu... piemēram, paņemsim apsviedīgu dāmu, kāzu organizatori, kura saimniecisko darbību veic, organizē kāzas. Kādi viņai ir pamatlīdzekļi? Nekādi. Kādi viņai darbinieki? Nekādi. Tas, ko viņa dara, viņa sarunā savu labi zināmu speciālistu fotogrāfu, kuram ir kaut kas jāsamaksā, viņa sarunā mītni, ēdinātāju un tā tālāk. Un viņai beigās ir ļoti liela kaudze ar izdevumiem, pie kam, pilnīgi pamatotiem izdevumiem, kas viņai rodas, lai šīs te kāzas noorganizētu, savestu kopā šos te

speciālistus. Un cik viņa var nopelnīt? Nu, viņa nevar nopelnīt 20 procentus. Un līdz ar to viņa faktiski ir spiesta samaksāt visiem šiem saviem piesaistītajiem apakšuzņēmējiem, tādiem pašiem saimnieciskās darbības veicējiem, kā viņa, vai autoratlīdzības saņēmējiem, bet faktiski šos te izdevumus viņa varēja saskaitīt tikai 80 procentu apmērā. Kādēļ? Nu, tādēļ, ka citi ir krāpnieki.

A. Kučs.

Tā. Paldies. Man vēl viens jautājums būtu.

Jūs savā viedoklī norādāt, ka šos mērķus, ko valsts ir izvirzījusi, varētu sasniegt ar citiem, personas tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem. Un tad es gribētu paprecizēt, kādi tie būtu, jo, ja mēs, piemēram, klausoties VID pārstāvi, viņš teica, ka nu audits katram šim negodprātīgam būtu nesamērīgi, jo tas prasa 24 dienas un maksā aptuveni 3 tūkstošus. Kādas tad jūs redzētu šīs alternatīvas?

S. Novicka.

Nu, protams, nav gatavas receptes. Bet, manuprāt, tas, ko mēs redzējām 2017. gadā, tātad tika pamatīgi reformēta uzņēmumu ienākuma nodokļa sistēma, un tātad tika arī ieviestas šīs korekcijas Iedzīvotāju ienākumu nodokļa likumā. Abas reformas faktiski notika zem viena karoga – mums ir jāizbeidz ēnu ekonomika, mums ir jāveic darbības, kas būs vērstas uz to, lai uzņēmēji faktiski legalizētu visus savus ieņēmumus, lai būtu mums smukas bilances, gada pārskati, lai vairs neslēptu šos te savus ieņēmumus. Nu, tas ir faktiski abos šajos te dokumentos kā pamatojums. Tikai tās darbības vai tie rīki, kas tiek izmantoti katrā šajā sistēmā, ir tā, kā pilnīgi atšķirīgi un, tādi, kas faktiski iet pretējā virzienā. Uzņēmumu ienākuma nodokļa vajadzībām tika pateikts, ka šo mērķi mēs sasniegsim tādējādi, ka jūs varat nemaksāt nodokli no peļņas, kamēr jūs šo peļņu neņemat ārā. Un tādā veidā tātad uzņēmēji tiek motivēti neslēpt ieņēmumus, neslēpt peļņu, jo viņi var šo peļņu tālāk reinvestēt, nemaksājot nodokļus. Kamēr iedzīvotāju ienākuma nodokļa gadījumā faktiski mēs ejam pilnīgi pretējā virzienā. Mēs sakām, ka jūs pat nedrīkstēsiet tos savus izdevumus atskaitīt, jo mēs jūs *a priori* uzskatām visus par krāpniekiem, un tādēļ tikai 80 procentu apmērā jūs varēsiet atskaitīt šos te izdevumus. Nu, līdz ar to, manuprāt, tas, ko valsts izdarīja ar uzņēmuma ienākuma nodokli, liecina par to, ka alternatīvas ir, kā ar šo problēmu cīnīties.

A. Kučs.

Jūs arī norādāt savā viedoklī, ka viena no alternatīvām būtu atlikt nodokļa nomaksu. Kā jūs redzat šo tieši kā alternatīvu?

S. Novicka.

Nu, tas faktiski ir uzņēmuma ienākuma nodokļa modelis, kur nodoklis tiek maksāts tikai tajā brīdī, kad peļņa tiek ņemta ārā. Kamēr šī peļņa tiek izmantota tālāk,

lai attīstītu uzņēmējdarbību, tikmēr par šo peļņu nodokļi nav jāmaksā. Un tas ir tas, kas noņem faktiski jebkādu vajadzību slēpt ieņēmumus.

A. Kučs.

Paldies.

S. Osipova.

Tā, paldies. Tiesnešiem šobrīd papildu jautājumu nav.

Ir iespēja uzdot jautājumus tiesībsargam. Lūdzu, Jansona kungs!

J. Jansons.

Jā, godātā tiesa! Paldies. Mums jautājumu nav. Mēs saņēmām izcilas atbildes.

S. Osipova.

Paldies. Saeimas pārstāvjiem?

J. Priekulis.

Paldies, godātā tiesa! Būs viens jautājums, bet, mūsu ieskatā, ļoti būtisks.

Un tas jautājums būs par... es piemēra veidā pajautāšu, bet tas jautājums faktiski būs par šo te ap 20 procentu peļņas normatīvu, ko jūs minējāt, kas izriet no apstrīdētajām normām. Un to minēja arī citas pieaicinātās personas.

Tātad to jautājumu es centīšos formulēt piemēra veidā. Ja ir tūkstoš eiro ieņēmumi... iedomāsimies situāciju... un no apstrīdētajām normām izriet, ka šī te nodokļa bāze ir 20 procenti no ieņēmumiem. Tātad nodokļa bāze ir 200 eiro. Un no šīs te nodokļa bāzes mēs rēķinām nodokli, pieņemot, ka nav šie te pilnie izdevumi, kurus var atskaitīt pilnā apmērā, pieņemot, ka nav šie te noteikumi specifiskie attiecībā uz lauksaimniecību, 20 procenti... tātad sanāk 4 procenti no ieņēmumiem, kas ir 40 eiro. Un tagad jautājums: ja mums ir tūkstoš eiro ieņēmumi un ja nodokļa saistības izpildei, kas izriet no apstrīdētajām normām, ir nepieciešami 40 eiro, kā tas var būt peļņas normatīvs 20 procenti no ieņēmumiem jeb 200 eiro, ja nodokļa saistību izpildei ir vajadzīgi 40 eiro – 4 procenti no ieņēmumiem.

S. Novicka.

Nu... godājamais Saeimas pārstāvi... maksājamais nodoklis un peļņa – tās ir divas dažādas lietas. Jautājums ir par to, ka ienākuma nodoklis paredz maksāt nodokli no peļņas. Un tā problēma ir tajā, ka šīs te apstrīdētās normas rada modeli, kurā nodoklis ir jāmaksā situācijā, kad vai nu peļņas nav vispār, vai kad šī te peļņa ir mazāka nekā šī te minimālā bāze, ko paredz likums. Un es domāju, ka Sirmuļa kungs jau ļoti skaidri iezīmēja savā stāstā, kā rodas šī situācija, kad cilvēks faktiski no personiskajiem līdzekļiem ir spiests meklēt 8 tūkstošus... nu, kas kādam varbūt šķiet maz, kādam daudz... bet nu tas ir kaut kas, kas viņam ir jāatņem no ģimenes vai faktiski no citiem

saviem personiskajiem līdzekļiem, lai samaksātu nodokli par ienākumu, kurš nav gūts un kurš arī netiks gūts.

J. Priekulis.

Labi, paldies.

Vienu vēl precizējošu jautājumu, kas izriet no šīs te sniegtās atbildes.

Bet tad es saprotu, ka nu šajā te... kas ir piemēra veida, bet nu faktiski tāda ir šo te apstrīdēto normu piemērošanas specifika... tad šajā te piemērā, kad ir tūkstoš eiro ieņēmumu... vēlreiz... tas ir tikai piemērs un vienkāršības labad es to minēju... situācijā, kad šī te nodokļu saistība, kas izriet no apstrīdētajām normām ir 40 eiro, jūs vēl aizvien uzskatāt, ka šīs te peļņas normatīvs ir 20 procenti jeb 200 eiro ir jānopelna, ja pietiek ar 40 eiro, lai izpildītu nodokļa saistības?

S. Novicka.

Protams, jo bāze ir iedomātā peļņa. Jūsu piemērā 200 eiro, no kuriem ir jāmaksā nodoklis 20 procenti... jā...

J. Priekulis.

Paldies par atbildēm. Saeimai vairāk jautājumu nebūs.

S. Osipova.

Jā, paldies lietas dalībniekiem. Tiesai tomēr vēl ir atsevišķi jautājumi.

Šobrīd jautājumus uzdos tiesnese Daiga Rezevska.

D. Rezevska.

Paldies. Novickas kundze, man jums viens jautājums. Runājot par šo nodokļa reformu kopumā, par ko jūs arī jau pieminējāt. Un iepriekšējā tiesas sēdes dienā jūs, iespējams, arī sekojāt līdzī un varēja dzirdēt, ka Finanšu ministrijas pārstāve ar lielu pārliecību stāstīja par to, ka tomēr ir jāskatās uz visu nodokļu reformu kopumā. Un atkal atgriezoties pie tā, ka, iespējams, šajā konkrētajā nodokļa segmentā, ja mēs varētu konstatēt vai saskatīt tur kaut kādas taisnīguma deficītus, tad kopumā šīs nodokļu reformas rezultātā ieguvumi ir acīmredzami un tika minēti konkrēti, protams, arī procenti... 38 procentu palielinājums no 2015. uz 2019. gadu ieņēmumos un zaudējumu samazinājums 40 procentu apmērā šajā periodā. Un tas secinājums uz šā pamata tika izdarīts, ka tas var notikt tikai politikas maiņas rezultātā. Kāds ir jūsu vērtējums? Jūsu ieskatā... ja mēs skatāmies no sistēmas viedokļa, no visu nodokļu reformas viedokļa... vai ir saskatāms šāds ieguvums iepretim šim tā kā mazajam zaudējumam? Es ļoti novērtētu jūsu viedokli. Paldies.

S. Novicka.

Jā. Jautājums labs, sarežģīts un plašs. Un es tagad mēģinu ātri domāt, no kura gala sākt atbildi.

Numur viens. Pēc šīs te uzņēmuma ienākuma nodokļu reformas nu droši vien ir jābūt mazliet dīvainam, lai ar kaut cik tādu pieklājīgu biznesu turpinātu darboties iedzīvotāju ienākuma nodokļa režīmā nevis pārietu uz UIN režīmu. To mēs ļoti labi redzam. Es domāju... teiksim, es nekomentēšu ārpus tā, ko es zinu, bet te mēs redzam, ka advokāti ir ļoti strauji pārgājuši uz uzņēmumu ienākuma nodokļa režīmu, notāri ir pārgājuši uz uzņēmuma ienākuma nodokļa režīmu, tiesu izpildītāji ir pārgājuši uz uzņēmuma ienākuma nodokļa režīmu... Acīmredzot, kaut kāds iemesls tam ir. Tas ir viens.

Un otrs. Es nevaru komentēt tos datus, ko Saeima iesniedza īsi pirms iepriekšējās tiesas sēdes, jo tā ir pieejama tikai lietas dalībniekiem, bet tas, ko es redzu, ir šī te Finanšu ministrijas 25. marta 2021. gada vēstule Juridiskajam birojam, kur ir šie te skaitļi par nodokļu maksātāju skaitu 2016., 2017., 2018. un 2019. gadā un arī par apliekamo ienākumu apmēru šajos gados. Un tad Saeimas pārstāvis teica, ka šo izmaiņu rezultātā... viņš runāja konkrēti par šīm te apstrīdētajām normām, esot pieaudzis nodokļu ieņēmumu skaits no ienākuma un tamlīdzīgi... Bet, ja mēs paskatāmies un ja mēs salīdzinām apliekamos ienākumus 2016. gadā un 2017. gadā, tātad vēl pirms šīs te apstrīdētās normas tika ieviestas, tas pieaugums, nu, tā ļoti aptuveni rēķinot, ir 28 miljoni. Tad savukārt no 2017. gada uz 2018. gadu tie ir 22 miljoni, un savukārt no 2018. gada uz 2019. gadu tas ir 21 miljons. Tā kā mēs redzam, ka patiesībā tas pieaugums ir visu laiku un, manuprāt, tas ir tāds dabisks rezultāts, ņemot vērā to, ka kopumā ekonomika šajos gados bija augoša, līdz pie mums parādījās *Covid*. Un tas nav nekādā veidā skaidrojams ar šo te reformu, ar šīm te pieņemtajām tiesību normām.

Līdz ar to, ja mēs runājam konkrēti par šīm te apstrīdētajām tiesību normām, man negribas piekrist, ka tām ir ne tikai šī fiskālā funkcija, bet arī regulējošais aspekts, jo, ja tur ir kaut kāds regulējošais aspekts, tad tas, manuprāt, ir tikai tādā veidā, ka faktiski tie mazie saimnieciskās darbības veicēji vai tie saimnieciskās darbības veicēji, kuri nespēj iekļauties šajā te 20 procentu rentabilitātē, ir laipni aicināti vai nu kļūt par UIN maksātājiem, tātad pāriet uz šo te SIA režīmu, vai principā pavisam atteikties no šīs te saimnieciskās darbības, lai netērētu savus personiskos līdzekļus. Nu, ja tāds ir bijis mērķis, tad, iespējams, tas tiek sasniegts.

D. Rezevska.

Liels paldies.

S. Osipova.

Jautājumus uzdos tiesnesis Aldis Laviņš.

A. Laviņš.

Jā, man vēl tāds ļoti vispārīgs un, iespējams, pat futūristisks jautājums. Bet tas ir kontekstā ar tematu par iespējamiem alternatīvajiem līdzekļiem.

Un Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvim vaicāju par šo iespēju, izmantojot modernās tehnoloģijas, pēc iespējas efektīvi iegūt nodokļu administrēšanai nepieciešamos datus, kā es teicu, izmantojot modernās tehnoloģijas. Jo šobrīd, piemēram, iesniedzot gada ienākumu deklarācijas, mēs varam redzēt tādu attīstību, ka noteikti maksājumi par medicīnu, par vēl citiem pakalpojumiem, kas tiek uzskatīti kā sava veida attaisnojošie izdevumi, šie rēķini automātiski parādās deklarācijās.

Sakiet, lūdzu, no jūsu lietpratējas skatpunkta kā nodokļu konsultants... Tas ir tāds utopisks redzējums, kā to minēja Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvis, ka nu, iespējams, tuvākajā nākotnē vai, tieši otrādi, tam pastāv pat arī juridiski šķēršļi, ka tā nemaz nevarētu būt ne tuvākā, ne tālākā nākotnē, ka, piemēram, maksājumi, kas balstīti uz kādu darījumu starp diviem saimnieciskās darbības veicējiem, ir automātiski pieejami Valsts ieņēmumu dienestam un nodokļu samaksas saistības shēmošana vai izvairīšanās, vienalga kādu terminu lietojam, praktiski nav iespējams, jo visi šie darījumi Valsts ieņēmumu dienestam ir redzami. Kā jūs šo novērtētu? Tas ir utopisks redzējums? Vai tā ir reālistiska alternatīva, kādā veidā var uzlabot nodokļu administrēšanu? Jo Ministru kabineta norādītajās pamatnostādnēs bija minētas divas alternatīvas. Viena bija vērsta uz to, ka ir jāievieš šāds regulējums, otra bija vērsta uz to, ka ir jāpilnveido Valsts ieņēmumu dienesta spēja efektīvāk administrēt nodokļu iekasēšanu. Paldies.

S. Novicka.

Jā, nu manā ieskatā tā noteikti nav utopiska iespēja... Tātad es domāju, ka pavisam drīzā nākotnē tehnoloģiski tas noteikti būtu iespējams, ka šie te maksājumi, darījumi tiek reģistrēti kaut kādā vienotā sistēmā, piešķirot, teiksim, noteiktus kodus katrai transakcijai, pēc kuras varētu salīdzinoši viegli nošķirt vismaz tos pirkumus, kas ir acīmredzami nesaistīti ar saimniecisko darbību, kā piemēram... Valsts ieņēmumu pārstāvis jau šeit minēja pamperus... Nu, skaidrs, ka tas neizslēgtu pilnībā iespējas manipulēt ar šiem te izdevumiem, jo, nu kaut vai piemēram degviela... nu, degvielu var izmantot saimnieciskās darbības veicējs gan saimnieciskās darbības vajadzībām, gan personiskajām vajadzībām... Un acīmredzot tādā pilnīgi simtprocentīgā veidā šo te iespēju manipulēt ar šiem te izdevumiem nu nebūs iespējams... Bet te atkal ir jāmin, ka saimnieciskās darbības veicēji jau šajā gadījumā ne ar ko neatšķiras no uzņēmumu ienākuma nodokļa maksātājiem. Arī tur ir tieši tādas pašas iespējas manipulēt ar šiem te izdevumiem un arī tur faktiski nekādu citu rīku jau nav, kā tiešām veikt kaut kādus kontroles pasākumus pēc noteiktiem kritērijiem, atlasot šos te riskantos uzņēmumus... un laiku pa laikam viņus pārbaudot.

S. Osipova.

Jā, tiesa jums izsaka pateicību, ka jūs piedalījāties un paudāt viedokli. Jauku jums pēcpusdienu, Novickas kundze!

S. Novicka.

Paldies. Bija gods.

S. Osipova.

Paldies.

Kā nākamo Satversmes tiesa aicina pieaicināto personu Jāni Taukaču. Tiesa ir saņēmusi dokumentus un pārliecinās par pieaicinātās personas identitāti.

Lūdzu, vārds jums!

J. Taukačs.

Jā, labdien, godātā tiesa!

Man arī ir liels gods, ka mani uzaicināja šajā tiesas sēdē uzstāties.

Es īsumā centīšos izklāstīt savu viedokli par šo jautājumu, kas vienā teikumā, ko varētu noformulēt, ka principā visiem izdevumiem ir jābūt atskaitāmiem, ja tie veikti, lai gūtu biznesa ieņēmumus.

Sākšu ar lirisku atkāpi par to, ka ierobežojumu mērķis ir apkarot ēnu ekonomiku. Saukas pētījumā par ēnu ekonomiku ir minēts, ka ēnu ekonomika Latvijā ir ap 25 procentiem no IKP. Ja IKP valstī ir ap 29 miljardiem eiro, tad ēnu ekonomika lēšama ap 7 miljardiem eiro, no kuriem lielāko daļu veido PVN izkrāpšana un aplokšņu algas. Latvijā līdz šim diezgan populārais Igaunijas bijušais Ieņēmumu dienesta vadītājs arī ir atklāti deklarējis, ka valsts budžeta ieņēmumu veicināšanai Igaunijas Ieņēmumu dienests koncentrējas uz darbu ar lielajiem uzņēmumiem, kas nodrošina 80 līdz 90 procentu valsts budžeta nodokļu apjomu. Ja pārējie kaut ko samaksā, labi, ja nē, tas arī ir OK. Galvenais – jāļauj mazajam biznesam pēc iespējas attīstīties un izaugt līdz šo te lielo uzņēmumu kategorijai. Tātad no valsts un sabiedrības interešu perspektīvas ir nepieciešams veicināt, lai mazais bizness, tajā skaitā šie saimnieciskās darbības veicēji, pēc iespējas attīstās un kļūst par šiem te lielajiem nodokļu maksātājiem. Tādēļ šādi izdevumu atskaitīšanas ierobežojums saimnieciskās darbības veicējiem šķiet neloģiski un neizdevīgi no valstisko mērķu viedokļa. Jo vairāk valsts atbalstīs tieši šādus saimnieciskās darbības veicējus, jo lielākas cerības uz to pārtapšanu par būtiskiem nodokļu maksātājiem.

Tagad par būtību. Vai šādi saimnieciskās darbības veicēju obligātie iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksājumi gadā, kad saimnieciskās darbības veicējs, piemēram, strādā ar zaudējumiem, ir attaisnojami.

IBFD, kas ir viens no pasaules līderiem nodokļu informācijas izplatīšanā, publicētajā grāmatā par nodokļu piemērošanas pamatprincipiem, kas saucās

„*Fundamentals of Taxation: An Introduction to Tax Policy, Tax Law and Tax Administration*”, ir minēts, ka ienākumus tradicionāli jāuzskata par labāko mērauklu, lai noteiktu cilvēku spēju samaksāt nodokli. Tas izriet no principiem, ka nodokļiem ir jābūt taisnīgiem un ka nodokļu maksātāju nodokļu slogam ir jābūt samērīgam ar viņu spēju to samaksāt. No tā var secināt, ka ir prettiesiski likt maksāt nodokli cilvēkam, kurš to nav spējīgs samaksāt. Izskatāmās Iedzīvotāju ienākuma nodokļa likuma normas paredz situāciju, kurā iedzīvotāju ienākuma nodoklis ir jāmaksā cilvēkam, kurš to nav spējīgs samaksāt, ja, piemēram, viņš ilgstoši strādā ar zaudējumiem.

Citā nodokļu teorijas grāmatā, kas ir jau iepriekš pieminētā autora Tjuronija grāmatā „*Tax Law, Design and Drafting*”, ko Starptautiskais Valūtas fonds organizēja valstīm, kas 90. gados ieguva neatkarību, lai tām palīdzētu veidot nodokļu sistēmas, ir teikts, ka visus pamatnoteikumus, kas skar nodokļu piemērošanu iedzīvotāju ienākumam no biznesa, tajā skaitā izdevumu atskaitīšana no apliekamā ienākuma, jāskata šīs te pašas grāmatas UIN piemērošanas sadaļā, jo šajā ziņā UIN un iedzīvotāju ienākuma nodokļa princips jāpiemēro vienādi. Tas norāda, ka arī Latvijā iedzīvotāju ienākuma nodokļa izdevumu atskaitīšanas principiem būtu jābūt salīdzināmiem ar Uzņēmuma ienākuma nodokļa likuma izdevumu atskaitīšanas principiem.

Savukārt šīs pat grāmatas UIN sadaļā pie biznesa atskaitāmajiem izdevumiem ir uzsvērts, ka principā visiem izdevumiem ir jābūt atskaitāmiem, ja tie veikti, lai gūtu biznesa ieņēmumus.

Šim principam var būt trīs izņēmumi: izdevumi personīgajām vajadzībām, kad var ierobežot izdevumu atskaitīšanu, pamatlīdzekļi un tamlīdzīgs nolietojums, arī amortizācija un visbeidzot – nodokļu politikas motivēti izdevumi... izdevumu atskaitīšanas ierobežojumi.

Pirmsšķietami var likties, ka uz mūsu situāciju attiecināms gadījums, bet šo te izdevumu ierobežošanas, atskaitīšanas ierobežošanas piemēru apraksts norāda, ka šie ierobežojumi ir domāti nodokļu maksātāju vairāk sodīšanai, disciplinēšanai par pārkāpumiem. Jo šo kategoriju raksturo šādi gadījumi. Turpmāk minēšu četrus gadījumus, kas ir minēti šajā grāmatā.

Tātad, pirmkārt, atturēšana no noteiktām darbībām vai sodīšana par to. Te ir uzskaitīti, kā piemēri soda naudas, kukuļu un citu nelegālu maksājumu atskaitīšanas aizliegums.

Visbeidzot, ceturtkārt, drīkst ierobežot izdevumu atskaitīšanu, kur izdevumu korekta atskaitīšana ir grūti precīzi nosakāma. Tas ir robežu situācijas ar izdevumiem, kam ir personīgo, izklaides vai luksusa tēriņu pazīmes.

Šeit es gribētu iepauzēt un uzsvērt, ka visticamāk, ka ar apstrīdētajām Iedzīvotāju ienākuma nodokļa likuma normām Finanšu ministrija un Saeima vēlējas ar vienu spalvas vēzienu atrisināt situāciju, ka mazajiem ir grūti izsekot, cik godprātīgi viņi ieģrāmato saimnieciskās darbības izdevumus. Respektīvi, padarāmi izņēmumi par

vispārīgo visiem pieejamo piemērojamo normu. Taču mūsu situācijā cērtot potenciāli negodprātīgajiem saimnieciskās darbības veicējiem, kas varētu censties iegramot kādus personīgus, izklaides vai luksus tēriņus kā saimnieciskās darbības izdevumus, Saeima ir iecirtusi arī saimnieciskās darbības veicējiem, par kuriem nav šaubu, ka attiecīgie tēriņi ir biznesam nepieciešami un tos nepārprotami nevar uzskatīt par duāli izmantojamiem. Piemēram, Latvijā jau pastāv PVN priekšnodokļa atskaitīšanas ierobežojums 50 procentu apmērā automašīnām un ar automašīnu uzturēšanu un citiem izdevumiem, jo automašīnas vienkārši bieži vien izmanto arī personīgajām vajadzībām. Šis ir tāds klasisks piemērs par šo te potenciāli duālo izmantošanu.

Itālijā es tikko pie kolēģa, nodokļu konsultanta, vakar noskaidroju, ka viņiem savukārt ir tiesību norma, kas tā arī pasaka, ka Itālija ļauj... tāpat principā visi ar biznesa veikšanu saistītie izdevumi ir pilnībā atskaitāmi, izņemot 50 procentu apmērā Itālija ļauj atskaitīt tieši par duāli izmantotiem izdevumiem.

Šajā izdevumu atskaitīšanas ierobežojuma ziņā grāmatas autori norāda, ka nav arī atšķirības starp priekšnodokļa atskaitīšanu budžetā maksājamā PVN aprēķināšanai un izdevumu atskaitīšanai ienākumu nodokļa bāzes korektai noteikšanai. Kā zināms, nav iedomājama selektīva nodokļa maksātāja samaksātā priekšnodokļa atskaitīšanas ierobežošana, ja pirkums izmantots ar PVN apliekamo darījumu veikšanai. Tāpat arī šeit piemērojam analogiju mūsu gadījumam.

No otras puses, protams, var teikt, ka katra biznesa mērķis ir peļņas gūšana. Un ja persona ilgstoši daudzus gadus pēc kārtas strādā ar zaudējumiem, tas parasti arī tradicionālajā UIN sistēmā ir trauksmes signāls Ieņēmumu dienestam, ka kaut kas ar biznesu nav kārtībā. Vai nu ir veikti kādi apjomīgi ieguldījumi biznesā, vai arī biznesa peļņa aizpludina caur izdevumiem saistītām personām ar nepamatotiem darījumiem vai ar nepamatotām darījuma cenām, vai arī business ir vienkārši neperspektīvs. Tādēļ, manuprāt, VID būtu jāidentificē šādus gadījumus nevis jāliek maksāt iedzīvotāju ienākumu nodokli visiem, kam ir tiesības iedzīvotāju ienākuma nodokli nemaksāt.

Visbeidzot īss komentārs par zaudējumu pārvešanu uz nākamajiem gadiem, par uzdevumu izmantošanu nākamajos trīs gados.

Pirmkārt, iedzīvotāju ienākumu nodokļa maksātājs jau uzreiz maksā šo te nodokli, kad ir zaudējumi. Bet būtu jāļauj viņam attīstīties, kā minēts sākumā par sabiedrības interesēm.

Un otrkārt, arī pēc trīs gadiem, strādājot ar zaudējumiem, 20 procenti no pirmā gada izdevumiem būs neatgriezeniski zuduši. Tādēļ šis te tiesības uz īpašumu būtu aizsargājamas šādiem saimnieciskās darbības veicējiem.

Tas no manas puses īsumā viss. Paldies.

S. Osipova.

Paldies. Jautājumus uzdos tiesnesis Laviņš Aldis.

A. Laviņš.

Taukača kungs, paldies jums par sniegto viedokli un par atvērtību piedalīties Satversmes tiesas lietā kā lietpratējam.

Man visupirms būs tāds teorētiskas dabas jautājums. Šajā tiesas sēdē mēs ik pa laikam varam dzirdēt tādu jēdzienu lietošanu kā prezumptīvā taksācija, tas ko angļiski mēs saucam „presumptive taxation” un šajā ziņā vairākos doktrinālos avotos varam sastapt atšķirīgu informāciju. Piemēram, jūsu norādītajā avotā jūs norādāt, ka šo prezumptīvo nodokļu piemērošanu piemēro ieņēmumiem no kapitāla vai no darbaspēka, nevis biznesa ieņēmumiem. Turpretī, citā avotā, es ceru, ka es pareizi nosaukšu šīs grāmatas autoru vai šī raksta autoru... Tjuronijs... rakstā par „*presumptive taxation*” ir norādīts, ka šo metodi var lietot gandrīz jebkuram nodoklim, kas balstās grāmatvedības aprēķinos... ienākumu nodoklim, apgrozījuma nodoklim, pievienotās vērtības nodoklim un tā tālāk.

Vai te ir kāda pretruna saskatāma, vai tam ir kāds skaidrojums? Kā jūs šo novērtētu?

J. Taukačs.

Jā, paldies, Laviņa kungs, par šo jautājumu.

Tiešām, manuprāt, ka šis jautājums ir stipri neviennozīmīgs, jo es esmu, protams, lietas kursā par Tjuronija šī te jautājuma interpretāciju, tā ir arī samērā plaši atspoguļota arī attiecīgajā grāmatā, ko es iepriekš arī pieminēju... kas ir izdota Starptautiskā Valūtas fonda paspārnē. Manuprāt, šī te prezumptīvā nodokļa piemērošanas jēga ir mazliet savādāka. Un šķiet, ka šā principa būtību saprot nedaudz atšķirīgu, kā minēts iepriekš un šis princips nav īsti attiecināms uz izskatāmo lietu. Jo, ja mēs paskatāmies IBFD nodokļu terminoloģijas vārdnīcā, tad tur ir skaidrots, ka šis princips attiecināms uz pašnoteiktu nodokļu bāzi faktisko ieņēmumu vietā, kur faktiskie ieņēmumi nav precīzi konstatējami nemaz.

Un līdzīgu secinājumu, ja mēs paņemam tā paša autora, Tjuronija, rakstu manis pieminētajā mācību grāmatā, tad līdzīgu secinājumu arī viņš izdara, pašā sākumā pasakot, ka jau šī te „*presumptive taxation*” mērķis ir... kur nodokļu bāzi nosaka ar netiešiem paņēmieniem. Tātad šo principu piemēro ieņēmumiem no kapitāla vai no darbaspēka nevis biznesa ieņēmumiem. Piemēram, tur ir nekustamais īpašums, to iespējams aprēķināt, prezumējot vidējo nomas maksu, balstoties uz attiecīgā īpašuma kadastrālo vērtību... vai darbaspēkam to parasti piemēro nedeklarētu ienākumu, piemēram, aplokšņu algu gadījumos. Vai jūsu pieminētajiem restorānu galdiņiem. To var arī piemērot, vērtējot cilvēka turīgumu un dzīvesveidu, lai noteiktu nedeklarētos ienākumus vai vismaz ieņēmumus.

Bet mūsu gadījumā gan ieņēmumi, gan izdevumi ir zināmi un līdz ar to es uzskatu, ka šie te... šajā gadījumā mums ir jārunā strikti par to, vai biznesam drīkst ierobežot izdevumu atskaitīšanu vai nedrīkst.

A. Laviņš.

Jā, bet tā tad jūs sakāt, ka uz mūsu gadījumu nemaz šie termini, ko es pieminēju, nemaz nebūtu jāattiecinā, jo jūs sakāt... ka gan ieņēmumi, gan izdevumi ir zināmi. Kā jūs skaidrojat, kāpēc likumdevējs ir norādījis, ka tikai atsevišķa veida izdevumi var būt tādi, kurus nepārprotami var ietvert izdevumu sadaļā un uz tiem pat neattiecas šis 80 procentu ierobežojums. Kā jūs to skaidrojat? Kāpēc tie citi izdevumi... tie ir attālāki no saimnieciskās darbības? Vai ir kāds cits iemesls, kāpēc likumdevējs saka, ka šeit ir jānovelk noteikta iedomāta svītra? Pārējie izdevumi ir tādi interpretējami, vai tie rada kaut kādus pamatotus apsvērumus, kāpēc tomēr uzņēmējs nedrīkstētu tos iekļaut savā bilancē?

J. Taukačs.

Nu, šeit ir skaidri saskatāms tas, ko es iepriekš minēju, ka galvenais princips ir, ka visi ar biznesu saistītie izdevumi ir pilnībā atskaitāmi, izņemot tās kategorijas, kas ir vistuvāk šai mūsu situācijai, šie te duāli izmantojamie izdevumi. Un tad katrā gadījumā likumdevējs ir uzskaitījis tos, kas ir nepārprotami, bet tikpat nepārprotami biznesam var rasties arī virkne citu izdevumu, kas šajā gadījumā nav ņemti vērā.

A. Laviņš.

Un tam jūs izskaidrojumu nevarat rast?

J. Taukačs.

Nu, izskaidrojums ir šī te vienkāršība, ko Finanšu ministrija vai Saeima ir acīmredzot centusies panākt, bet katrā gadījumā tas, manuprāt, būtu šo te īpašumtiesību ierobežojums šādā veidā liegt atskaitīt šos te... nu gandrīz jāliek pie citiem nodokļu maksātājiem pilnībā visus ar biznesa veikšanu saistītos izdevumus.

A. Laviņš.

Respektīvi, jūs piekrītat arī tai tēzei, kas šodienas tiesas sēdē izskanēja, ka vienkāršums... nu... tādā kā kompromisā.. tiek veidots kompromiss starp vienkāršumu un taisnīgumu?

J. Taukačs.

Jā, protams, var teikt... ka tieši ar tiem uzskaitītajiem izdevumiem, kas būtu pilnībā atskaitāmi, Saeima ir centusies to darīt, bet nu nepilnīgi šajā gadījumā.

A. Laviņš.

Turpinot šo tematu par vienkāršību. Tātad... jā, mēs jau esam pieskārušies vairākiem skaitļiem un ir dažādas šo skaitļu interpretācijas, iespējams, arī par šo pozīciju var būt interpretācijas, bet ir izskanējusi informācija par to, ka no apmēram nedaudz virs 90 tūkstošiem saimnieciskās darbības veicējiem... ja tā drīkst izteikties... „problemātiskie” saimnieciskās darbības veicēji ir apmēram 5 tūkstoši.

Sakiet, lūdzu, vai tas, jūsuprāt, ir samērīgi... ar 5 tūkstošiem saimnieciskās darbības veicējiem, kas... iespējams, šis apgrozījums nav nemaz tik liels, ja, piemēram, salīdzina ar lielajiem uzņēmumiem... ka nodokļu administrācijai tam būtu jāvelta liels resurss, jāveic tematiskās pārbaudes un iespējams pat auditi, kas prasa samērā ievērojamus līdzekļus. Un kolēģis jau pieminēja šajā tiesas sēdē, cik izmaksā viena audita veikšana. Vai... ja tēlaini varētu teikt... vai nav tā, ka šaujām ar lielgabalu pa zvirbuļiem?

J. Tukačs.

Nu, es nezinu... ja es vai jūs būtu tas zvirbulis... droši vien katram tas liekas pietiekoši svarīgs, lai pasargātu arī šo zvirbuli un potenciāli, protams, ir jāpatur prātā šo te būtisko mērķi, ka gadījumā, ja mēs... šis te zvirbulis izaugs par gulbi, tad katrā gadījumā mums kā valstij tas dos daudz lielāku pienesumu nekā tagad. Un otrkārt. Es gribētu teikt, ka īstenībā Ieņēmumu dienestam bez audita ir arī daudz un dažādi citi mehānismi, kā runāt ar nodokļu maksātājiem, tajā skaitā... kas ir daudzās valstīs plaši izmantots, vienkārši telefons zvans un aprunāties ar šo te nodokļu maksātāju. Nav jāveic kaut kādas pārbaudes... un viens telefona zvans maksā nu krietni mazāk, nekā šie te minētie 3 tūkstoši, nesalīdzināmi mazāk. Un tad var skatīties tālāk nodokļu maksātāja reakciju. Ja ir kaut kādas aizdomas par šo te negodprātīgu izdevumu atskaitīšanu, tad ar katru reizi var iet pie arvien nopietnākiem mehānismiem, tajā skaitā tematiskās pārbaudes... Un audits šajā gadījumā ir tikai galējās nepieciešamības pasākums.

A. Laviņš.

Paldies. Vēl divi jautājumi būs.

Nodokļu konsultantu asociācijas pārstāve norādīja uz to, ka šis regulējums ir tāds divu nodokļu...

J. Tukačs.

... frankenšteins...

A. Laviņš.

Jā, es negribēju turpināt šo tēlaino valodu... jā, kombinācija... un labi, mēs varam to novērtēt šādā vārdā... Bet jautājums vērsts uz to, kāds ir jūsu vērtējums? Vai

mūsu valsts slēptā veidā vai daļēji slēptā veidā ir ieviesusi iedzīvotāju ienākuma klasiskā izpratnē nodokļa vietā apgrozījuma nodokli?

J. Taukačs.

Precīzi neatbildēšu uz jūsu jautājumu, bet es atceros, ka tad, kad Latvijā ieviesa Mikrouzņēmuma nodokļa likumu, tad es šo jautājumu pētīju saistībā ar Eiropas Savienības PVN direktīvu un toreiz es konstatēju, ka šādu pārkāpumu nav. Tā kā es domāju, ka šajā gadījumā diez vai mēs varēsim runāt par šo te slēptu apgrozījuma nodokli, sevišķi ņemot vērā, kas notiek arī citās valstīs... Piemēram, ar 1. janvāri es redzēju, ka Polija ievieš uzņēmumiem 0,4 procenti uzņēmuma ienākuma nodokli no apgrozījuma, lai būtu šī te minimālā nodokļa maksāšana arī tādiem uzņēmumiem, kas strādā ar zaudējumiem. Bet katrā gadījumā šī te izdevumu atskaitīšanas ierobežojumu kontekstā es teiktu, ka drīzāk, ka nē... ka tas nav slēpts apgrozījuma nodoklis.

A. Laviņš.

Paldies par jūsu vērtējumu.

Un nākamais jautājums. Šajā un arī iepriekšējā tiesas sēdē vairākkārt ir izskanējusi Satversmes tiesas judikatūrā plaši piemērota tēze par to, ka nodokļu jomā likumdevējam ir plaša rīcības brīvība. Jūs savukārt minējāt tēzi, ka iedzīvotāju ienākumu nodokļa kontekstā ir jābūt iespējai atskaitīt visiem ar saimniecisko darbību saistītiem izdevumiem un nodoklis ir maksājams no ienākuma. Citiem vārdiem, persona ir spējīga samaksāt šo nodokli.

Sakiet, lūdzu, vai šīs nodokļa samaksas spējas princips kaut kādā mērā ierobežo likumdevēja plašo rīcības brīvību nodokļu jomā, tostarp, noteikt jaunu tiesisko regulējumu iedzīvotāju ienākuma nodokļa kontekstā. Un ja ierobežo, tad vai ierobežo tik tālu, ka liedz piemērot noteiktas prezumpcijas?

J. Taukačs.

Paldies. Interessants jautājums.

Es uzskatu, ka jā, šajā gadījumā likumdevējam, protams, ir faktiski neierobežotas tiesības izveidot šo te likumu, kā tas uzskata to par vajadzīgu. To neregulē arī Eiropas Savienības attiecīgie tiesību akti. Līdz ar to, protams, teorētiski jā... nekas to neierobežo, bet tajā pašā laikā.. ja likumdevējs šajā gadījumā sāks neievērot elementārus nodokļu teorijā atzītus piemērošanas principus, tādā gadījumā mēs varam nonākt pie situācijas, kā šajā gadījumā, ka mēs izņēmumu paplašinām tik tālu, ka tas kļūst par pamatnoteikumu. Un tas, manuprāt, ir nepareizi un tādēļ arī nodokļu teorijā šie te ierobežojumi pastāv un piemērojamie principi. Tāpēc es domāju, ka... ja es būtu likumdevējs, es noteikti, protams, skatītos uz iespējām izveidot kaut kādu minimālu nodokli, lai vispār šādam mazajam biznesam nebūtu jāved grāmatvedība vai kaut kā jāburas cauri tik sarežģītam iedzīvotāju ienākuma nodoklim,

kāds tas ir šobrīd. Bet katrā gadījumā... nu, šajā gadījumā, manuprāt, ir skaidri saskatāms šā te principa pārkāpums.

A. Laviņš.

Uz šo brīdi man jautājumu vairāk nav, bet, iespējams, mazliet vēlāk.

S. Osipova.

Paldies. Tiesai šobrīd vairāk jautājumu nav.

Dosim iespēju uzdot jautājumus tiesībsargam. Lūdzu, Jansona kungs!

J. Jansons.

Godātā tiesa! Viss ir izsmeļošs un saprotams. Jautājumu nav. Paldies.

S. Osipova.

Paldies. Saeimas pārstāvjiem?

J. Priekulis.

Paldies, godātā tiesa! Jautājumi nebūs.

S. Osipova.

Tā... tiesnesis Artūrs Kučs uzdos jautājumu.

A. Kučs.

Labdien, Taukača kungs! Es ar to, ko jūs nobeidzāt... es gribētu drusiņā paprecizēt. Kolēģis Laviņa kungs teica, vai nodokļu samaksas spējas princips ierobežo Saeimas rīcības brīvību. Un jūs teicāt, ka te varētu būt pretrunas ar nodokļu teoriju. Bet ja mēs runājam no tiesību viedokļa... vai tas, ka personai ir jāmaksā nodoklis no tā, ko viņa nav nopelnījusi, nav arī tiesību jautājums? Vai šeit nav arī kādi tiesību principi? Kā jūs to redzat?

J. Taukačs.

Jā, paldies par jautājumu. Manuprāt, es uz to jautājumu atbildēju jau savā ievadrunā, ka šajā gadījumā, ja mēs skatāmies uz situāciju, kur saimnieciskās darbības veicējs strādā ar zaudējumiem, tad pilnīgi iespējama var būt situācija, ka cilvēks nemaz nav spējīgs to samaksāt un tādā gadījumā mēs redzējam arī no šīs te attiecīgās manis citētās grāmatas, kur ir skaidri pateikts, ka šādā gadījumā šis būs taisnīguma principa pārkāpums.

A. Kučs.

Paldies.

S. Osipova.

Jā, liels paldies jums, Taukača kungs, ka ņemāt dalību mūsu tiesas sēdē un sniedzāt savu viedokli. Jauku jums pēcpusdienu!...

Piedodiet, mēs vēl nevaram no jums atvadīties... jo tiesnesis Laviņš grib uzdot jautājumu.

A. Laviņš.

Tā tad Taukača kungs... saki, lūdzu, vai šie piemēri, kas bija minēti no ārvalstīm, jūs droši vien dzirdējāt, kādā veidā šī prezumptīvā taksācija tiek piemērota Francijā, Spānijā, proti, no galdiņu skaita, no iepirkto izejvielu apjoma tiek noteikts kaut kāds datu apjoms, balstoties uz kura tiek izdarīts pieņēmums, kāds nodoklis ir jāmaksā. Saki, lūdzu, jūs saskatāt vienādības vai arī šīs situācijas nav salīdzināmas ar šo normatīvo regulējumu, ko Satversmes tiesa šajā lietā aplūko?

J. Taukačs.

Kā jau es minēju, šīs te situācijas nav salīdzināmas un piemērojamas mūsu izskatāmajai situācijai, jo jūs jau pats jautājumā minējāt vārdu „pieņēmums”. Manuprāt, šis te princips ir piemērojams tur, kur ir kaut kāda veida neskaidrība un ir jāveic šis te pieņēmums, un nevis situācijā, kur mēs ierobežojam atskaitīt šos te saimnieciskās darbības veikšanai nepieciešamos izdevumus, ja vien tie nav šie te duāli interpretējamie izdevumi.

A. Laviņš.

Paldies. Saprātu.

Un vēl viens jautājums, kas izriet no arī lietpratēja ekonomikas jomā Auziņa kunga teiktā, ka... nu varam to arī saukt par sava veida pieņēmumu vai principu... ka nodokļu regulējumam pašam par sevi ir jābūt labvēlīgākam.. esot jābūt labvēlīgākam attiecībā uz tādiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuriem ir pilna atbildība, savukārt varētu būt arī mazliet stingrāks attiecībā uz saimnieciskās darbības veicējiem, kuri uzņēmējdarbību veic ierobežotas atbildības formā. Jūs piekrītat šādai tēzei, vai arī to pat varētu saukt par sava veida principu nodokļu tiesībās?

J. Taukačs.

Es neesmu... godīgi sakot dzirdējis par šāda principa piemērošanu. Vēl jo vairāk, kā jau es minēju, vismaz teorijas grāmatās, kuras es redzēju, gatavojoties uz šo te sēdi, bija pateikts, ka priekš izdevumu atskaitīšanas principa piemērošanas būtu Iedzīvotāju ienākuma nodokļa likuma vajadzībām jāpiemēro tās pašas vai ļoti līdzīgas normas, kā uzņēmuma ienākuma nodokļa vajadzībām.

A. Laviņš.

Paldies.

S. Osipova.

Jā, tiesa izsaka jums pateicību par izsmelošām atbildēm. Jauku jums pēcpusdienu! Paldies par līdzdalību tiesā!

J. Taukačs.

Paldies. Jums arī!

S. Osipova.

Kā nākamo es aicināšu pieaicināto personu tiesību zinātņu maģistri Jūliju Saušu. Saušas kundze mums ir pieslēgusies. Tiesai ir iesniegti dokumenti, un tiesa ir pārliecinājusies par Saušas kundzes identitāti.

Lūdzu, Saušas kundze, vārds jums!

J. Sauša.

Labdien, godātā tiesa! Paldies par iespēju sniegt viedokli un piedalīties šajā lietā.

Godīgi pateikšu, ka sekoju pirmās dienas tiesas sēdes norisei, tā teikt, no rīta līdz vakaram, protams, iespēju robežās. Šodien gan izdevās pievienoties tikai pēc pārtraukuma, tāpēc atsevišķus viedokļus nebūšu gan personīgi dzirdējusi. Bet tomēr rakstveidā principā savu viedokli es esmu sniegusi un, tā teikt, ērtības labad un ņemot vērā, ka lietas dalībnieki ar šo viedokli, es domāju, ir iepazinušies, es neatkārtošu.

Konceptuāli es noteikti piekrītu tiesībsarga viedoklim un redzējumam šajā jautājumā, kā arī, cik man ir bijusi iespēja arī uzklaut līdz šim Auziņa kunga, Novickas kundzes un Taukača kunga šos te redzējumus, es noteikti tos atbalstu un piekrītu tiem.

Man principā arī konceptuāli pēc dzirdētā ir palikuši tādi kā divarpus akcenti, kuriem, manuprāt, varbūt nebija nedaudz pievērsta uzmanība vai... teiksim tā, kas man nedaudz aizķērās pēc šīs te pirmās dienas šajā tiesas lietā.

Un viens no šiem momentiem būtu tīri varbūt no Finanšu ministrijas pārstāves šī te sniegtā redzējuma, kā tad principā bija tapis konkrētais tiesiskais regulējums, konkrētās šīs te tiesību normas, ko mēs gari un plaši apskatām un izdiskutējam no visām pusēm. Ka viens no šiem te aspektiem ir bijis varbūt arī dzīvē tajā skaitā tiesību politisks, proti... tas ir tas, ko es sadzirdēju... centos rūpīgi klausīties... ka bija nepieciešams atrast šos te tajā skaitā līdzekļus veselības aprūpes jomai un vēl kaut kam... Bet nu to noteikti vajadzētu varbūt noklausīties vēlreiz to sēdi, bet tas ir tas, ko es sadzirdēju tostarp. No vienas puses šī te cīņa ar, teiksim tā, ar ēnu ekonomiku, ar iespējamiem šiem te negodprātīgajiem nodokļu maksātājiem un no otras puses – šīs te moments, ka nu jā, ir jāatrod šie te līdzekļi... Tas, protams, varbūt tā diskrētāk izskanēja, bet nu jā...

Un attiecīgi varbūt ar kaut kādiem mehānismiem varbūt jākompensē šī te puse, kas, manuprāt, un to arī pati, tā teikt, Satversmes tiesa atsevišķās lietās, manuprāt, jau ir uzsvērusi, ka tīri valsts budžeta šis te ieņēmuma apjoms pats par sevi nu nevar būt par attaisnojumu pamattiesību ierobežojumam. Tas, manuprāt, ir bijis arī solidaritātes nodokļa lietā. Nu, tas ir tāds viens mazs akcents, ko es sadzirdēju.

Vēl viens varbūt tāds nedaudz lielāks akcents... Mēs nedaudz skatāmies gan šo te taisnīguma principu un tā piemērošanu... No otras puses mēs mēģinām šajos te svaru kausos likt šo te efektivitātes momentu, proti, kā šo te potenciāli negodprātīgo nodokļu maksātāju uzvedība tiek izmainīta šā te tiesiskā regulējuma pieņemšanas gaitā un kāds tad ir šis te sabiedrības ieguvums.

Tas, kam es varbūt nedaudz aicinātu pievērst uzmanību, ja ir iespējams. Šīs te tiesību normas, tapa, tā teikt, kā šobrīd ir moderni saukt, pirmās nodokļu reformas ietvaros, proti, tās nodokļu reformas ietvaros, kas stājās spēkā 2018. gada 1. janvārī un šobrīd jau, 2021. gada 1. janvārī un attiecīgi secīgi citos datumos, arī 2021. gada 1. jūlijā secīgi ir stājusies spēkā otrā nodokļu reforma. Ar ko tad principā ir atcelts, piemēram, patentmaksas režīms? Ar ko tad principā pirmās nodokļu reformas ietvaros ir būtiski pamainīts mikrouzņēmuma nodokļa maksāšanas režīms, kas principā ir spēkā, manuprāt... tūlīt pat pateikšu precīzi... liekas, no 2009./2010. gada un attiecīgi ņemot vērā šī te mikrouzņēmuma nodokļa režīma, teiksim tā, laika gaitā šādu te optimizēšanas momentu, jo daudzi nodokļu maksātāji šo te nodokli optimizēja un tā tālāk... tad attiecīgi nodokļu politikas plānotājs tad jau pirms tā 2018. gada 1. janvāra jau, tā teikt, jau sliecās šo te nodokļa veidu pamazām eliminēt. Tas ir viens moments.

Un otrs. Ka principā jau šogad šis te mikrouzņēmuma nodokļa maksāšanas režīms jau ir principā... nu, manā ieskatā konceptuāli pēc būtības eliminēts... jā, pastāv šis nosaukums, pastāv ideja kā tāda, bet nu likmes rāda pašas par sevi, kāda ir tā šobrīdējā attieksme saistībā tieši ar šo te nodokļa veidu.

Un kāpēc es to stāstu? Es tostarp pagājušās sēdes diskusijās dzirdēju šos te efektivitātes rādītājus, kur nu tad attiecīgi ļoti daudzas šīs te personas ir reģistrējušās saimnieciskās darbības veicēju statusā. Un vēl daudzas no tām ir attiecīgi sākušas maksāt nodokļus un tā tālāk... Nu, es tā īsti ne līdz galam savā tādā iekšējā sirdsbalsis būtībā varētu tam piekrist, ņemot vērā, ka šie te pārējie nodokļu maksāšanas režīmi vismaz uz doto mirkli pēc būtības nu nevarētu teikt, ka praktiski ir izsmelti, bet katrā ziņā ir ļoti varbūt ierobežoti.

Tā. Un vēl maziņš pusakcentiņš. Par tām prezumptīvajām normām, jā. Kolēģi patiesībā daudz un nosacīti daudz un plaši par šo jau runāja un tam, ko viņi minēja, es arī piekristu. Bet mani nedaudz... teiksim tā... biedē šī te... varbūt es to subjektīvi saukšu par tādu bīstamu tendenci... no vienas puses uztveriet to kā manu subjektīvu viedokli varbūt... Mums principā šeit ir tāda sajūta, ka runa ir ne tik daudz par prezumptīvajām normām, bet par prezumpciju, ka principā tie nodokļu maksātāji... nu,

viņi visi principā ir negodprātīgi. Un tad, lai nav ar viņiem jācīnās, tātad mēs uzliekam attiecīgu normu un daudz ar viņiem, tā teikt, nedarbojamies, jo nav jau iespēju. Bet par to es bišķiņ apšaubu.

Par tām prezumptīvajām normām runājot... Es vienkārši varbūt nedaudz ieskicēšu, kāpēc es domāju, kāpēc tas varētu būt bīstami tīri sabiedrības ietvaros. Mums ir, tā teikt, nosacīti jaunas jau prezumptīvas normas jau top un ir tapušas, par ko sabiedrībā ir plašas diskusijas jau šobrīd bijušas. Pieņemsim, droši vien būsiet dzirdējuši... tās ir šīs te minimālās obligātās iemaksas, ko tad attiecīgi ir jāveic no, tā teikt, prezumētās minimālās šīs te mēnešalgas neatkarīgi no tā, vai personām ir šī te pilna laika darba kārtība vai nē, un tur arīdzan ir šīs te jau plašās diskusijas.

Teiksim tā... kopumā mēģinot paskatīties uz šo te situāciju no nodokļu sistēmas viedokļa... Man ir ļoti bail, ka sabiedrībai, redzot šādas te normas, kādas tās tiek pieņemtas esošajās redakcijās, ka tas vēl vairāk var mazināt šo te nodokļu maksātāju uzticēšanos valstij un šai te nodokļu sistēmai kopumā. Šo te uzticēšanos nodokļu administrācijai, kas šajā gadījumā būtu Valsts ieņēmumu dienests un arī, protams, vēlams nodokļu politikas veidotājiem, kas šajā gadījumā būtu Finanšu ministrija, un kas patiesībā tieši būtu jāveicina... nu, manuprāt, mums sabiedrībā, ņemot vērā gan profesora Saukas kunga pētījumus par ēnu ekonomiku, ņemot vērā gan pašas Finanšu ministrijas šos pētījumus, saliekot visus tos datus un skaitļus kopā, mums būtu jāstrādā nedaudz citā virzienā – uz to, lai sabiedrību motivētu vairāk maksāt nodokļus... nevis varbūt tādā represīvā veidā, bet varbūt tādā nedaudz uz klientu orientētākā... man diemžēl cits vārds neatrodas šim šobrīd.

No manas puses viss, godātā tiesa. Ja ir kādi jautājumi, es mēģināšu atbildēt, jo ir daudz kas jau pateikts.

S. Osipova.

Jā, paldies Saušas kundze. Jautājumus uzdos tiesnesis Laviņš.

A. Laviņš.

Jā... Labdien, Saušas kundze. Paldies par jūsu sniegto rakstveida viedokli un arī šodien tiesas sēdē pausto viedokli.

Es labprāt, neraugoties uz to, ka tiešām daudz kas jau ir izskanējis šajā tiesas sēdē, labprāt tomēr vēl dažus jautājumus jums pavaicātu.

Viens jautājums ir saistīts ar jūsu nupat viedoklī pausto noskaņu, ja tā es drīkstu teikt... vai pareizi esam uztvēruši šo noskaņu... Jūs vērtējat šo aplūkojamo tiesisko regulējumu kā tādu, ar kuru valsts veido nodokļu tiesiskās attiecības ar saviem nodokļu maksātājiem, balstoties uz tādu zināma veida neuzticēšanos saviem nodokļu maksātājiem?

J. Sauša.

Laviņa kungs, paldies par jautājumu.

Jā, es domāju, ka noteikti... un jā, principā mana, tā teikt, pirmā uztvere varbūt lasot šīs normas, ir balstītas tajā, ka jā... tāpat tas ir principā akcentēts un domāts un vērsts uz tiem nodokļu maksātājiem, kas ir tieši, tā teikt, negodprātīgie, ar kuriem principā nodokļu administrācija jeb Valsts ieņēmumu dienests šajā gadījumā principā netiek galā, ņemot vērā šo te nosacīti ierobežoto resursu apjomu. Jo, ja rēķina jūsu minētos un iepriekš citu kolēģu minētos 3 tūkstošus un 24 darba minimālās stundas viena nodokļa audita veikšanai un ja mēs netiekam galā ar attiecīgo šo te skaitli, tad nodokļu maksātāji, kuri būtu prezumēti, tā teikt, kuri nebūtu godprātīgi nodokļu maksātāji, tad jā... Es principā redzu... No vienas puses, jā, ka šī ir cīņa, tā teikt, ar šiem te iespējamajiem negodprātīgajiem nodokļu maksātājiem... no otras puses es nevaru noliegt šo te momentu, ka tas ir zināmā mērā arī tāds tiesību politisks moments ar iespēju, tā teikt, tādā vai citādā mērā gūt ieņēmumus valsts budžetā. Tas ir mans viedoklis.

A. Laviņš.

Paldies. Vēl viens jautājums.

Jūs un arī vēl citi šajā tiesas sēdē pieminēja to, ka apstrīdētais regulējums ir vērtējams visas nodokļu reformas kontekstā. Un mans jautājums, ņemot vērā, ka jūs esat tieši speciālists jurisprudencē... saki, lūdzu, vai, jūsuprāt, lai izvērtētu šā regulējuma atbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normai, ir to iespējams izdarīt tikai vērtējot visu veikto nodokļu reformu vai arī to ir iespējams izdarīt, vērtējot šauri šī... šajā nodokļu režīmā veiktās izmaiņas tādā izpratnē, ka katram nodokļu režīmam būtu jābūt pašam par sevi atbilstošam Satversmei, vai arī šī atbilstība, kā jau es teicu, ir vērtējama visas nodokļu reformas ietvaros. Kā jūs kā juriste vērtētu šo aspektu?

J. Sauša.

Laviņa kungs, paldies par jautājumu. Ļoti interesants... jo man šobrīd ir jāmēģina abstrahēties un, tā teikt, iztēloties, ka es visu nodokļu neredzētu kopumā vai redzētu tikai vienu nodokļu likumu vai arī tad attiecīgi, tā teikt, vērtētu konkrēto likumu tikai nodokļu sistēmas ietvaros, tajā skaitā nodokļu reformas ietvaros.

Es principā šo... es tūlīt mēģināšu, tā teikt, apkopot šo te savu domu... jo es laikam automātiski kaut kā saredzu šos te momentus nodokļu reformas ietvaros uzreiz... Labi, mēģināšu no vienas puses.

Tas primārais, kas man uzreiz iekrīt acīs, ir... jā, tas ko arī citi kolēģi minējuši lietpratēji šajā lietā... ka konkrētais likums ir klasiski un vēsturiski, tā teikt, Ienākuma nodokļa likums nevis ieņēmumu... nu, mēs to visu jau esam dzirdējuši ļoti daudzas reizes... Un varētu vērtēt attiecīgi šīs te tiesību normas tikai iekš konkrētā likuma, tajā

skaitā mulsina tas moments, ka pēkšņi Ienākuma nodokļa likumā, kas vēl daudz maz būtu saprotams, mēs ieliekam apgrozījuma nodokļa elementus, tajā skaitā vēl mums pa virsu nāk tas moments, ka tas viss ir noticis nodokļu reformas rezultātā, kur mēs mēģinām vai nu atrauti paskatīties uz šo situāciju, vai nu mēģinām paskatīties visā kontekstā.

Un man, godīgi sakot, gan vienā risinājumā, gan otrā... es nevaru saskatīt, ka šīs te normas būtu gana labas esam.

Nezinu, vai es varēju atbildēt uz jūsu jautājumu, bet man gan no kopējās nodokļu sistēmas puses, šīs normas šajā redakcijā nu nešķiet īsti pieņemamas, gan arī no konkrētā nodokļu likuma tā ietvaros... ne īsti kaut kā tā neiet kopā.

A. Laviņš.

Paldies. Un vēl viens jautājums.

Tātad mēs arī varējām tiesas sēdē dzirdēt, ka saimnieciskās darbības veicēji, viņu profils ir dažāds... tur ir saimnieciskās darbības veicēji, kas sniedz pakalpojumus, saimnieciskās darbības veicēji, kas nodarbojas lauksaimniecībā, transporta jomā un vēl mēs varam šo maksātāju grupu sadalīt nozarēs un apakšnozarēs.

Sakiet, lūdzu, kā jūs saskatāt... Tā ir, jūsuprāt, optimāla pieeja, ka nodoklis uz noteiktas prezumpcijas pamata tiek noteikts ar vienādu likmi attiecībā uz visu šo saimnieciskās darbības veicēju grupu un neņemot vērā, kādas ir šīs apakšgrupas, turklāt neņemot vērā, ka ir dažādi rentabilitātes rādītāji. Vai, lūk, šis jautājums atkal par taisnīguma deficītu ir saskatāms vai nav saskatāms jūsuprāt? Vienādas likmes tieši esība...

J. Sauša.

Nu, principā, ja mēs skatāmies no šī te rentabilitātes rādītāja dažādas šajās nozarēs, arī ko Novickas kundze uzsvēra... tad mums tas taisnīguma deficīts ir pats par sevi jebkurā gadījumā. Nu, mēs atduramies tikai pret to. Ja mēs skatāmies no tās puses, vai vajadzētu sadrumstalot pa nozarēm un skatīties katru nozari atsevišķi, es domāju, ka arī nē, jo tad mums būtu pārāk smalka un detalizēta šī te darbība, kas principā, manuprāt,... varbūt tikai atsevišķos gadījumos un tas arī ir bijis līdz šim atsevišķās nozarēs, kur šāds iedalījums ir, bet tas prasītu ļoti, ļoti daudz šos te resursus. Bet tīri vienkārši šā te nodokļa tātad uzlikšana tāda redakcijā, kāda tā ir principā šobrīd, nu tad tur ir, manuprāt, viennozīmīgi šīs te taisnīguma deficīts saskatāms.

A. Laviņš.

Pagaidām man jautājumu nav. Paldies.

S. Osipova.

Tā... tiesai šobrīd jautājumu nav.

Dosim iespēju uzdot jautājumu tiesībsargam. Lūdzu, Jansons kungs.

J. Jansons.

Paldies, godātā tiesa! Nav jautājumu.

S. Osipova.

Paldies. Saeimas pārstāvjiem?

J. Priekulis.

Paldies. Godātā tiesa, mums arī jautājumu nebūs.

S. Osipova.

Tādā gadījumā tiesa saka lielu paldies par līdzdalību, par viedokļa sniegšanu un detalizētām atbildēm uz uzdotajiem jautājumiem Saušas kundzei. Jauku jums pēcpusdienu!

J. Sauša.

Paldies, jums tāpat. Visu labu!

S. Osipova.

Tiesai šobrīd ir jautājumi Saeimas pārstāvjiem. Laviņa kungs uzdos jautājumus. Lūdzu!

A. Laviņš.

Jā. Priekuļa kungs, labprāt vaicātu jums šo jautājumu par rentabilitātes procenta apmēru, ņemot vērā šo informāciju, ko mēs varējām visi kopā dzirdēt no ekonomista Auziņa kunga un Nodokļu konsultantu asociācijas pārstāves sniegto informāciju, ka Centrālās statistikas pārvaldes sniegtie dati, protams, attiecas uz visu tautsaimniecību kopumā, taču tā loģika ir tajā, ka šie dati vēl jo vairāk attiecas uz mazāka apmēra biznesu, jo resursu ir mazāk un šo rentabilitātes rādītāju diezin vai var aplūkot tik attālināti no tā, ko Centrālās statistikas pārvaldes dati mums sniedz. Bet varbūt var un jums tam ir skaidrojums. Tāpēc, Priekuļa kungs, lūdzu, jums ir iespēja vērst skaidrību šajā jautājumā. Kāpēc šie 26 procenti? No kurienes tie ir ņemti? Kas tos pamato?

J. Priekulis.

Jā, paldies godātā tiesa.

Tik tiešām, tas ir ļoti būtisks jautājums. Un es atbildēšu pietiekami konkrēti, neizvairoties no atbildes, protams.

Tātad visi šie te dati, uz kuriem mēs arī atsaucāties paskaidrojumos, gan atbildēs uz jautājumiem, ir rēķināti no tiem datiem, kas ir iesniegti arī Satversmes tiesai, un tie atrodas lietas materiālos.

Un, ja paskatāmies šo te *excel* formātā šo te pielikumu, kas bija pievienots šai te Valsts ieņēmumu dienesta pavadvēstulei, tad rentabilitāte, visupirms saprotot, ka tā ir šī te bruto peļņas attiecība pret ieņēmumiem, ko arī nesadzirdēju, ka apstrīd kāda no pieaicinātajām personām, šajā te pievienotajā dokumentā, kurš attiecas tātad uz saimnieciskās darbības veicējiem - iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksātājiem, tātad viss šis te kopums saimnieciskās darbības veicēji-iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksātāji. Tātad fokuss uz tām personu grupām, uz kurām attiecas šīs te apstrīdētās normas. Saucās... tas ir 15. slaidis šajā te dokumentā. Tas ir *excel* dokuments, kas tika iesniegts arī Satversmes tiesai.

Nu, lūk. Un tur ir norādīti skaitļi gan par 2015., 2016., 2017., 2018., 2019. un 2020. gadu. Tātad kopējais ieņēmumu apmērs... nu, citiem vārdiem sakot, apgrozījums, kā to dēvē arī. Un arī kopējās peļņas apmērs. Un no šiem te diviem skaitļiem ir iespējams izrēķināt arī rentabilitāti attiecībā uz šo te 15. slīdni, kas tad ir IIN maksātāji un tā attiecība, rēķinot procentuāli... piemēram... kas ir 2017. gads, ieņēmumi ir 709 miljoni, noapaļojot ļoti, un peļņa kopējā ir 193 miljoni. Un skatoties šo te attiecību peļņa pret ieņēmumiem... tātad 193 miljoni pret 709 miljoniem... 2017. gadā ir 0,27. Tas nozīmē, ka rentabilitāte pirms nodokļu nomaksas ir 27 procenti.

Un tādu pašu aprēķinu ir iespējams izdarīt arī attiecībā uz šo te 2015. gadu, 2016., 2018. un 2019. gadu.

Es varu vēl pieskarties arī jautājumam par atsevišķām nozarēm. Tur arī mēs esam iesnieguši datus Satversmes tiesai. Tā ir... tūlīt pateikšu... 17. slaidis. Tās, citastarp, ir tās nozares, kas 2015. gadā arī tika vērtētas, ņemot vērā, ka ir dažādas citastarp arī rentabilitātes nozaru griezumos. Un arī šajā gadījumā gan 2015., 2016., 2017., 2018. un 2019. un 2020. gadā ir norādīti šie te paši skaitļi jau attiecībā uz specifiskajām nozarēm. Arī ieņēmumi un arī peļņa, no kā mums ir iespējams izrēķināt rentabilitāti tieši fokusējoties uz šiem te saimnieciskās darbības veicējiem - iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksātājiem.

Un atkal tikai piemēra veidā... Tātad, piemēram... juridiskie un grāmatvedības pakalpojumi. 2015. gadā peļņa... 35 miljoni laikam tur sanāk, jo tur ir 3 nullītes jāpieskaita klāt, jo šis te skaitlis ir izteikts tūkstošos eiro. Un šie te ieņēmumi ir 65 miljoni. Un atkal aprēķinot attiecību, tūlīt *excel* es to izdaru... sadalot šos te ieņēmumus pret peļņu... rentabilitāte ir 54 procenti juridiskajos un grāmatvedības pakalpojumos. Tā ir, teiksim tā... tas apmērs, kas ir pirms nodokļu nomaksas. Un tas nozīmē, ka, piemēram, uz katriem 100 eiro ieņēmumos, peļņa pirms nodokļu nomaksas ir 54 eiro.

Un šādā veidā ir iespējams arī aprēķināt visus šos iespējamus skaitļus. Un es vēlreiz vēlos uzsvērt, ka mēs tik tiešām... nu, kā lai saka... godīgi sakot neesam mahinējuši šos te skaitļus un mēs esam tiešām godprātīgi pieprasījuši šo te informāciju no Valsts ieņēmumu dienesta, un godprātīgi arī iesnieguši Satversmes tiesai. Es no tīras sirds tiešām to varu atzīt, šajā ziņā sirdsapziņa ir pilnīgi tīra.

A. Laviņš.

Paldies par sniegto informāciju.

Es varu uzreiz nomierināt... nekādā veidā mēs neapšaubām sirdsapziņas tīrību un nekādā veidā mēs nedomājam, ka notiek kaut kāda manipulācija ar datiem.

Taču labprāt dzirdētu arī šo skaidrojumu, kāpēc ir tik būtiska atšķirība starp to, ko Centrālās statistikas pārvaldes dati mums sniedz un, Priekuļa kungs, ko jūs šobrīd veicot vairākas matemātiskas darbības, spējat izskaitļot un sniegt Satversmes tiesai informāciju. Kur ir tā atšķirība? Kur tā slēpjas?

J. Priekulis.

Jā, teikšu uzreiz. Man ir grūti atbildēt. Nu, mēs varētu censties debatēs atbildēt uz šo jautājumu, paskatoties ļoti detalizēti, kāda ir tā metodoloģija, kā viņi rēķina šo rentabilitāti. Jo rentabilitāte... Es gan esmu jurists, bet nu lasījis arī, gatavojoties uz šo tiesas sēdi, informāciju, ir iespējams aprēķināt ļoti dažādos veidos, pielietojot ļoti dažādas metodes. Vai viņi tik tiešām ir pielietojuši šo te bruto rentabilitāti? Tas ir jāpaskatās. Un otrām kārtām. Pavisam noteikti, tik tiešām tā nav fokusēta informācija tikai attiecībā uz saimnieciskās darbības veicējiem - iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksātājiem. Un vairums gadījumos attiecībā uz šiem te saimnieciskās darbības veicējiem - iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksātājiem tā specifika ir tāda, ka peļņa daudzos gadījumos, es ļoti nosacīti šobrīd teikšu, bet ir mana darba alga, ko es tā kā saņemu uz rokas. Un uzņēmuma ienākuma nodokļa gadījumā tur savukārt jau... pirmkārt, tas ir cits režīms un tur jau ir cita specifika, ar citām normām. Piemēram, tikai piemēru, lai saprastu... Kapitālsabiedrībām ir šis te iedomātais valdes locekļu ienākums, no kā arī ir jāmaksā nodoklis. Un es varētu izskaidrot šīs te atšķirības, es domāju, ka ļoti daudz un dažādos veidos, bet tā informācija, kas mums ir pieejama... tā tik tiešām ir iesniegta Satversmes tiesai par šiem peļņas rādītājiem, ieņēmumu rādītājiem, no kuriem ir izrēķināta šī rentabilitāte attiecībā tieši uz šo te fokusu grupu, uz kuru attiecas apstrīdētās normas.

Bet ar jūsu atļauju mēs varētu debatēs izteikties par šo te statistikas kopumu no Centrālās statistikas pārvaldes.

A. Laviņš.

Protams... protams, ka tiesai tas būtu svarīga šāda informācija. Un šobrīd, ko varēja saprast no jūsu sniegtās atbildes, ka šos rentabilitātes procentus var noteikt, piemērojot dažādu metodoloģiju un tas var dot atšķirīgus rezultātus. Tas bija saprotams no jūsu viedokļa.

Bet man beidzamais jautājums attiecībā uz šo rentabilitātes aspektu. Tātad jūs minējāt, ka vidējais rentabilitātes rādītājs saimnieciskās darbības veicēju grupā ir 26 procenti, šodien gan izskanēja, ka 27 procenti, bet paliksim pie 26, kas bija pirmajā

tiesas sēdē. Tajā rentabilitātes pārlicinošajā daļā... jūs nupat minējāt vienu apakšgrupu, juridisko pakalpojumu sniedzēji un rentabilitāte tur sasniedzot 54 procentus. Tātad tas nozīmē, ka ir daļa saimnieciskās darbības veicēji, kuru rentabilitāte ir krietni vien zem 26, jo, saliekot kopā, veidojas 26 procenti.

Kas ir tajā otrajā... ja tā es drīkstu teikt... nogriežņa galā...? Vienā pusē ir, lūk, šie 54 procenti, otrā pusē ir... šobrīd es nezinu, kāds procents... bet pa vidu ir 26 procenti vidējais rādītājs. Kas ir šis otrā gala procents? Un kādu apakšgrupu tie pārstāv? Varat minēt šobrīd?

J. Priekulis.

Jā, arī izmantojot... es centīšos, izmantojot šos te datus, kas ir iesniegti Satversmes tiesai, tātad šis NAC 2020. saucās sadaļa... nosauksim viņu tā... šis te rentabilitātes piemērs par juridiskajiem un grāmatvedības pakalpojumiem, tas ir piemērs. Jā, tur ir augsta rentabilitāte. Tikai vēršu uzmanību uz to, ka no visiem, teiksim, šiem te saimnieciskās darbības veicējiem-iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksātājiem tie ir 2819. Tātad ļoti lielu lomu, nosakot šo te vidējo rentabilitāti, ka iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksātāju skaits ir virs 100 tūkstošiem, tas nespēlē. Aplūkojot arī šo te Satversmes tiesai gan iesniegto statistiku, gan to, ko mēs esam paši skatījušies, mēs neesam atraduši tādu saimnieciskās darbības iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksātāju kategoriju, kas faktiski nespētu, veicot šo saimniecisko darbību, samaksāt šos te 4 procentus no ieņēmumiem, kas tad ir arī faktiski tā pieprasītā daļa, kas ir jāsamaksā.

Tās nozaru atšķirības... viņas tik tiešām var būt ļoti dažādas. Atsevišķi piemēri ir šajā te dokumentā, kas ir iesniegts Satversmes tiesai, bet es nevaru šobrīd, teiksim... nu, kā lai saka... visaptveroši atbildēt par pilnīgi visām nozarēm, jo tās ir ļoti, ļoti dažādas. Bet, skatoties uz šo jautājumu, mēs neatradām tādu nozari, kurā šis te rentabilitātes rādītājs, ja mēs to rēķinām bruto peļņu pret ieņēmumiem, tātad uz katriem 100 eiro ieņēmumiem 4 eiro nodoklī, kas būtu mazāk par 4 eiro.

Tas ir tas, ko es šobrīd varu atbildēt.

A. Laviņš.

Paldies.

S. Osipova.

Jautājumu Saeimas pārstāvjiem uzdos tiesnesis Kučs.

A. Kučs.

Priekuļa kungs, es gribēju tikai precizēt. Jūs runājāt par komerciālo rentabilitāti vai par ekonomisko vai finansiālo rentabilitāti? Par kuru terminu jūs runājāt savā... lai noprecizētu?

J. Priekulis.

Es pieņemu, ka viņu sauc ļoti dažādi, bet viņu mēdz saukt arī par bruto rentabilitāti, kā aprēķināt šo te bruto peļņas daļu pret ieņēmumiem. Bet tā, man liekas, būtiskākā lieta, kas ir, ka rēķinot šādu rentabilitāti, tiek izmantots šis te raksturlielums, kas ir peļņa attiecībā pret ieņēmumiem. Tāpēc man liekas, ka varbūt... viņu mēdz saukt dažādi, cik es esmu lasījis, bet viens no šiem apzīmējumiem ir bruto rentabilitāte. Bet tas, kā viņu rēķina, droši vien, ka varētu būt, mūsuprāt, nozīmīgāks jautājums.

A. Kučs.

Nu, jā... es šo jautājumu uzdevu... jo, ja mēs skatāmies Statistikas pārvaldi... tad viņi lieto šo terminu „ekonomiskā, finansiālā un komerciālā rentabilitāte”. Bet es sapratu jūsu atbildi. Paldies.

S. Osipova.

Tā, paldies, Priekuļa kungs, ka jūs atbildējāt uz tiesas papildjautājumiem.

Šodien mēs pasludinām pārtraukumu lietā Nr. 2021-06-01. Lietas izskatīšana tiesas sēdē turpināsies rīt, 8. decembrī, pulksten 10.00.

Vēl neslēdzam lietas izskatīšanas pēc būtības. Varbūt tiesnešiem vēl būs jautājumi lietas dalībniekiem vai pieaicinātajām personām, bet es domāju, ka puses var gatavoties arī tiesas debatēm.

Paldies. Jauku vakaru visiem!

(Pārtraukums.)